

# VÍCETÉMATICKÉ INFORMACE

---

Ročník 2012

Souhrnná data – Regiony, města, obce

Pardubice, srpen 2012

Kód publikace a-531364-12

Č. j.: 34/2012 - 7901

## **Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Pardubického kraje v roce 2011**

Zpracoval:

Krajská správa ČSÚ v Pardubicích, oddělení informačních služeb

Vedoucí oddělení:

Ing. Hedvika Fialová

Informační služby:

tel.: +420 466 743 480, e-mail: [infoservispa@czso.cz](mailto:infoservispa@czso.cz)

Kontaktní zaměstnanec:

RNDr. Petr Dědič, e-mail: [petr.dedic@czso.cz](mailto:petr.dedic@czso.cz)

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na Internetu: [\*\*www.czso.cz\*\*](http://www.czso.cz)

Údaje o Pardubickém kraji naleznete také na Internetu: [\*\*www.pardubice.czso.cz\*\*](http://www.pardubice.czso.cz)

ISBN 978-80-250-2218-4

© Český statistický úřad, Pardubice, 2012

## ÚVOD

Předkládaný materiál je analytickým obrazem vybraných tendencí demografického, sociálního, ekonomického a environmentálního vývoje Pardubického kraje v roce 2011, s návazností na vývoj v předchozích letech (zpravidla od roku 2006). Zahrnuje oblasti, kde můžeme vývoj kvantifikovat pomocí statistických ukazatelů, přičemž klademe důraz na jevy v kraji významné. V textu jsme se snažili postihnout dopady ekonomické recese v našem kraji a posoudit vývoj ve srovnání s ostatními kraji České republiky.

Vzhledem k systému postupného zpracování dat zatím nemáme k dispozici kompletní údaje za rok 2011. Proto můžeme v některých oblastech zpracovat hodnocení zatím pouze do roku 2010.

Aktuální údaje průběžně zveřejňujeme na internetu na adrese [www.pardubice.czso.cz](http://www.pardubice.czso.cz), v tabulce Nejnovější údaje o kraji a Aktualitách. Komplexní pohled na vývoj v kraji poskytuje Statistická ročenka Pardubického kraje pravidelně vydávaná v průběhu měsíce prosince. Přehled vybraných ukazatelů o krátkodobém vývoji regionu nabízí Statistický bulletin Pardubického kraje, který vychází 95. den po skončení příslušného čtvrtletí.

Obdobné materiály byly zpracovány ve všech krajích České republiky, jednotně bylo připraveno mezikrajské srovnání, které zachycuje postavení Pardubického kraje v rámci České republiky a vývoj v roce 2011. Také tabulková část má sjednocený obsah, aby byla uživatelům usnadněna možnost srovnání vývoje v jednotlivých krajích. Tabulková příloha obsahuje ukazatele demografického, sociálního a ekonomického vývoje a údaje životního prostředí podle krajů za rok 2011, za kraj v časové řadě let 2006 až 2011 (případně 2010) a podle okresů Pardubického kraje.

Reprodukce výňatků z tohoto materiálu lze pořizovat, pokud je uveden jejich zdroj, s výjimkou reprodukce pro komerční účely. Citace mohou být zveřejněny jen s uvedením zdroje „Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Pardubického kraje v roce 2011“ a původu statistických dat v něm otištěných.

Ležatá čárka (-) v tabulce na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval.

Tečka (.) na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý.

Ležatý křížek (x) značí, že zápis není možný z logických důvodů.

Nula (0) se v tabulce používá pro označení číselných údajů menších než polovina zvolené měřicí jednotky.

Zkratka „i.d.“ v tabulce nahrazuje individuální údaj, který nelze zveřejnit.

Výpočty v tabulkách jsou prováděny z nezaokrouhlených údajů (včetně součtů).

Publikované údaje jsou platné k 31. 7. 2012. Zpřesňují údaje publikované již dříve, ale mohou být ještě dále upřesňovány.

**Pokud není uveden zdroj, jsou uveřejněny údaje ze statistických zjišťování ČSÚ.**

## OBSAH

Úvod.....	3
Souhrn hlavních poznatků .....	6
1. Demografický vývoj.....	8
2. Sociální vývoj.....	14
3. Ekonomický vývoj .....	23
4. Životní prostředí.....	33
5. Mezikrajské srovnání .....	38
Seznam použité literatury a informačních zdrojů .....	44
<b>Tabulková příloha.....</b>	<b>45</b>
1. Mezikrajské srovnání vybraných ukazatelů	
Tab. 1.1 Mezikrajské srovnání vybraných ukazatelů - demografický vývoj.....	45
Tab. 1.2 Mezikrajské srovnání vybraných ukazatelů - sociální vývoj.....	46
Tab. 1.3 Mezikrajské srovnání vybraných ukazatelů - ekonomický vývoj.....	47
Tab. 1.4 Mezikrajské srovnání vybraných ukazatelů - životní prostředí.....	48
2. Vybrané ukazatele za Pardubický kraj	
Tab. 2.1 Vybrané ukazatele za Pardubický kraj - demografický vývoj.....	49
Tab. 2.2 Vybrané ukazatele za Pardubický kraj - sociální vývoj .....	50
Tab. 2.3 Vybrané ukazatele za Pardubický kraj - ekonomický vývoj .....	53
Tab. 2.4 Vybrané ukazatele za Pardubický kraj - životní prostředí .....	55
3. Vybrané ukazatele podle okresů Pardubického kraje	
Tab. 3.1 Vybrané ukazatele podle okresů Pardubického kraje.....	56

## SOUHRN HLAVNÍCH POZNATKŮ

### *Demografický vývoj*

- Počet obyvatel byl v roce 2011 ovlivněn korekcí v souvislosti se Sčítáním lidu, domů a bytů 2011.
- Migrační přírůstek v kraji byl kladný a byl způsobený převážně zahraničním stěhováním.
- Počet narozených dětí v kraji poklesl, porodnost odpovídala celorepublikovému průměru.
- Sňatečnost má klesající tendenci, rozvodovost spíše stagnuje, věk snoubenců dlouhodobě roste.
- Potratovost dlouhodobě klesá, podíl samovolných potratů v kraji je vyšší než republikový průměr.

### *Sociální vývoj*

- Po období předchozího růstu nezaměstnanost v kraji meziročně klesla a dostala se tak po dvou letech opět pod republikovou hodnotu. Rychleji přitom klesala nezaměstnanost mužů než žen.
- Průměrná mzda v kraji byla druhá nejnižší v mezikrajském srovnání, přičemž do roku 2009 rostla pomaleji oproti republikovému tempu.
- Vlivem demografického vývoje počet žáků mateřských škol v posledních letech roste, naopak úbytek počtu žáků zaznamenávají základní i střední školy. Zájem o vysoké školství se neustále zvyšuje.
- V souvislosti rostoucím počtem osob v předdůchodovém věku v kontextu s měnícími se podmínkami na trhu práce neustále narůstá podíl příjemců předčasných starobních důchodů; v mezikrajském srovnání je třetí nejvyšší.

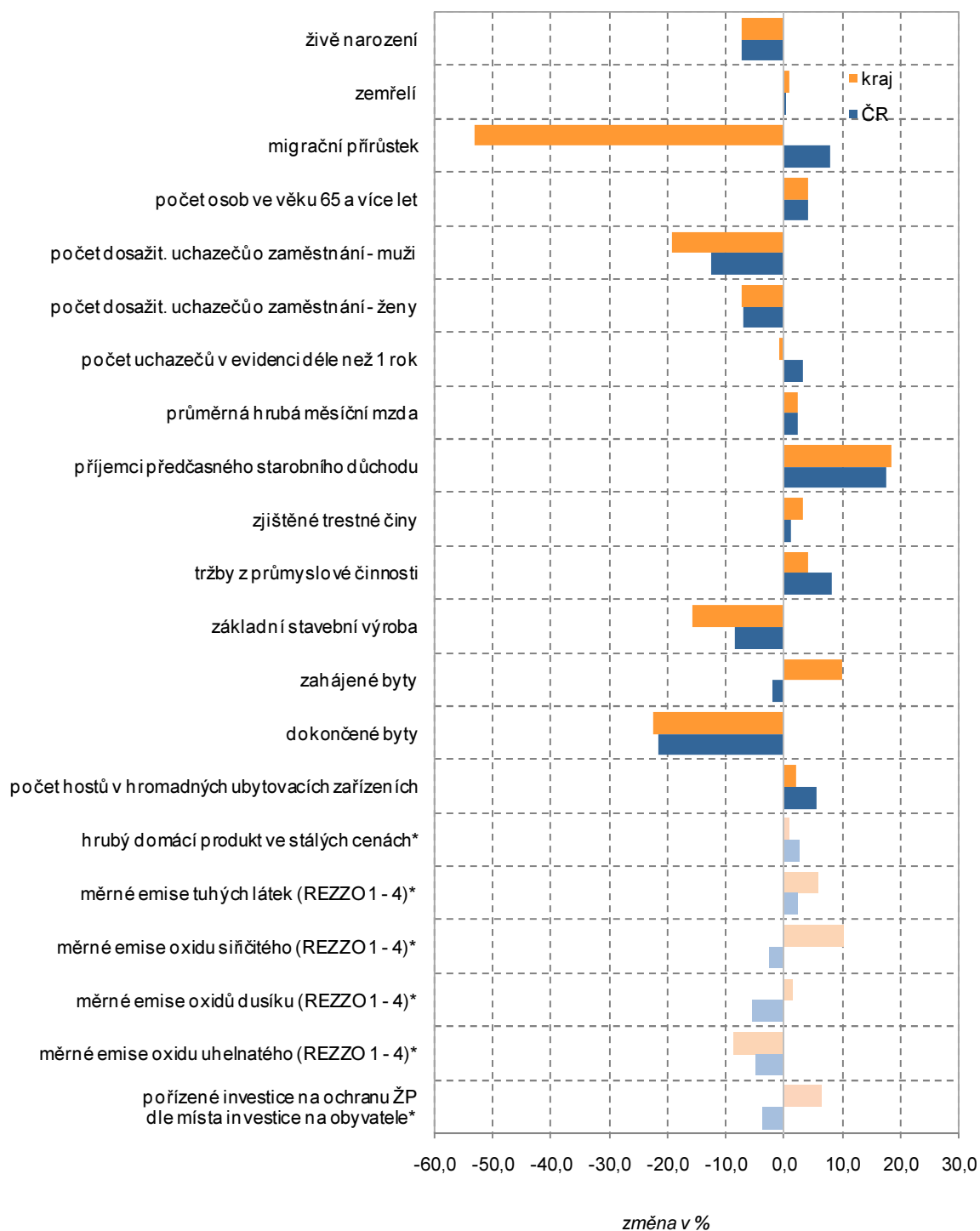
### *Ekonomický vývoj*

- Po hospodářském útlumu v letech 2008 a 2009 došlo v roce 2010 k oživení, v Pardubickém kraji byl však mezi kraji růst HDP druhý nejnižší.
- Vyšší hektarové výnosy většiny plodin vedly k meziročnímu růstu sklizně (s výjimkou řepky); snižování stavu skotu se zastavilo, rostly stavy prasat, ovcí a drůbeže; kraj nadále dosahuje v mezikrajském srovnání nejlepších výsledků v odchovu telat a selat.
- V průmyslu rostly v roce 2011 tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy, mírně se zvyšoval i počet pracovníků; ve stavebnictví pokračoval pokles počtu zaměstnanců a meziročně se snížil i objem základní stavební výroby.
- Vlivem nižší rozestavěnosti poklesl počet dokončovaných bytů na nejnižší úroveň od roku 2003; počet bytů, jejichž výstavba v roce 2011 teprve započala, meziročně mírně vzrostl.

### *Životní prostředí*

- Výměra orné půdy se postupně zmenšuje; díky dotacím se i nadále zvyšoval podíl ekologicky obhospodařované zemědělské půdy.
- Vlivem zvyšujících se cen vodného a stočného klesá spotřeba vody v domácnostech.
- Emise hlavních znečišťujících látek dlouhodobě pozvolna klesají, avšak v roce 2010 došlo v kraji k jejich růstu (až na emise oxidu uhelnatého).
- Produkce podnikového odpadu klesala; rychleji se snižoval objem využitého odpadu, jeho podíl na celkovém objemu odpadu činil v roce 2010 pouze 22 %.
- V roce 2010 téměř o polovinu poklesly neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí, a to zejména v oblasti nakládání s odpady.

## Změna hodnot vybraných ukazatelů v Pardubickém kraji a ČR mezi roky 2010 a 2011



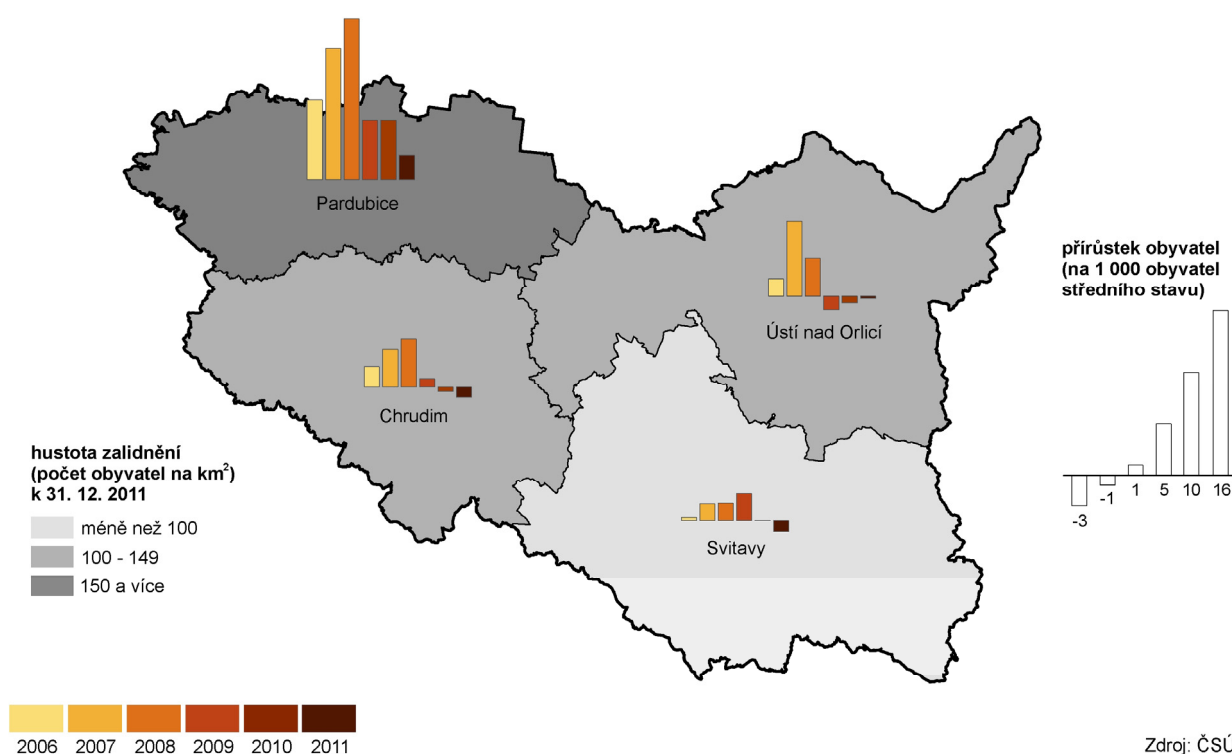
\* změna hodnot mezi roky 2009 a 2010

## 1. DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ

**Počet obyvatel byl v roce 2011 ovlivněn korekcí v souvislosti se Sčítáním lidu, domů a bytů**

Ke konci roku 2011 žilo na území Pardubického kraje 516 411 obyvatel, z toho 254 961 mužů a 261 450 žen. Počtem obyvatel se Pardubický kraj zařadil na jedenácté místo mezi kraji České republiky, méně obyvatel žilo pouze v krajích Vysočina, Libereckém a Karlovarském. Pardubický kraj patřil mezi sedm krajů České republiky s meziročním přírůstkem obyvatel (151), zbylá polovina krajů zaznamenala v počtu obyvatel za sledované období úbytek. Celkový stav obyvatelstva byl ovlivněn přírůstkem obyvatel stěhováním, který zvýšil počet obyvatel o 204 osoby. Úbytek obyvatel přirozenou měnou snížil jejich počet o 53 osoby. Po poklesu populace kraje v devadesátých letech trvajícím až do roku 2004 nastala změna trendu a stavy obyvatel se začaly meziročně zvyšovat. V posledním roce došlo ke korekci počtu obyvatel v důsledku výsledků sčítání a jejich stav se snížil<sup>1</sup>.

### Pohyb obyvatel v okresech Pardubického kraje v letech 2006 až 2011



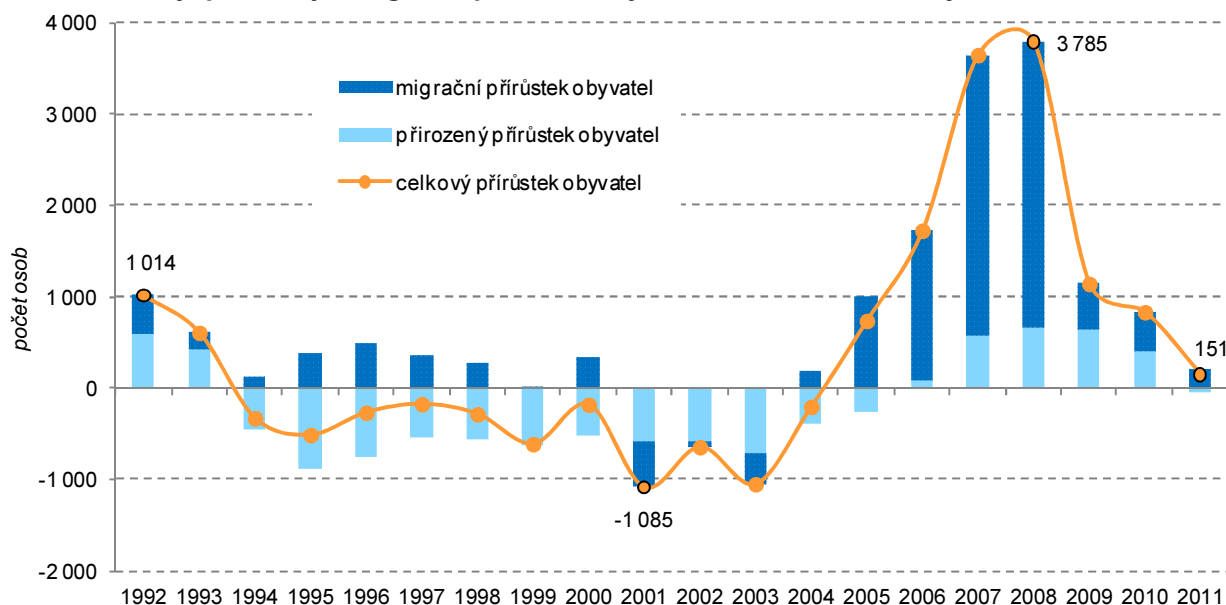
### Migrační přírůstek v kraji je kladný

V roce 2011 přibylo v kraji stěhováním 204 obyvatel, což bylo o 230 osob méně než v roce 2010 a dokonce o 2 916 osob méně než v roce 2008, kdy migrační saldo v kraji dosáhlo maxima. Během roku 2011 se do kraje přistěhovalo 3 927 osob, z nichž přistěhovalí ze zahraničí tvořili 13,5 %. Osob vystěhovalých bylo evidováno 3 723, do zahraničí se odstěhovalo 210 (tj. 5,6 %) z nich. Mezikrajskou migrací ubylo v kraji 116 osob, zahraniční migrací získal kraj 320 obyvatel. Dle procentního zastoupení tvoří nepočatelnější skupinu přistěhovalí ze Slovenska (35 %), Bulharska (11 %), Ukrajiny (7 %) a Vietnamu (3 %).

<sup>1</sup> Údaje o počtu a věkovém složení obyvatelstva Pardubického kraje jsou zpracovány na základě výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2011, které se uskutečnilo k 26. 3. 2011. Výsledky sčítání slouží jako základ pro určení stavu obyvatel za dané územní členění v následujících letech. Pohyb osob v daném roce je určen bilanční metodou, tzn. hlášením o narození, úmrtí a stěhování osob podle adresy trvalého bydliště. Tato hlášení nemusí pokrýt všechny nastalé demografické události. Výsledky sčítání tak představují korekci desetiletého bilancování. Na základě bilancování byl počet obyvatel k 31. 12. 2010 v Pardubickém kraji 517 164 osob, po zohlednění výsledku plošného sčítání lidu byl tento údaj opraven na hodnotu 516 260, což je nový základ pro bilancování stavu obyvatel pro následující roky.



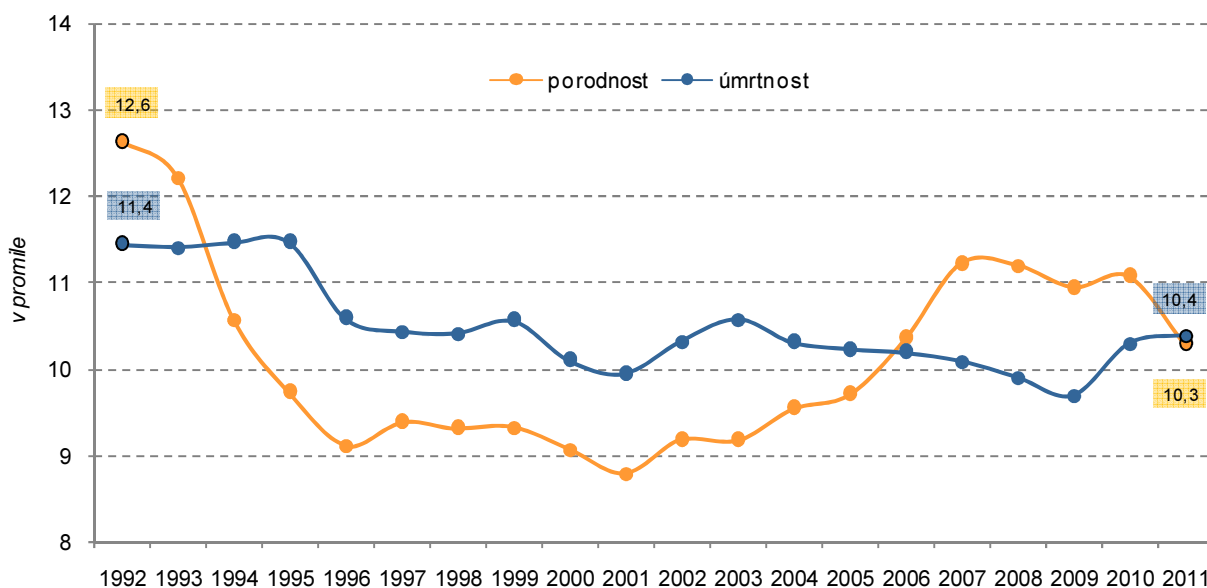
**Graf 1.1 Celkový, přirozený a migrační přírůstek obyvatel v Pardubickém kraji**



**Děti se narodilo méně**

V Pardubickém kraji se v průběhu roku 2011 narodilo o 53 dětí méně, než kolik obyvatel kraje v tomto období zemřelo. Tento stav kopíruje celorepublikový demografický trend. V průběhu roku 2011 se v Pardubickém kraji živě narodilo 5 312 dětí. Oproti předchozímu roku klesl počet živě narozených dětí o 409 osob. Počtem narozených dětí se kraj vrátil na úroveň roku 2006 (5 248 narozených dětí).

**Graf 1.2 Porodnost a úmrtnost v Pardubickém kraji**



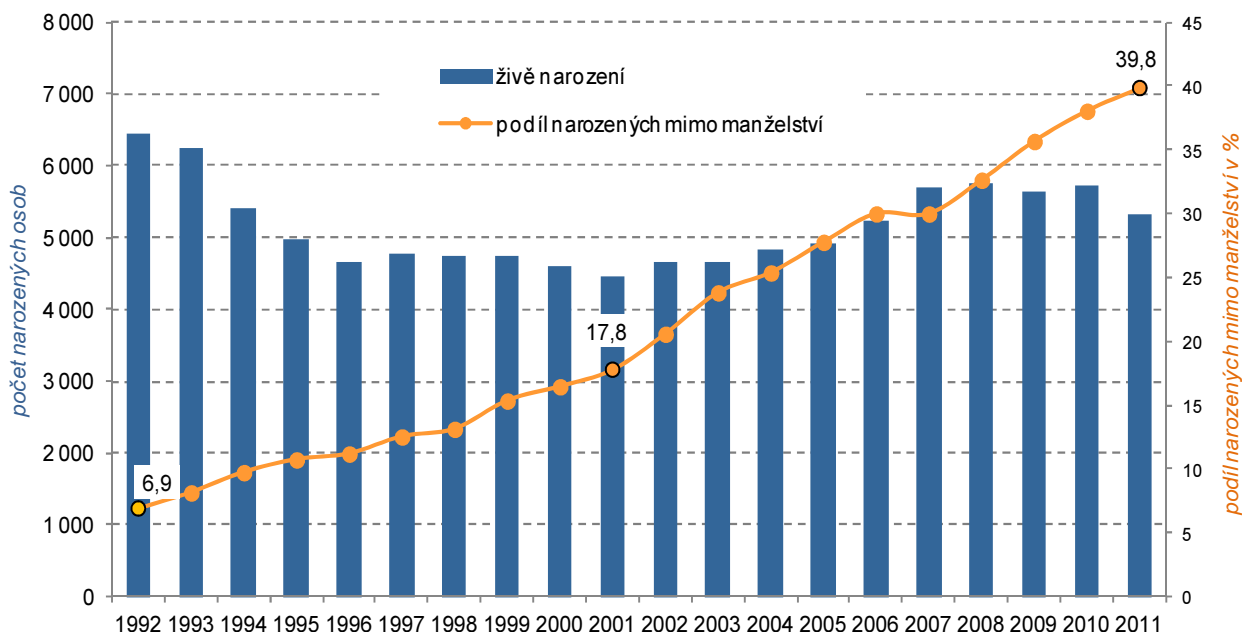
**Porodnost v kraji klesla...**

Porodnost, tedy počet živě narozených dětí na 1 000 obyvatel středního stavu (stav obyvatel k 1. 7. aktuálního roku), klesla v roce 2011 na 10,3 ‰; porodnost v ČR je s hodnotou 10,4 ‰ obdobná. Ukazatel úhrnné plodnosti klesl na 1,46 živě narozených dětí na jednu ženu v reprodukčním věku (15 – 49 let). Ženy v Pardubickém kraji rodily své první dítě v průměru ve věku 27,9 roku, průměrný věk všech matek celkem byl 30,1 roku; od roku 2006 vzrostl průměrný věk matek o 1,1 roku. Z narozených dětí v kraji bylo 46 % prvorozených, 39 % druhorozených, 11 % dětí se narodilo jako třetí v pořadí a 4 % dětí byla v pořadí čtvrtá a další.

### **Přibývá dětí narozených mimo manželství**

Mimo manželství<sup>2</sup> se v roce 2011 v Pardubickém kraji narodilo 2 116 dětí a jejich podíl na celkovém počtu živě narozených oproti roku 2010 vzrostl o 1,8 procentního bodu na 39,8 % (tj. o 2,0 p. b. méně, než činil průměr v ČR). Z dlouhodobého pohledu počet dětí narozených mimo manželství stále stoupá; v roce 1991 to bylo 407 dětí a v roce 2001 již 793 dětí.

**Graf 1.3 Živě narození a narození mimo manželství v Pardubickém kraji**



### **Naděje dožití u mužů se nemění, u žen poklesla**

Úmrtnost (počet zemřelých na 1 000 obyvatel) se v roce 2011 mírně zvýšila na 10,4 ‰. V kraji v tomto období zemřelo 5 365 osob, což bylo o 45 více než v roce předchozím. Nejčastější příčinou smrti, na kterou zemřela polovina zesnulých, byly nemoci oběhové soustavy, necelá čtvrtina zemřelých podlehl zločinům. Naděje dožití při narození je u mužů 74,8 let, v roce 2009 měla hodnotu 74,7 let. U žen došlo k mírnému poklesu na 80,3 let, přičemž v předchozích dvou letech měla naděje dožití u žen stejnou hodnotu 80,5 let.

### **Obyvatelstvo kraje stárne**

V roce 2011 došlo v Pardubickém kraji ke zvýšení počtu osob v rámci nejmladší věkové kategorie (dětí do 15 let). Oproti předchozímu roku počet dětí stoupl o 1 015 na 77 030 osob a podíl této věkové skupiny na celkové populaci kraje se zvýšil a činil 14,9 %. Dlouhodobě však pokračuje i růst počtu osob nejstarší věkové kategorie (osoby starší 65 let). V roce 2011 žilo v kraji 84 711 obyvatel nejstarší věkové kategorie, což je o 3 320 osob více než v roce minulém. Ke zlomu došlo v Pardubickém kraji v roce 2007, kdy počet osob nejstarší věkové kategorie převýšil dětskou složku o 476 osob, v roce 2011 byl rozdíl mezi oběma kategoriemi již 7 681 osob.

### **Index stáří se zvýšil**

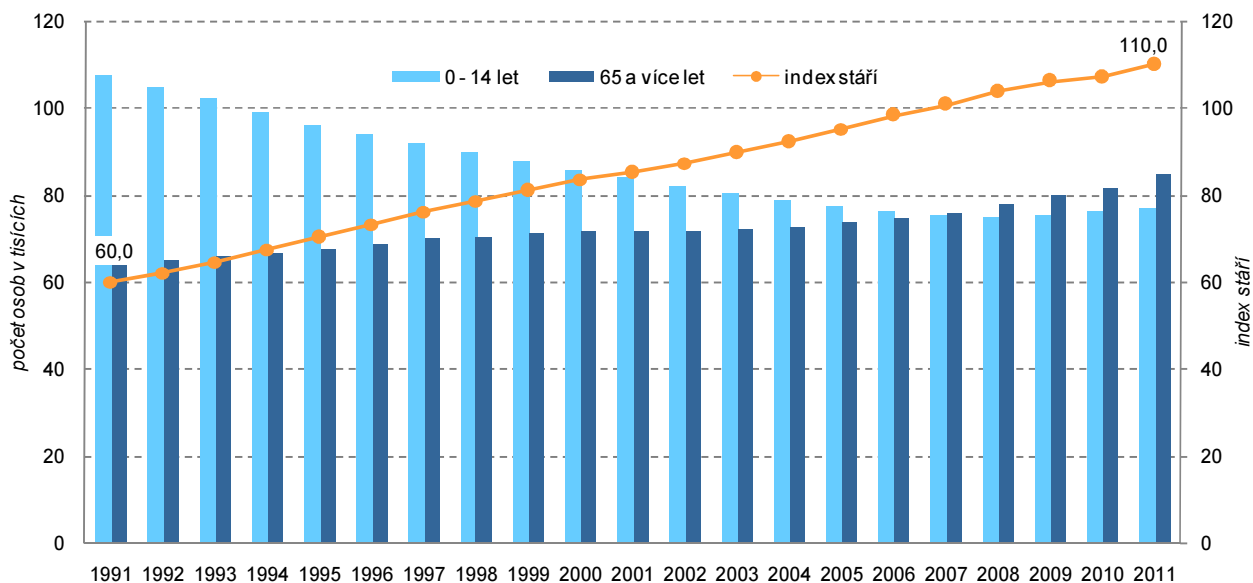
Ukazatelem, který zřetelně zachycuje stárnutí obyvatel, je index stáří (podíl mezi nejstarší a nejmladší věkovou kategorií v %), který vzrostl z 107,1 % v roce 2010 na 110,0 % v roce 2011. Před dvaceti lety byla hodnota tohoto ukazatele pouhých 60 %. Z toho vyplývá, že počet osob v nejstarší věkové kategorii roste rychleji než počet osob v kategorii dětí do 15 let.

### **Průměrný věk roste**

Zvyšuje se také průměrný věk obyvatel Pardubického kraje. V roce 2011 činil 41,0 roku, před deseti lety byl 38,7 roku a v roce 1991 byl pouhých 36,2 roku. Průměrný věk mužů v roce 2011 byl 39,5 let a žen 42,5 let.

<sup>2</sup> Z dostupných údajů ovšem nelze zjistit, kolik z dětí narozených mimo manželství se skutečně narodilo neprovdaným matkám žijícím v domácnosti bez partnera a kolik jich žije v úplných rodinách bez uzavření sňatku.

**Graf 1.4 Počty osob v základních věkových skupinách a index stáří<sup>1)</sup> v Pardubickém kraji**



<sup>1)</sup> počet osob ve věku 65 a více let na 100 dětí ve věku 0-14 let

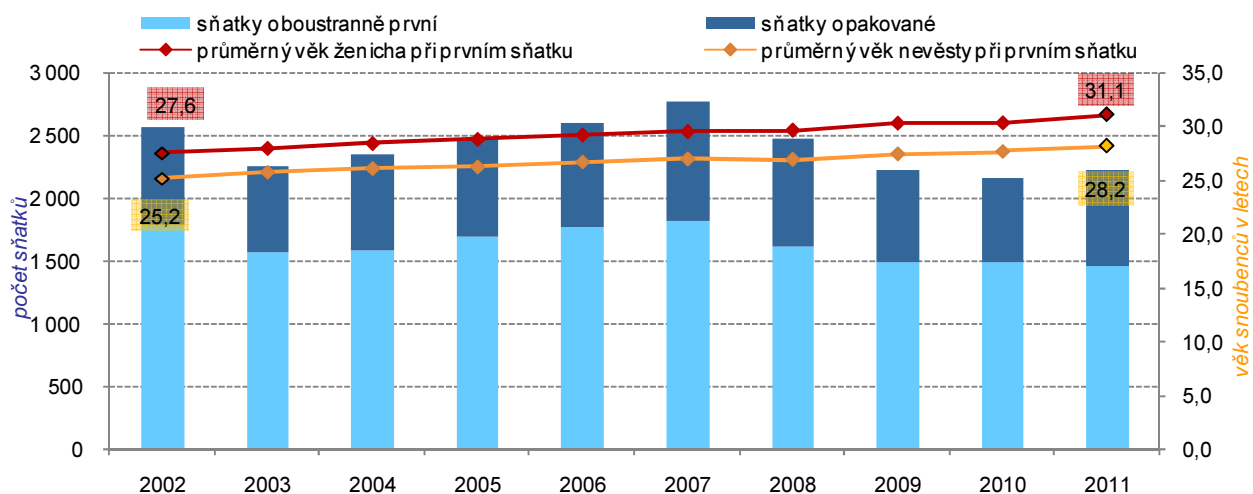
**Počet uzavřených manželství se zvýšil**

V Pardubickém kraji bylo v průběhu roku 2011 uzavřeno 2 228 sňatků a jejich počet tak oproti roku 2010 mírně vzrostl. Meziročně bylo oddáno o 62 párů více. Proti roku 1992 je však pokles markantní (o 1 395 sňatků méně).

**Sňatečnost dlouhodobě klesá**

V dlouhodobém vývoji míra sňatečnosti v kraji klesá. V roce 2011 bylo uzavřeno 4,3 sňatků na 1 000 obyvatel středního stavu, před deseti lety to bylo 5,0 sňatků na 1 000 obyvatel a před dvaceti lety 6,8 sňatků na 1 000 obyvatel. Míra sňatečnosti v Pardubickém kraji kopíruje trend v uzavírání manželství v České republice s minimálními výkyvy. Největší rozdíl nastal v roce 2004 a jeho hodnota byla 0,4 procentního bodu ve prospěch celorepublikového průměru.

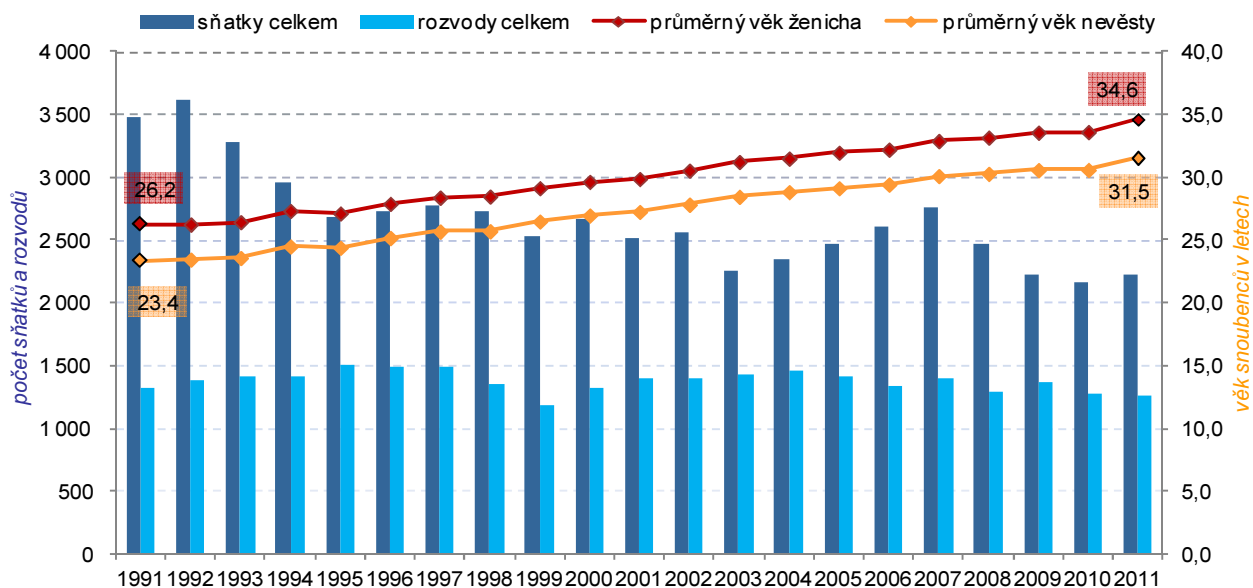
**Graf 1.5 Sňatky a průměrný věk snoubenců při prvním sňatku v Pardubickém kraji**



**Věk snoubenců je opět vyšší**

Průměrný věk ženichů a nevěst se dlouhodobě zvyšuje. U ženichů v roce 2011 činil 34,6 let, před deseti lety měl hodnotu 29,9 let a před dvaceti lety byl průměrný věk 26,2 let. Průměrný věk nevěst před dvaceti lety byl 23,4 let, před deseti lety to bylo 27,3 let a v roce 2011 již 31,5 let. Nevěsty se v loňském roce poprvé vdávaly v průměru ve věku 28,2 let, průměrný věk ženichů při prvním sňatku byl 31,1 roku.

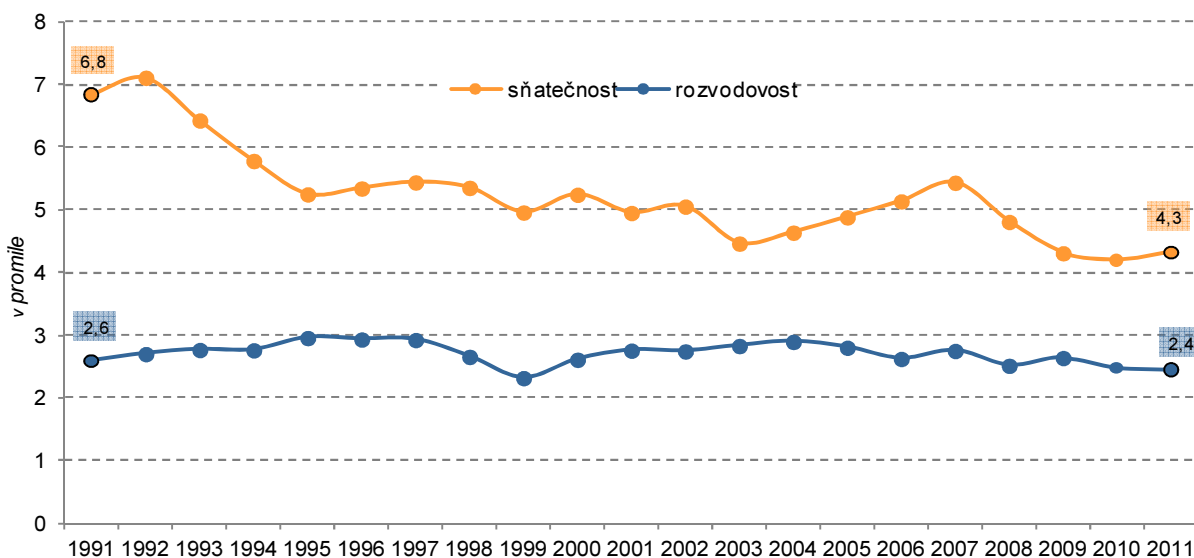
**Graf 1.6 Sňatky, rozvody a průměrný věk snoubenců v Pardubickém kraji**



**Rozvodovost v Pardubickém kraji je pod průměrem České republiky**

V roce 2011 bylo v kraji rozvedeno 1 258 manželství, oproti předchozímu roku se jejich počet snížil o 23 rozvody. V 59,5 % případů šlo o rozvod manželství s nezletilými dětmi. Rozvodovost v kraji dlouhodobě spíše stagnuje, míra rozvodovosti v Pardubickém kraji (2,4 ‰) byla nižší než celorepublikový průměr (2,7 ‰). Průměrný věk při rozvodu činil u mužů 42,7 roku, u žen 39,8 roku. Nejvíce rozvodů bylo ve skupině obyvatelstva ve věku 40-49 let, u mužů to bylo 32,0 % všech rozvodů, u žen činil podíl 27,6 % všech rozvodů. Jako příčina rozvodu byl nejčastěji uváděn rozdíl povah, názorů a zájmů (na straně mužů činil 45,9 % rozvodů, na straně žen činil 46,5 % rozvodů).

**Graf 1.7 Sňatečnost a rozvodovost v Pardubickém kraji**



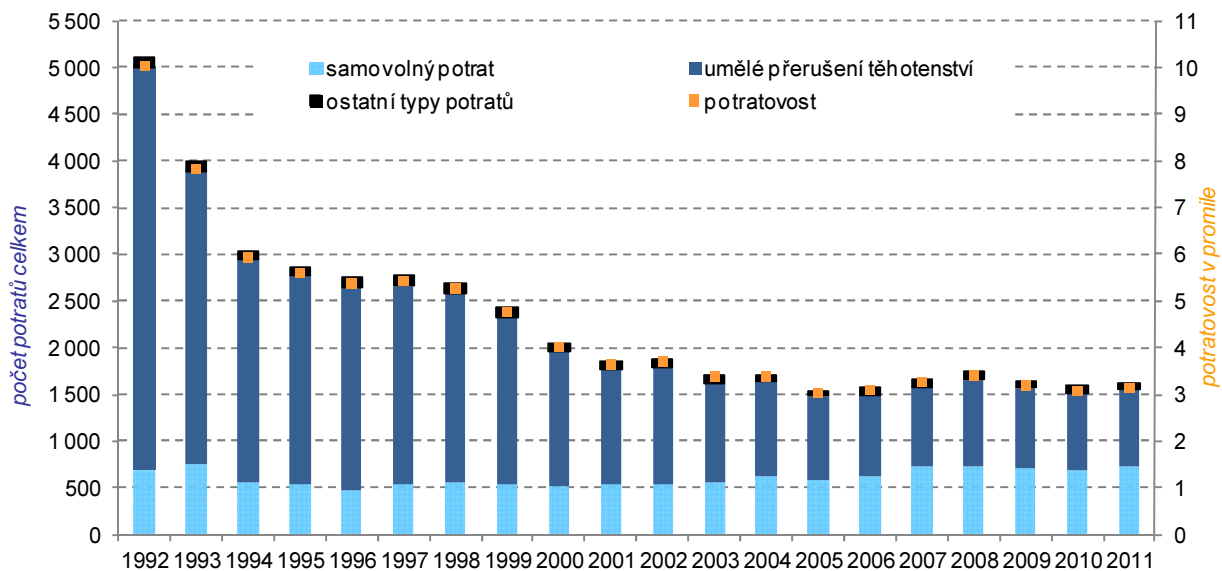
**Potratovost dlouhodobě klesá...**

V roce 2011 bylo v Pardubickém kraji evidováno 1 622 potratů, což v meziročním porovnání znamená pokles o 31 případů. Jak je patrné z následujícího grafu 1.8, počet potratů dlouhodobě klesá, a to především díky poklesu počtu umělých přerušení těhotenství. Celkem 833 ze všech potratů v loňském roce, tedy 51,4 %, patřilo mezi umělá přerušení těhotenství, jejichž podíl na celkovém počtu se od počátku 90. let snížil přibližně o třetinu (v roce 1992 bylo 84,3 % ze všech potratů umělým přerušením těhotenství). Před deseti lety bylo uměle přerušeno 1 229 z celkového množství 1 848 potratů a v roce 1992 bylo uměle přerušeno 4 314 potratů z celkového počtu 5 115 potratů.

**Samovolné potraty jsou nad republikovým průměrem**

V roce 2011 tvořily v kraji samovolné potraty 44,6 % (tj. absolutně 724) z celkového počtu potratů a v porovnání s rokem 2006 se jejich počet zvýšil o 4,2 %. Tímto způsobem bylo v Pardubickém kraji ukončeno 10,4 % všech těhotenství, přičemž celorepubliková hodnota je nižší o 1,2 procentního bodu. Z dlouhodobého pohledu jde od roku 2002 o nejvyšší rozdíl v tomto ukazateli v porovnání krajských a celorepublikových hodnot. V průměru je poměr samovolných potratů ke všem těhotenstvím v Pardubickém kraji vyšší o 0,5 procentního bodu než celorepublikový průměr.

**Graf 1.8 Potraty podle druhu a potratovost v Pardubickém kraji**



## 2. SOCIÁLNÍ VÝVOJ

### Pracovní síla stárne

Podle výsledků Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) tvořilo pracovní sílu<sup>3</sup> v kraji v letech 2006 až 2011 v průměru 253 tis. osob. Mezi roky 2006 až 2009 docházelo k jejímu postupnému nárůstu (v úhrnu o 3,6 tis. osob), následně se však projevil pokles (o 1,6 tis. osob do roku 2011). Na změny ve vývoji pracovní síly působí značnou měrou demografické vlivy, zejména pak stárnutí populace a s tím spojený nárůst počtu obyvatel v kategorii ekonomicky neaktivních. Určitý vliv má v posledních letech i nadprůměrný počet osob odcházejících do předčasného důchodu.

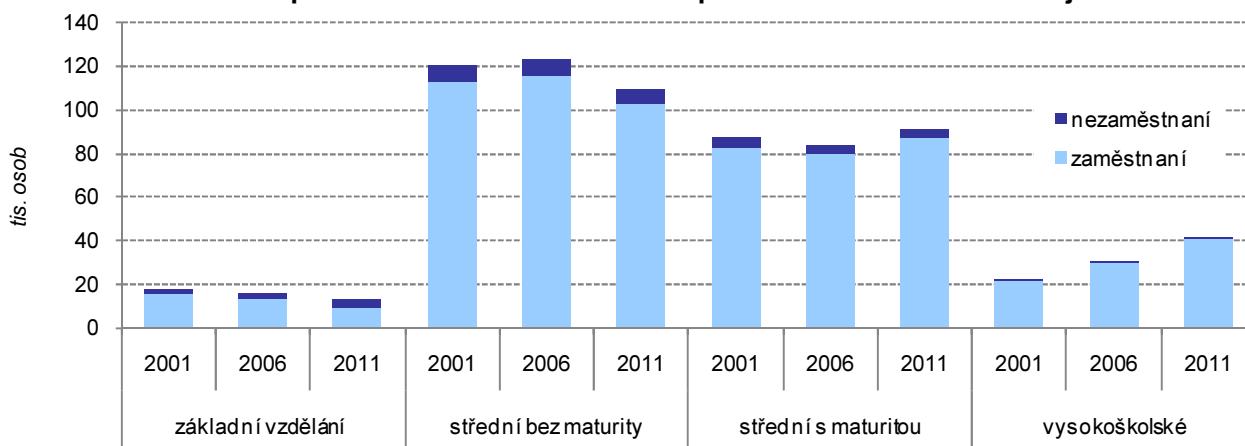
### Míra ekonomické aktivity postupně klesá, zejména v nejmladších věkových kategoriích

Míra ekonomické aktivity (EA)<sup>4</sup> se v kraji postupně snižuje. V roce 2011 činila 57,5 % a o 1 procentní bod zaostávala za republikovou hodnotou. Největší pokles (mezi roky 2006 a 2011 o 16 p. b.) se projevil ve věkové kategorii 20 – 24 let (preferenze vzdělávání a s tím spojený odklad nástupu do zaměstnání). Naopak výrazný nárůst míry ekonomické aktivity (o 7, resp. 6 p. b. ve sledovaném období) byl zaznamenán mezi osobami ve věku 25 a 29 let a ve věkové kategorii 55 – 59 let (posouvání hranice odchodu do důchodu). Dlouhodobě vyšší míra EA je charakteristická pro muže (65,8 % v roce 2011 v kraji) než pro ženy (49,5 %); projevuje se zde vliv vyššího zastoupení studentek, rodičovské dovolené, dřívějšího odchodu žen do důchodu atd.

### Úroveň vzdělanosti pracovní síly roste, stále však zaostává za republikovou

Z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání tvoří největší podíl na pracovní síle v kraji středoškoláci bez maturity včetně vyučených (43 % v roce 2011, tj. 4,4 procentního bodu nad republikovým průměrem). Od roku 2005 je patrný pokles podílu osob v této kategorii ve prospěch osob s vyšším stupněm vzdělání. Zastoupení vysokoškoláků na pracovní síle v kraji vzrostlo do roku 2011 na 16 %, přesto stále výrazně zaostává za republikovým podílem (19 %).

Graf 2.1 Pracovní síla podle vzdělání a ekonomického postavení v Pardubickém kraji



### Ekonomický útlum se projevil v poklesu zaměstnanosti

Z celkového počtu 253,3 tis. ekonomicky aktivních osob tvořících v roce 2011 v kraji pracovní sílu bylo 239 tis. osob (tj. 94 %) zaměstnaných. Meziroční pokles zaměstnanosti se zřetelně projevilo mezi roky 2008 a 2009 (o 6,6 tis.) a v menším rozsahu ještě v období 2009 až 2010 (o 3,5 tis.), následoval mírný nárůst počtu zaměstnaných. Míra zaměstnanosti<sup>5</sup> přitom po předchozím růstu (z 55,3 % v roce 2006 na 56,0 % v roce 2008) vlivem ekonomické recese klesla v kraji do roku 2010 na 53,3 %, následně se projevilo její mírný růst na 54,3 % (při republikovém průměru 54,4 %).

### Intenzita podnikatelské aktivity je podprůměrná

Z hlediska postavení v zaměstnání tvoří největší podíl zaměstnaných osob zaměstnanci (84 % v kraji v roce 2011); v postavení podnikatelů (tj. zaměstnavatelů a pracujících na vlastní účet) působilo v roce 2011 v kraji 16 % zaměstnaných osob (jeden z nejnižších podílů mezi kraji).

<sup>3</sup> Pracovní sílu tvoří osoby ekonomicky aktivní, a to jak zaměstnaní, tak nezaměstnaní. Zaměstnaní se dále člení podle postavení v zaměstnání na zaměstnance, zaměstnavatele a pracující na vlastní účet.

<sup>4</sup> podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných (pracovní síly) na počtu všech osob patnáctiletých a starších

<sup>5</sup> podíl počtu zaměstnaných na počtu všech osob patnáctiletých a starších

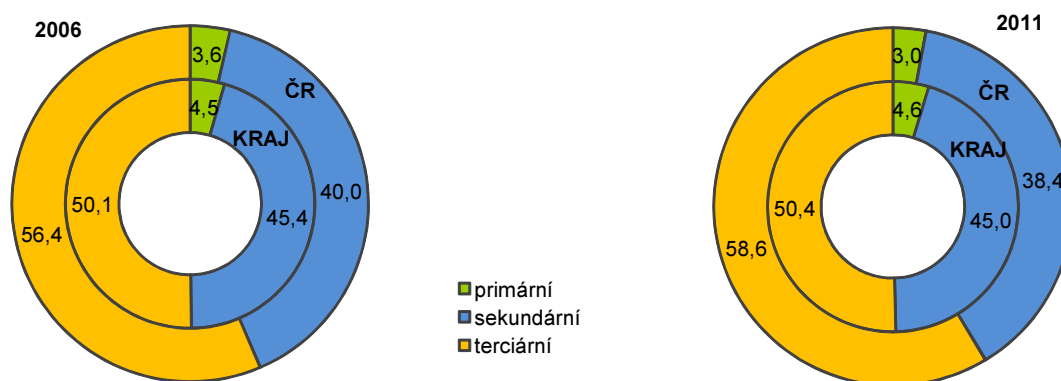
**V kraji je nadprůměrný podíl osob s více zaměstnáními**

Zastoupení osob s druhým (a dalším) zaměstnáním v kraji na celkovém počtu zaměstnaných dlouhodobě překračuje republikový průměr (vliv méně příznivých mzdových podmínek v regionu). V roce 2011 činil v kraji tento podíl 2,5 % (3,7 tis. mužů a 2,3 tis. žen), což přibližně odpovídá podílu v roce předchozím. V delším časovém období však spíše zjišťujeme klesající trend; vlivem hospodářského útlumu se v kraji v roce 2009 dostává podíl osob s více zaměstnáními (2,3 %) na minimum od počátku 90. let.

**K nejdůležitějším odvětvím zaměstnanosti patří průmysl**

Dlouhodobě klesá zaměstnanost v primárním sektoru (zemědělství a lesnictví), ve kterém v roce 2011 v kraji pracovalo podle VŠPS 11,1 tis. osob; jejich podíl na celkové zaměstnanosti (4,6 %) byl v mezikrajském srovnání čtvrtý nejvyšší. Nadprůměrně je rovněž zastoupen sekundární sektor (stavebnictví a zejména pak průmysl) – v roce 2011 třetím nejvyšším podílem (45 %) za Libereckým a Zlínským krajem. Zaměstnanost v terciárním sektoru (tržní i netržní služby) se v posledních letech v kraji pohybuje kolem 50 % a je mezi kraji jedna z nejnižších.

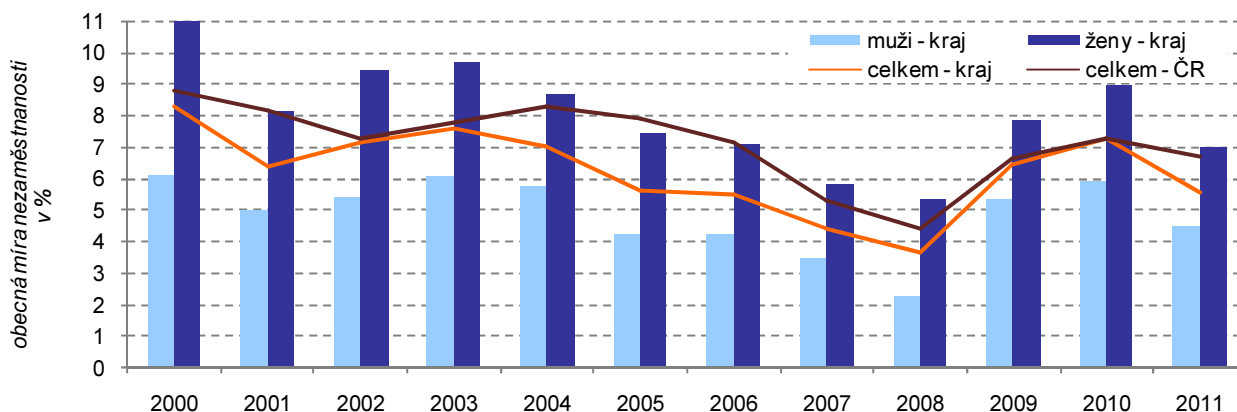
**Graf 2.2 Struktura zaměstnaných podle odvětvových sektorů v Pardubickém kraji a ČR v %**



**Nezaměstnanost mezi roky 2008 a 2010 výrazně rostla, následoval pokles**

Změny ekonomické situace dopadající na trh práce se odrážely v přelévání počtu zaměstnaných a nezaměstnaných i v nárůstu počtu ekonomicky neaktivních (prodlužování studia, odchody do předčasného důchodu). Podle VŠPS vzrostl průměrný roční počet nezaměstnaných v kraji mezi roky 2008 a 2010 na dvojnásobek (18,4 tis. v roce 2010; oproti roku 2006 se jednalo o třetinový nárůst). Následoval téměř čtvrtinový pokles počtu nezaměstnaných (na 14,1 tis. v roce 2011). Obecná míra nezaměstnanosti se v roce 2010 zvýšila na 7,2 % (odpovídající republikové hodnotě), následně klesla na 5,6 % (při republikovém průměru 6,7 %) a dostala se tak na úroveň roku 2006.

**Graf 2.3 Obecná míra nezaměstnanosti v Pardubickém kraji a ČR**



**Počet ekonomicky neaktivních se zvyšuje**

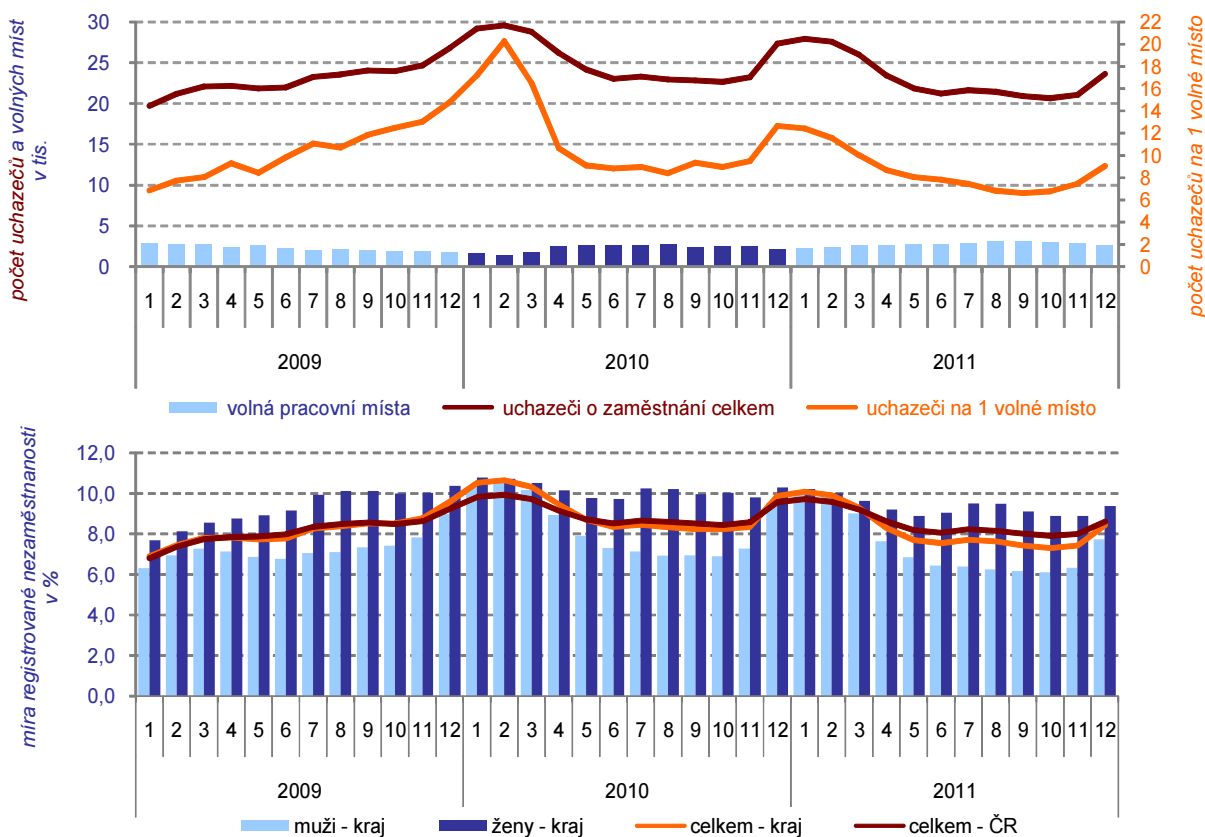
Počet ekonomicky neaktivních osob se dlouhodobě zvyšuje. Na celkovém počtu 187,5 tis. ekonomicky neaktivních v kraji v roce 2011 (42,5 % populace patnáctileté a starší) se dvěma třetinami podíleli starobní a invalidní důchodci a více než pětinou studenti a učni. Na nárůstu počtu ekonomicky neaktivních má v posledním období stále větší vliv rostoucí počet důchodců.



**Nezaměstnanost v kraji klesala rychleji než na úrovni celé ČR**

Ke konci roku 2011 bylo na úřadech práce v kraji registrováno celkem 23 631 uchazečů o zaměstnání, tj. o 13,6 % méně než v předchozím roce a zároveň o pětinu více ve srovnání s rokem 2006. Míra registrované nezaměstnanosti v kraji klesla k 31. 12. 2011 na 8,4 % (dlouhodobě šestá nejnižší mezi kraji) a dostala se tak po dvou letech opět pod republikovou hodnotu (8,6 %). Rychleji přitom klesala nezaměstnanost mužů (meziročně o 1,8 procentního bodu na 7,7 % ke konci roku 2011) než žen (o 0,9 p.b. na 9,4 %).

**Graf 2.4 Uchazeči o zaměstnání, volná pracovní místa a míra nezaměstnanosti v Pardubickém kraji (stav ke konci jednotlivých měsíců)**



Zdroj: MPSV

**Práci obtížně hledají uchazeči bez praxe, i osoby v předdůchodovém věku**

V období zhoršující se situace na trhu práce byl patrný zřetelný nárůst počtu uchazečů o zaměstnání ve věku do 25 let, absolventů škol a mladistvých i uchazečů v předdůchodovém věku; v roce 2011 se již jejich počet stabilizoval. Nejvyšší převis počtu uchazečů nad počtem volných pracovních míst v kraji podle kvalifikace byl v roce 2011 patrný u středoškoláků s maturitou a vysokoškoláků.

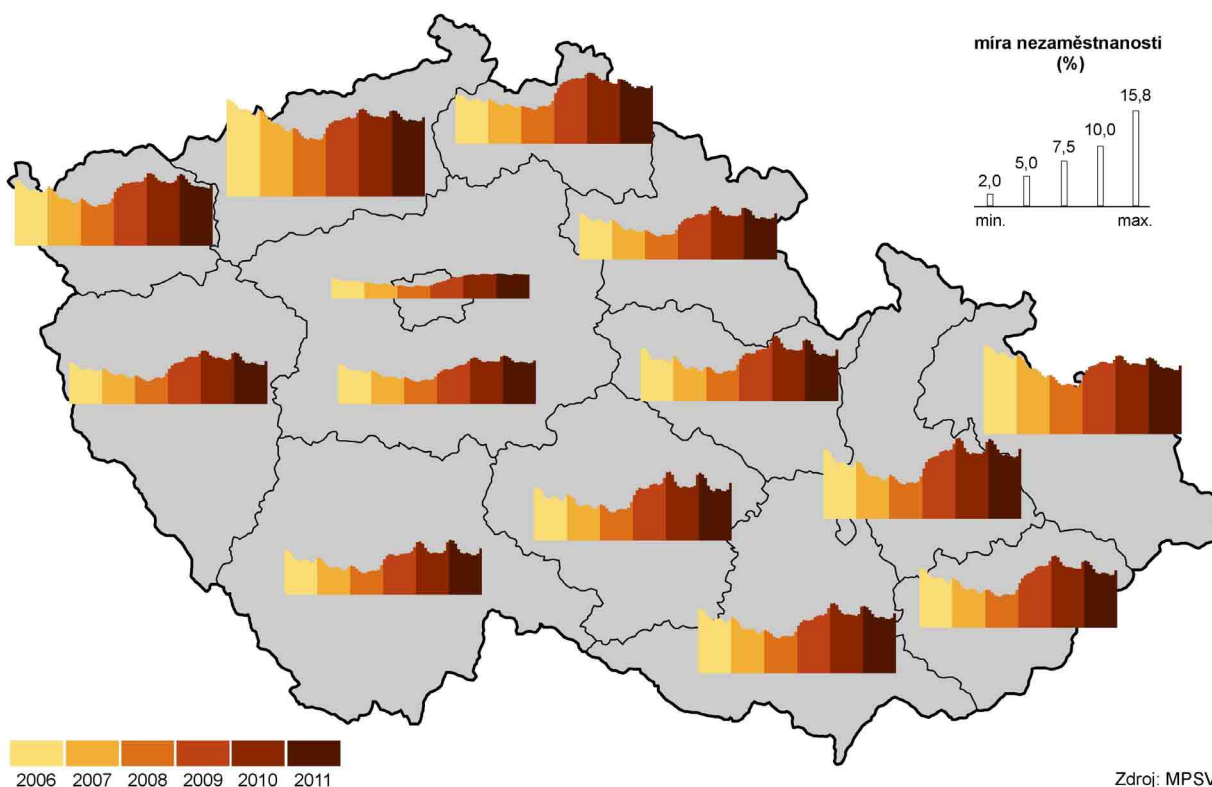
**Nejhorší situace na trhu práce je dlouhodobě v okrese Svitavy, nejlepší na Pardubicku**

Nezaměstnanost klesala ve všech okresech kraje, nejvíce v okrese Chrudim, kde se ke konci roku 2011 meziročně snížila o 1,9 procentního bodu na 9,6 %; téměř o 2 p.b. poklesla též míra nezaměstnanosti v okrese Ústí nad Orlicí (na 8,2 %). Dlouhodobě nejhorší situace na trhu práce v kraji přetrvává na Moravskotřebovsku (15,1 %). Více než desetiprocentní míra nezaměstnanosti se na konci roku 2011 projevila také na Svitavsku, Českotřebovsku a Hlinceku.

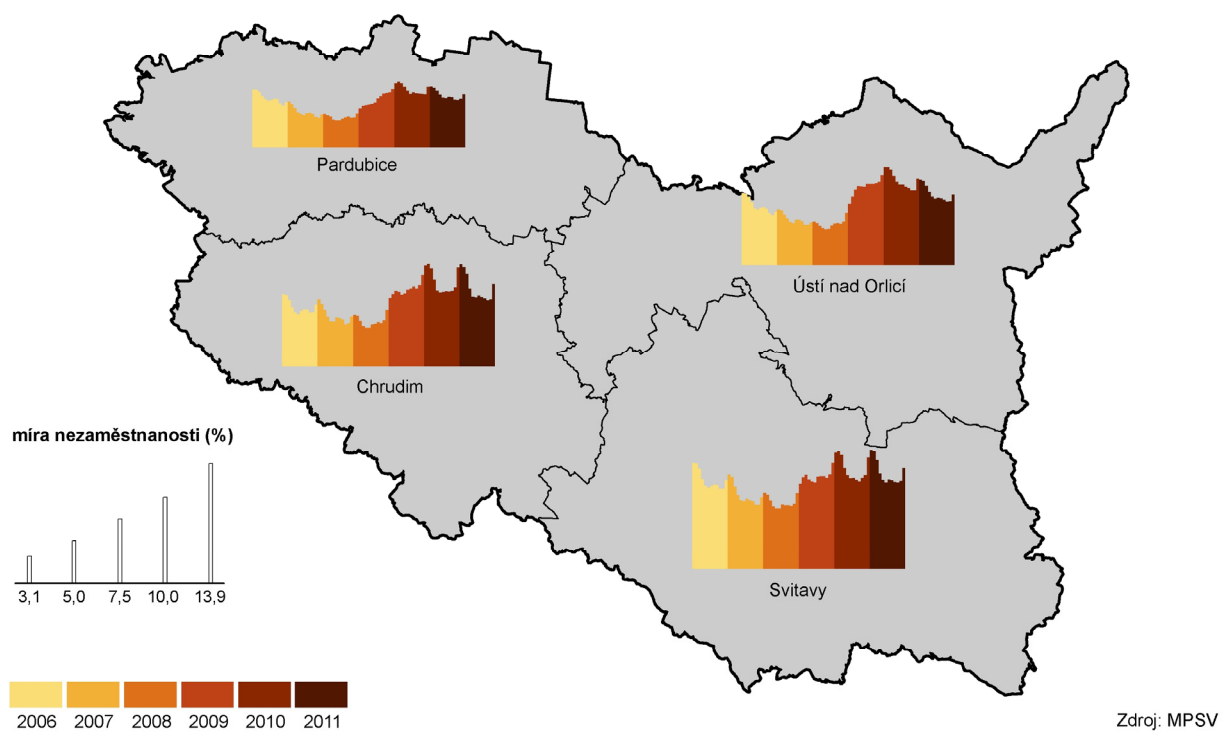
Na druhé straně nejnižší nezaměstnanost v kraji je typická pro okres Pardubice (6 % k 31. 12. 2011), a to zejména díky koncentraci významných zaměstnavatelů z oblasti průmyslu i služeb v krajském městě a jeho okolí. Nezaměstnanost nedosahuje sedmi procent nejen na Pardubicku, ale také na sousedním Holicku, kde část ekonomicky aktivních nachází uplatnění v Pardubicích i v nedalekém Hradci Králové.



**Míra registrované nezaměstnanosti v krajích v letech 2006 až 2011  
(stav ke konci jednotlivých měsíců)**



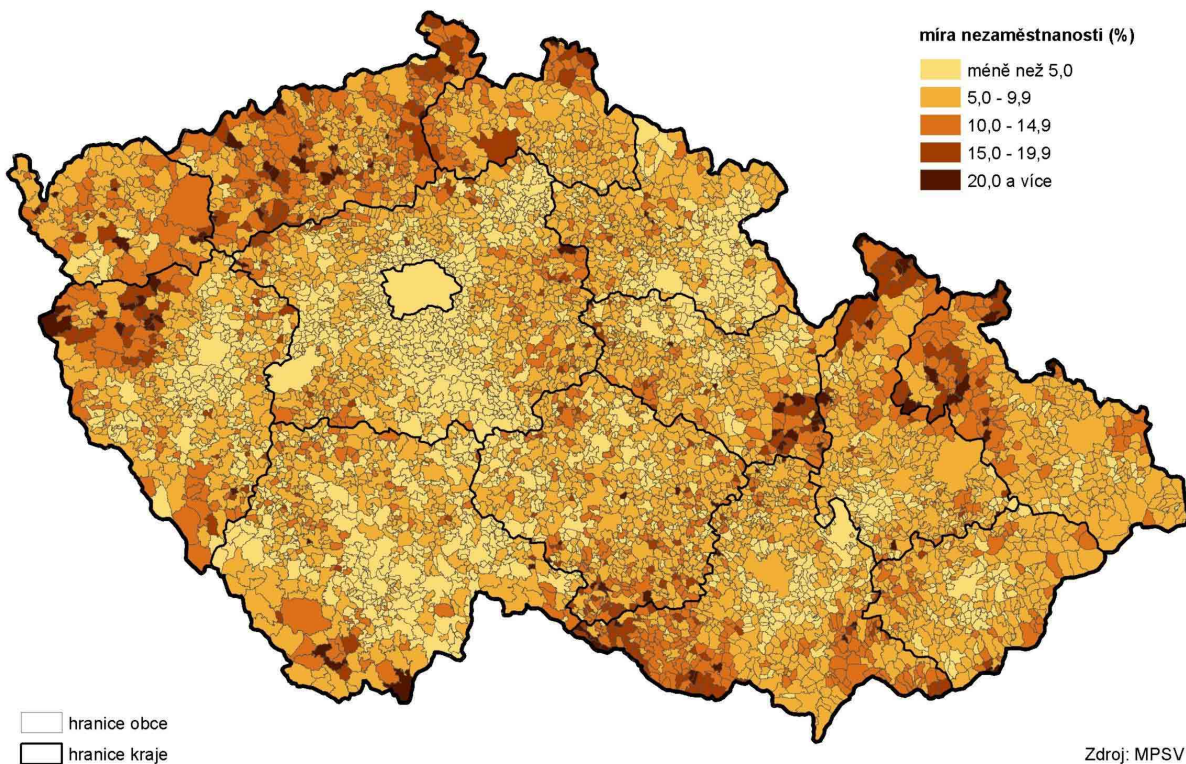
**Míra registrované nezaměstnanosti v okresech Pardubického kraje v letech 2006 až 2011  
(stav ke konci jednotlivých měsíců)**



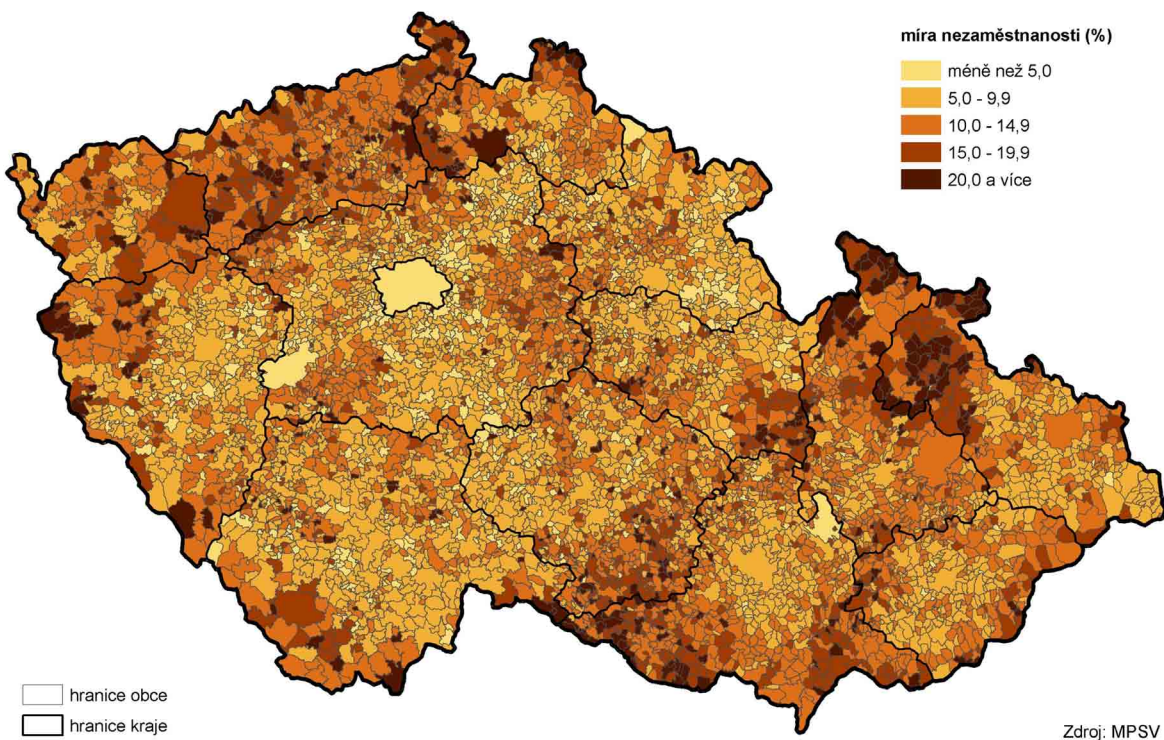
**Nezaměstnanost je  
problémem zejména  
při hranicích krajů**

Na následujících kartogramech lze dokumentovat dopad ekonomického útlumu na trh práce v podrobném územním pohledu. Je zřejmé, že nezaměstnanost výrazně rostla především v regionech při hranicích krajů (tzv. vnitřních periferiích i při hranici republiky), kde jsou ztíženy možnosti dojíždky za prací.

**Míra nezaměstnanosti v obcích k 31. 12. 2008**



**Míra nezaměstnanosti v obcích k 31. 12. 2011**



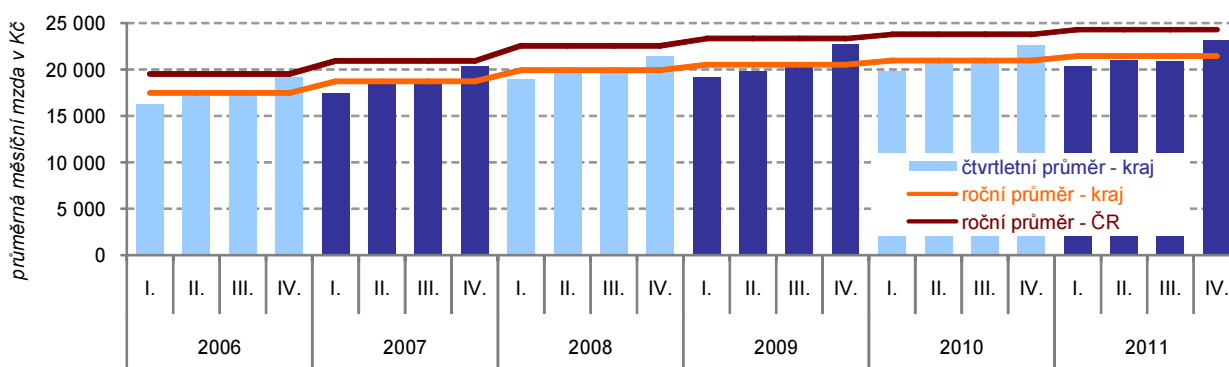
**Po předchozím poklesu se podíl zaměstnaných cizinců ustálil**

Nejvyšší zastoupení zaměstnaných cizinců na pracovní síle v kraji zjišťujeme v roce 2008 (6,8 %). V důsledku ekonomického útlumu však následně zaměstnanost cizinců výrazně poklesla, přičemž klesala rychleji než celková zaměstnanost. V letech 2009 až 2011 se ustálil podíl cizinců na pracovní síle v průměru na 4,2 %, což představovalo sedmé pořadí v mezikrajském srovnání. Oproti výchozímu roku 2006 je nyní zastoupení cizinců v kraji o 0,4 procentního bodu vyšší.

**Mzdy v kraji jsou stále jedny z nejnižších**

Průměrná hrubá měsíční mzda<sup>6</sup> v roce 2011 v Pardubickém kraji činila 21 454 Kč. Jednalo se o druhou nejnižší mzdu mezi kraji v ČR, přičemž za republikovým průměrem zaostávala o 2 865 Kč. Ve srovnání s předchozím rokem došlo k jejímu nominálnímu zvýšení o 2,2 %; díky meziročnímu nárůstu spotřebitelských cen (míra inflace v roce 2011 v ČR<sup>7</sup> činila 1,9 %) vzrostla reálně průměrná mzda v kraji pouze o 0,3 %. Rozdíl mezi krajskou a republikovou mzdou se postupně prohluboval, jelikož průměrné mzdy v kraji rostly od roku 2004 pomaleji než na úrovni celé ČR. Od roku 2010 tomu bylo při klesající zaměstnanosti naopak.

**Graf 2.5 Průměrná hrubá měsíční mzda<sup>7)</sup> v Pardubickém kraji a ČR**

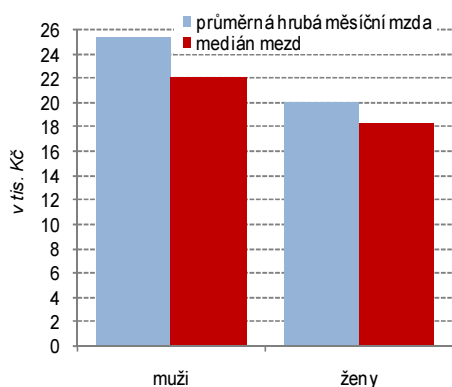


<sup>7)</sup> podle místa pracoviště; za osoby přepočtené na plně zaměstnané; za rok 2011 předběžné údaje

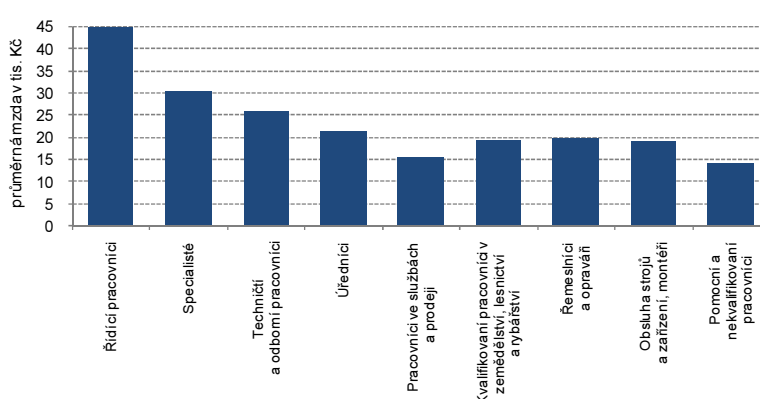
**Medián mezd je nižší než průměrná mzda**

Medián mezd<sup>8</sup> činil v roce 2011 v kraji 20 636 Kč, u mužů dosahoval 22 147 Kč a u žen byl o 3 792 Kč nižší. Ve všech krajích leží medián pod úrovní průměrných mezd; největší rozdíl nacházíme v Hl. městě Praze (region s nadprůměrným podílem osob s vysokými příjmy). V roce 2011 tvořil medián 89,8 % průměrných mezd v kraji (třetí největší podíl v mezikrajském srovnání); více se odchyloval od průměru u mužů (o 12,5 %) než u žen (o 8,6 %).

**Graf 2.6 Průměrná mzda a medián mezd v Pardubickém kraji v roce 2011**



**Graf 2.7 Průměrná hrubá měsíční mzda podle hlavních tříd CZ-ISCO v Pardubickém kraji v roce 2011**



<sup>6</sup> Průměrná hrubá měsíční mzda počítaná podle skutečného místa pracoviště zaměstnanců – tzv. pracovištní metodou (nikoli podle sídla podniku); za osoby přepočtené na plně zaměstnané.

<sup>7</sup> Souhrnný index nárůstu spotřebitelských cen za jednotlivé kraje není k dispozici.

<sup>8</sup> Hodnota mzdy, která rozdělí zaměstnance na dvě stejně velké skupiny – se mzdou pod a nad mediánem; na rozdíl od průměrných mezd lépe vypovídá o skutečné mzdové úrovni. Medián mezd je zjišťován strukturálním šetřením. S ohledem k metodickým změnám ve výpočtu nelze provádět srovnání údajů za rok 2011 s roky předchozími.



**Mzdy pracovníků v zemědělství patří v mezikrajském srovnání k nejvyšším**

V roce 2011 pobírali v kraji pomocní a nekvalifikovaní pracovníci pouze třetinu průměrných mezd nejlépe placených osob, tj. řídicích pracovníků. V mezikrajském srovnání nacházíme v kraji jedny z nejvyšších mezd dle klasifikace zaměstnání CZ-ISCO u pracovníků v zemědělství a lesnictví, k nejnižším naopak patří mzdy řemeslníků a opravářů.

**Více než polovinu příjemců důchodů tvoří starobní důchodci**

V prosinci roku 2011 splňovalo v Pardubickém kraji podmínky pro výplatu některého z důchodů 145 942 osob (z toho 60 % žen). Více než polovina těchto osob pobírala starobní důchod, pětina vdovský důchod, 16 % invalidní důchod, 3 % důchod vdovecký a 1,5 % důchod sirotčí.

**Počet příjemců důchodů neustále roste...**

Dlouhodobě úhrnný počet příjemců důchodů roste; v porovnání s rokem 2010 došlo k nárůstu o 3 140 osob (tj. o 2,2 %). Tento trend je dán především rostoucím počtem starobních důchodců. V roce 2011 pobíralo starobní důchod v kraji o 5,5 % osob více než v roce předchozím a o pětinu osob více oproti roku 2006. Kromě příjemců starobního důchodu též postupně roste počet příjemců vdoveckých důchodů.

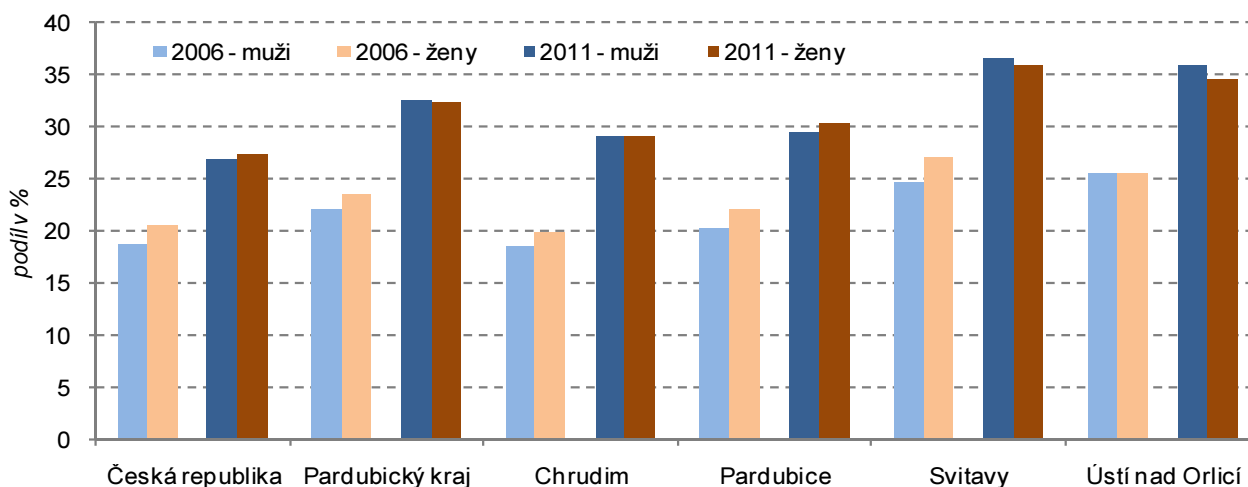
**...stejně jako průměrná výše důchodu**

Průměrná měsíční výše důchodu vzrostla v Pardubickém kraji v letech 2006 až 2011 o 28 % na 10 117 Kč, přičemž průměrný starobní důchod se ve stejném období zvýšil o 29 % na 10 333 Kč.

**Průměrný důchod žen nedosahuje důchodu mužů**

Zejména v souvislosti s nižšími mzdami dlouhodobě zaostává průměrná výše starobního důchodu žen (9 440 Kč v kraji v prosinci roku 2011) za důchody mužů (11 377 Kč). Starobní důchody v kraji nedosahují republikové úrovně (rovněž především ve vazbě na podprůměrné mzdy), u mužů jsou v mezikrajském srovnání dokonce třetí nejnižší.

**Graf 2.8 Podíl příjemců předčasných starobních důchodů na celkovém počtu příjemců starobních důchodů v ČR, Pardubickém kraji a jeho okresech**



**Podíl příjemců předčasného starobního důchodu se zvyšuje**

Zejména v souvislosti s rostoucím počtem osob v předdůchodovém věku v kontextu s měnícími se podmínkami na trhu práce v posledních letech narůstá počet příjemců předčasných starobních důchodů. Jejich podíl na celkovém počtu příjemců starobních důchodů v kraji vzrostl v letech 2006 až 2011 z 23,0 % na 32,5 % a byl druhý nejvyšší za Krajem Vysočina. Rychleji přitom rostl tento podíl u mužů než u žen. Uvnitř kraje nacházíme nejvyšší zastoupení příjemců předčasných starobních důchodů v okrese Svitavy (36 % v prosinci 2011), tedy regionu s nejvyšší nezaměstnaností. Nejrychleji rostl tento podíl ve sledovaném období na Svitavsku (o 10,3 procentního bodu).

**Školství je značně ovlivněno demografickým vývojem**

Školství prochází v posledních letech dynamickými změnami. Obsazenost mateřských a základních, avšak i středních škol je značně ovlivněna demografickým vývojem, především pak výkyvy v porodnosti. Počet narozených dětí v kraji po předchozím poklesu postupně rostl od roku 2002, v posledních letech se však zřetelný nárůst již zastavil a v roce 2011 se projevil meziroční pokles počtu narozených dětí o 409.

### **Počet žáků mateřských škol roste...**

Od školního roku 2006/2007 lze v kraji sledovat trvalý nárůst počtu dětí navštěvujících mateřskou školu (o 2 671 dětí na téměř 18 tis. ve školním roce 2011/2012) doprovázený nárůstem počtu tříd i učitelů. Počet mateřských škol však zůstal prakticky nezměněn (309 škol v roce 2011/2012, tj. o 1 méně oproti roku 2006/2007).

### **...naopak úbytek počtu žáků provází základní školy...**

Úbytek počtu žáků se naopak projevilo v základním školství (v letech 2006/2007 až 2010/2011 v kraji o 4 668); následoval mírný vzestup na 41 184 žáků. Počet základních škol v kraji ve sledovaném období klesl (v důsledku zrušení či slučováním) o 9 na 251, v souvislosti s tím klesal i počet tříd a učitelů.

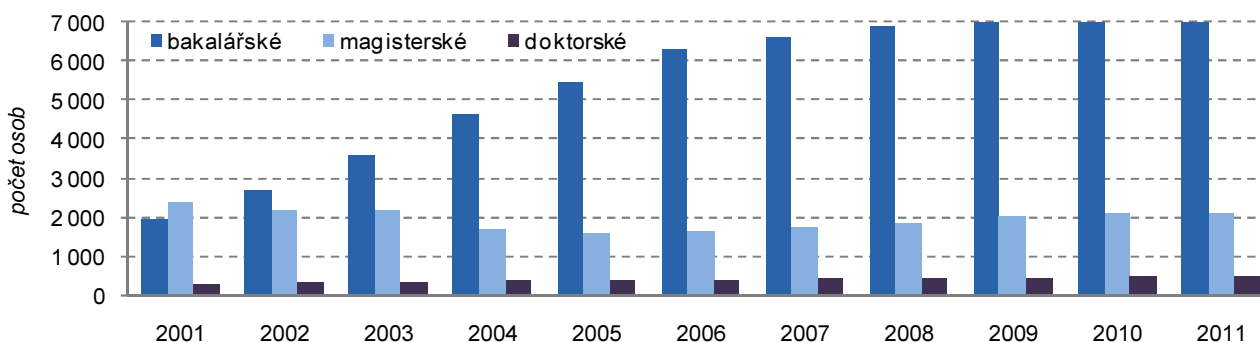
### **...avšak i školy střední**

Nízká porodnost počátkem a v polovině 90. let minulého století se odráží rovněž v poklesu počtu žáků středních škol, a to jak středních odborných škol, učilišť i gymnázií. V úhrnu klesl počet žáků denního studia středních škol v kraji od roku 2006/2007 o 3 212 na 23 549. Klesající tendence počtu žáků na vyšších odborných školách byla v posledních dvou letech vystřídnána mírným růstem. V rámci středního školství je velmi důležitá optimalizace nabízených oborů s ohledem na možnosti uplatnění absolventů na trhu práce.

### **Počet vysokoškoláků výrazně narůstá**

V souladu s celorepublikovým trendem v kraji v posledních deseti letech výrazně narůstal počet vysokoškoláků. Počet studentů vysokých škol s trvalým bydlištěm v kraji vzrostl od akademického roku 2006/2007 o čtvrtinu na 17,2 tisíc. Díky rozšiřujícím se studijním programům na Univerzitě Pardubice se sedmi fakultami zde překročil počet studentů již 10 tisíc; nejvíce přitom roste zájem o bakalářské studium. S ohledem na rychle se zvyšující počet vysokoškolských studentů by měl být kladen důraz na kvalitu jejich vzdělávání a možnosti pracovního uplatnění v regionu.

**Graf 2.9 Studenti s místem výuky v Pardubickém kraji podle formy studia**



Poznámka: Magisterské studijní programy v délce 4 až 6 let včetně magisterského studia v délce 1 až 3 roky, které je pokračováním studia bakalářských programů.

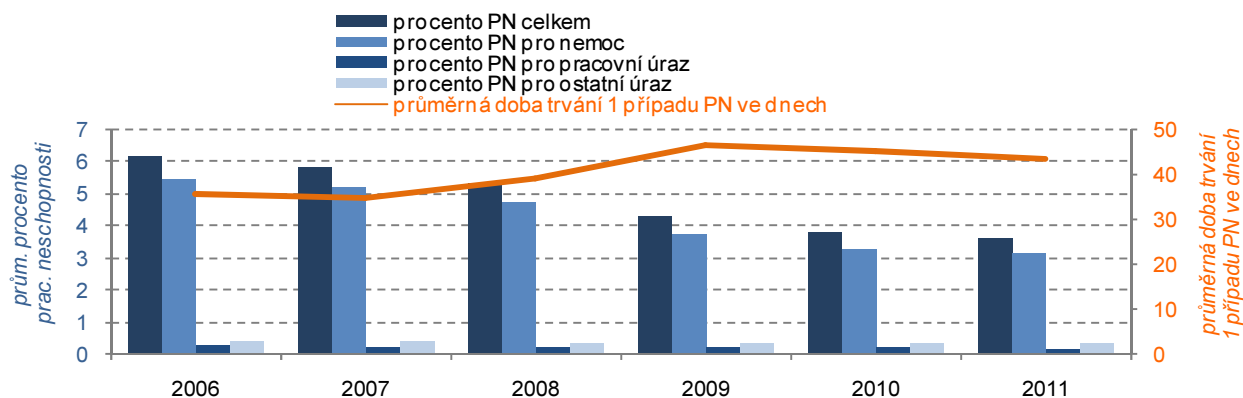
### **Počet obyvatel připadajících na jednoho lékaře se snižuje**

V roce 2011 působil ve zdravotnických zařízeních v Pardubickém kraji celkem 2 009 lékařů (přepočtené počty), z toho 1 979 v nestátních zařízeních. Oproti roku 2006 se celkový počet lékařů zvýšil o 19 % a počet obyvatel připadajících na jednoho lékaře ve stejném období klesl o 43 na 257 (hodnota o 31 osob vyšší ve srovnání s republikovým průměrem). Počet lékařů v ambulantní péči od roku 2006 v kraji vzrostl o 8,7 % na 1 371. V devíti nemocnicích v kraji bylo v roce 2011 k dispozici 2 584 lůžek (tj. o 114 méně oproti roku 2006); průměrná ošetřovací doba se od roku 2006 mírně zkrátila – z 8,3 na 7,4 dne.

### **Postupně klesá počet případů pracovní neschopnosti**

Na vývoj pracovní neschopnosti působí nejen rozdílná epidemiologická situace v jednotlivých letech, ale i změny legislativních podmínek ve vyplácení nemocenských dávek. V roce 2011 bylo v kraji evidováno 187 tis. nemocensky pojištěných osob, tj. o 8 % méně oproti roku 2006. Průměrný denní počet práce neschopných od roku 2006 neustále klesal až na 6,8 tis. osob v roce 2011. Průměrné procento pracovní neschopnosti se do roku 2011 snížilo na 3,6 a zařadilo kraj na 10. místo. Dlouhodobě nejvyšší procento pracovní neschopnosti zaznamenáváme v okrese Chrudim, nejnižší naopak na Pardubicku. Průměrná délka trvání pracovní neschopnosti v roce 2011 (43 dní) byla oproti předchozímu roku téměř o 2 dny kratší.

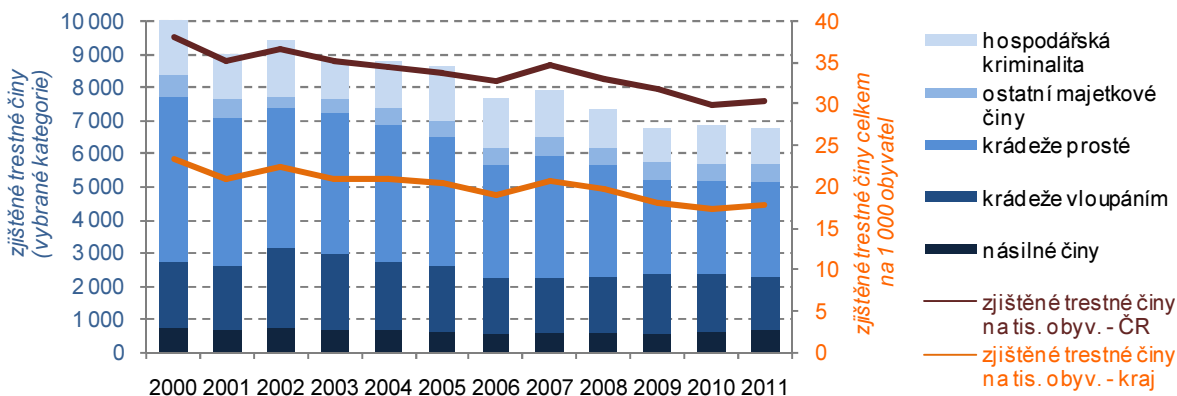
**Graf 2.10 Pracovní neschopnost (PN) v Pardubickém kraji**



**Kriminalita v kraji má dlouhodobě klesající tendenci a její intenzita je podprůměrná**

V roce 2011 bylo v Pardubickém kraji zjištěno celkem 9 160 trestných činů, tj. o 3 % více oproti roku 2010. Dlouhodobě však sledujeme spíše klesající tendenci v počtu zjištěných trestných činů; ve srovnání s rokem 2006 se jednalo o více než čtyřprocentní pokles. Kraj dlouhodobě patří k regionům s nižší intenzitou kriminality. Na 1 000 obyvatel zde v roce 2011 připadalo 18 zjištěných trestných činů (třetí nejnižší podíl za krajem Zlínským a Vysočina), přičemž na republikové úrovni to bylo 30 trestných činů.

**Graf 2.11 Kriminalita v Pardubickém kraji**



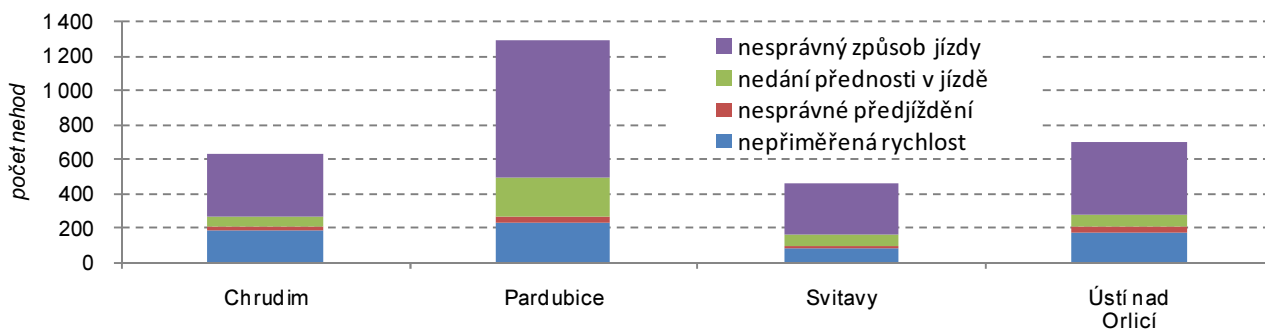
**Kriminalita je největším problémem na Pardubicku...**

Zřetelné rozdíly v intenzitě kriminality uvnitř kraje souvisí s její koncentrací do velkých měst. Jestliže v okrese Pardubice bylo v roce 2011 zjištěno 21,5 trestných činů na 1 000 obyvatel, ve zbývajících okresech kraje to bylo přibližně 16 trestných činů. V posledním pětiletém období se nejvýrazněji projevil pokles počtu zjištěných trestných činů na Pardubicku.

**...stejně jako dopravní nehodovost**

Obdobná situace pokud jde o vnitrokrajské rozdíly je patrná také u dopravní nehodovosti. V roce 2011 bylo Policii ČR v kraji ohlášeno celkem 3 582 nehod (o 225 více oproti roku předchozímu), z toho 41,5 % bylo zaznamenáno na území okresu Pardubice. Na tisíc obyvatel připadalo v roce 2011 v kraji 6,9 dopravních nehod při republikovém průměru 7,2 nehod. V letech 2006 až 2011 bylo při dopravních nehodách v kraji těžce zraněno v průměru 187 osob ročně (s minimem 141 osob v roce 2010) a usmrceno průměrně 54 osob.

**Graf 2.12 Dopravní nehody podle hlavních příčin v okresech Pardubického kraje v roce 2011**

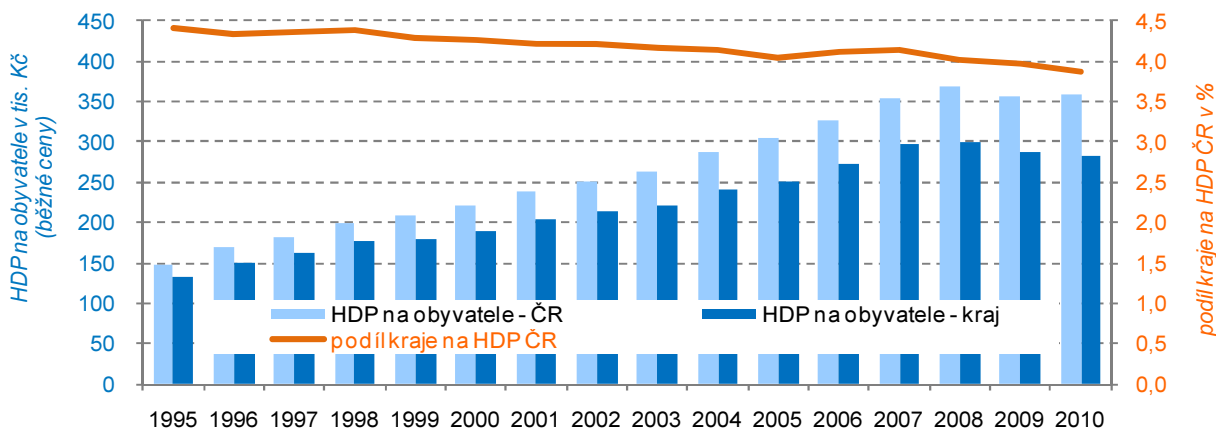


### 3. EKONOMICKÝ VÝVOJ

***Ekonomická výkonnost kraje je podprůměrná***

Ekonomickou výkonností se Pardubický kraj řadí k mírně horšímu průměru. V letech 2006 až 2010<sup>9</sup> se podíl na tvorbě hrubého domácího produktu (HDP) České republiky postupně snižoval ze 4,1 na 3,9 % (třetí nejnižší podíl mezi kraji), přičemž tento podíl klesá dlouhodobě (od roku 1999).

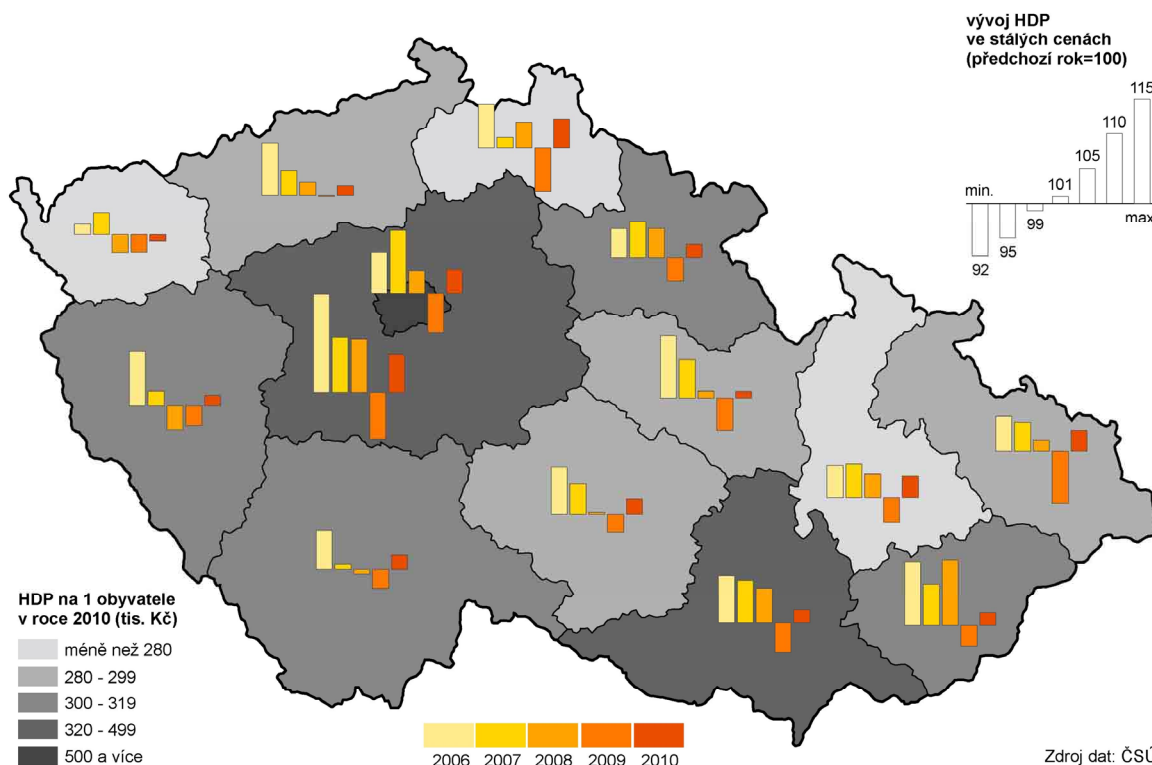
**Graf 3.1 Hrubý domácí produkt v Pardubickém kraji**



***Hrubý domácí produkt na obyvatele vlivem ekonomické recese klesl***

HDP po přepočtu na obyvatele v kraji do roku 2008 meziročně rostl, i když pomalejším tempem oproti republikovému. Následoval však pokles vyvolaný ekonomickou recesí (na 283 710 Kč v běžných cenách v roce 2010, tj. 79 % průměru ČR<sup>10</sup>). V mezikrajském srovnání se HDP na obyvatele v kraji řadil v roce 2010 na jedenácté místo, přitom v roce 2006 to bylo místo osmé.

**Regionální hrubý domácí produkt v krajích v letech 2006 až 2010**



***Oživení ekonomiky bylo v kraji pomalejší***

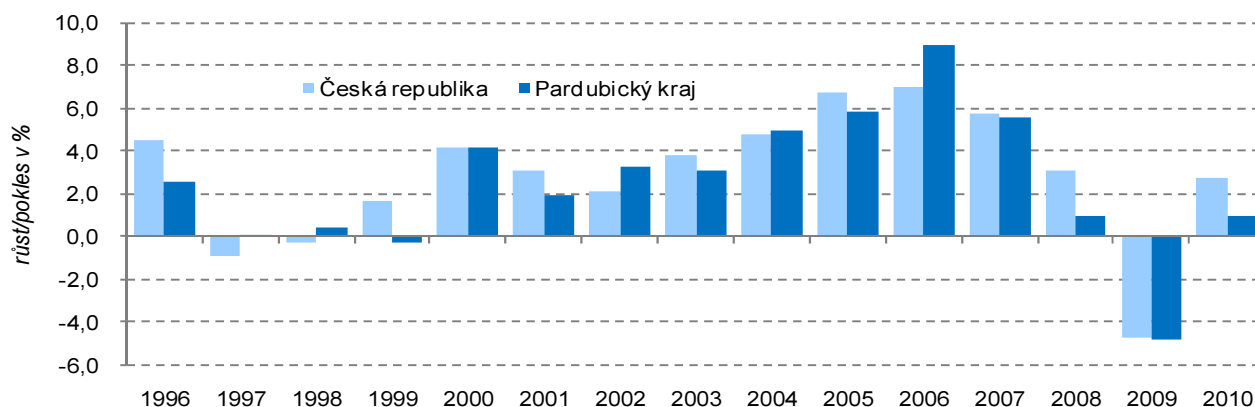
Po předchozím příznivém vývoji ekonomiky se dopad hospodářského útlumu na HDP v kraji projevil již v roce 2008 zpomalením meziročního růstu. V roce 2009,

<sup>9</sup> Makroekonomické údaje v regionálním členění za rok 2011 budou k dispozici v posledních měsících roku 2012.

<sup>10</sup> Průměr ČR překračuje pouze Hl. město Praha, a to více než dvojnásobně.

obdobně jako ve všech ostatních krajích, HDP ve stálých cenách klesal. V roce 2010 byl sice zaznamenán v kraji růst HDP o 1,0 %, avšak mezi kraji šlo o druhý nejméně příznivý vývoj po Karlovarském kraji.

**Graf 3.2 Meziroční růst/pokles HDP ve stálých cenách v Pardubickém kraji a ČR**



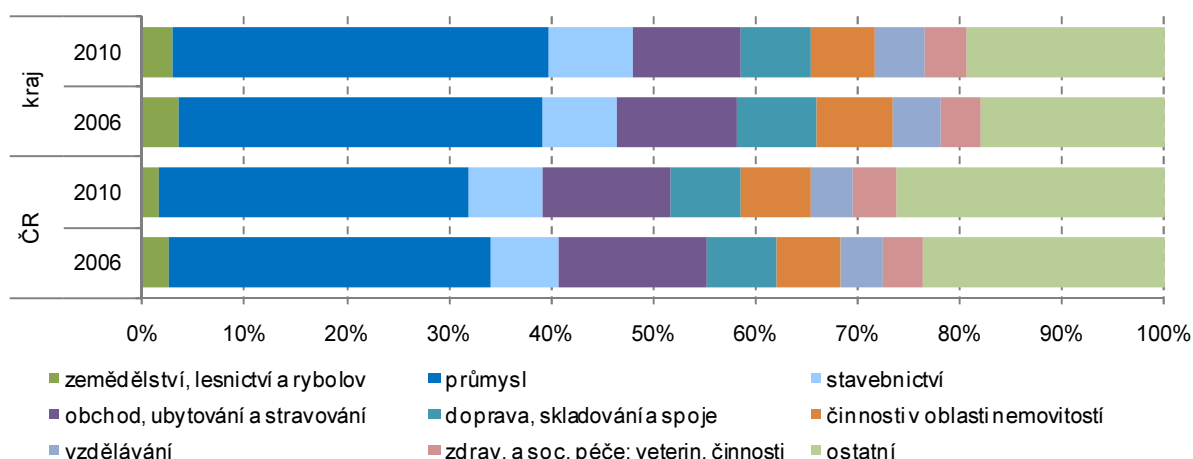
**Objem tvorby hrubého fixního kapitálu zůstává podprůměrný**

Nepříznivý ekonomický vývoj se odrazil rovněž ve snížené míře investování. V roce 2008 dosáhla tvorba hrubého fixního kapitálu (THFK) v kraji nejvyšší hodnoty od poloviny 90. let (36 446 mil. Kč v běžných cenách), v roce 2009 se projevil druhý nejvyšší pokles mezi kraji. V roce 2010 následoval druhý nejrychlejší růst. Podílem 3,6 % na republikovém objemu THFK v roce 2010 se Pardubický kraj posunul v mezikrajském srovnání z 12. na 9. místo. Objemem THFK na 1 obyvatele se tak kraj zařadil na desáté místo a za republikovým průměrem zaostával o jednu čtvrtinu (nejpříznivější hodnota od roku 2004).

**Roste sekundární sektor, stagnuje význam služeb, pokračuje útlum primárního sektoru**

Hospodářský charakter Pardubického kraje je určován především sekundárním sektorem (průmysl a stavebnictví), který se na hrubé přidané hodnotě (HPH)<sup>11</sup> v roce 2010 podílel 45,1 % (o 7,6 procentního bodu více, než byl průměr ČR). Podíl terciárního sektoru (tržní a netržní služby) na HPH v kraji v posledních letech klesal, v roce 2010 činil 52 %. Naproti tomu pokračoval pokles zastoupení primárního sektoru, tedy zemědělství, lesnictví a rybolovu (na 3 % v roce 2010); v mezikrajském srovnání je podíl Pardubického kraje 3. nejvyšší po Kraji Vysočina a Jihočeském kraji.

**Graf 3.3 Odvětvová struktura hrubé přidané hodnoty v Pardubickém kraji a ČR**



**Vývoz roste nejrychleji ze všech krajů**

Výraznějšímu dopadu hospodářské recese na ekonomiku kraje bránil vývoj vývozu. V roce 2009 zde došlo v porovnání s ostatními kraji k nejnižšímu poklesu vývozu a v roce 2010 (poslední dostupná regionální data) naopak k nejvyššímu přírůstku. Hodnotou celkového vývozu se kraj posunul v mezikrajském srovnání na 3. místo a v přepočtu na obyvatele dokonce na místo první. Na celkovém vývozu ČR se Pardubický kraj v roce 2010 podílel 9,4 %.

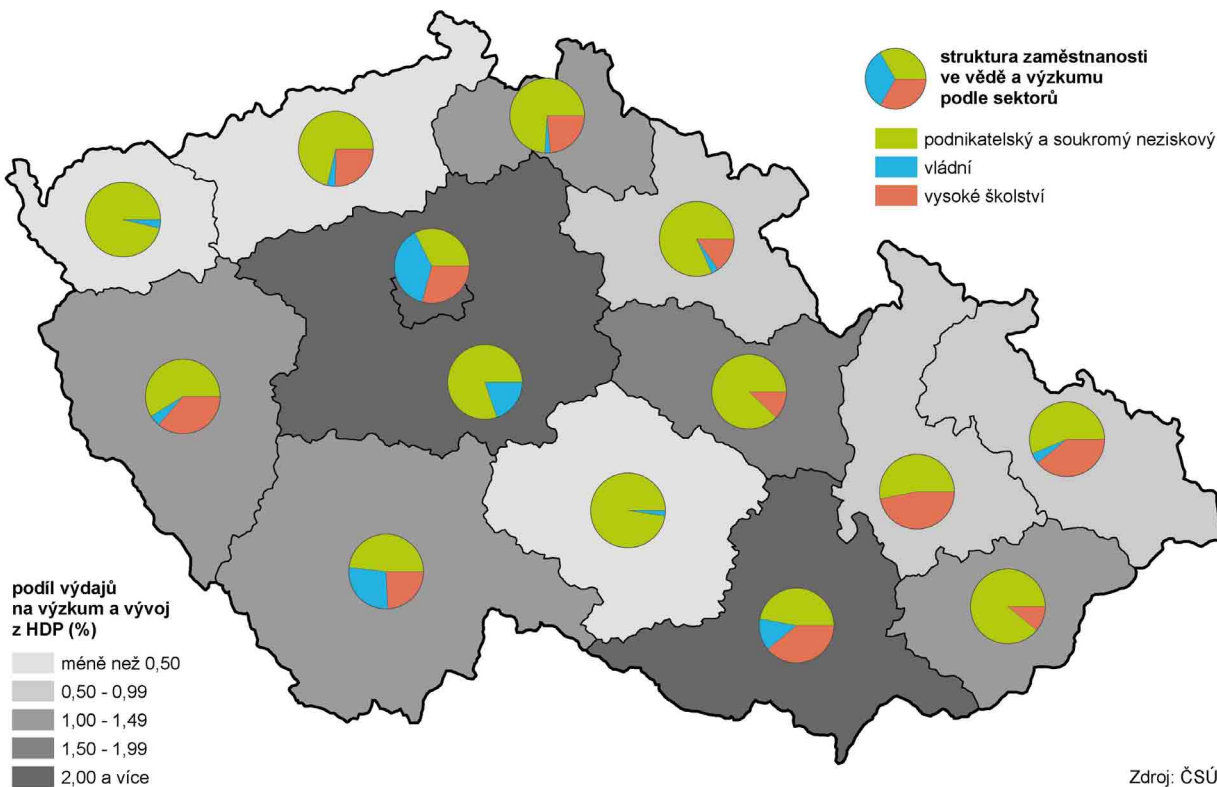
<sup>11</sup> Nově vytvořená hodnota, kterou získávají institucionální jednotky z používání svých výrobních kapacit; je stanovena jako rozdíl mezi celkovou produkcí (oceněnou v základních cenách) a mezispotřebou (oceněnou v kupních cenách).



**Výdaje na vědu a výzkum rostou, počty výzkumníků klesají**

Pozice Pardubického kraje se postupně zhoršuje. Výdaje na vědu a výzkum rostly v letech 2006 – 2010 (poslední dostupný údaj) v kraji oproti celostátnímu průměru o 3 procentní body pomaleji, počty výzkumných pracovníků v kraji dokonce poklesly, přitom celostátně byl ve stejném období zaznamenán růst o 11 %. Do kraje jsou na vědu a výzkum alokovány menší objemy veřejných prostředků; zatímco celostátně připadá na veřejné prostředky 40 %, v Pardubickém kraji je to necelých 25 %.

**Věda a výzkum v krajích v roce 2010**



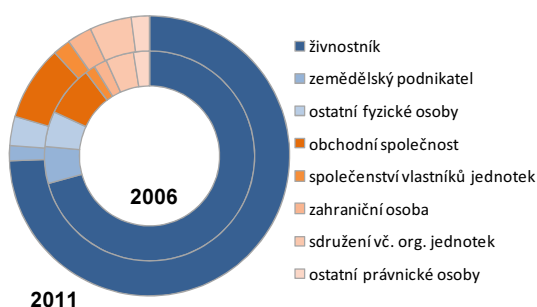
**Pomaleji roste podíl uživatelů osobních počítačů**

Obyvatelé Pardubického kraje postupně ztráceli náskok, který měli po roce 2000 ve využívání informačních technologií. V roce 2006 byl mezi obyvateli Pardubického kraje nadprůměrný podíl pravidelných uživatelů osobního počítače (mezi kraji třetí nejvyšší) a ještě v roce 2007 byl v kraji po Hlavním městě Praze druhý nejvyšší podíl domácností vybavených počítačem. V roce 2010 se podíl pravidelných uživatelů PC v kraji blížil dvěma třetinám populace; za republikovou úroveň mírně zaostával a v mezikrajském srovnání se zařadil až na 9. místo. Podprůměrný je i podíl osob využívajících internet, podíl osob nakupujících přes internet je v kraji druhý nejnižší po Libereckém kraji.

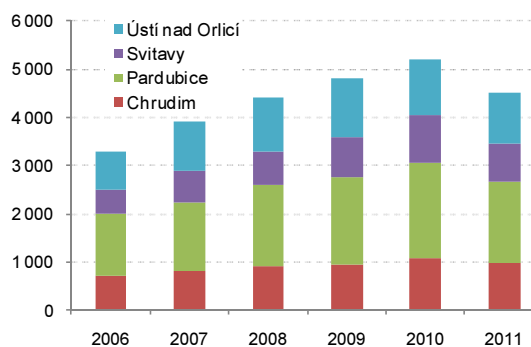
**Přibývali hlavně živnostníci a společnosti s r. o.**

V průběhu roku 2011 přibýlo v kraji 4 520 nových ekonomických subjektů, vzhledem k zániku některých subjektů byl jejich celkový přírůstek téměř 2 000. Většina tohoto přírůstku se týkala živnostníků (růst o 2,0 %), přibývaly též obchodní společnosti (meziroční přírůstek 3,2 %), zejména společnosti s ručením omezeným. Naproti tomu se začal snižovat počet zahraničních osob (pokles o 7,7 %). Z hlediska zaměření se nejvíce subjektů orientuje na obchod, ubytování a stravování (29 %), následuje průmysl (15 %), stavebnictví (13 %), profesní, vědecké a technické činnosti (10 %, tj. dvakrát vyšší podíl, než mají zemědělské subjekty). Pouze 665 subjektů sídlících v kraji má více než 50 zaměstnanců. Jen 10 subjektů má více než 1 000 zaměstnanců, z toho je 7 průmyslových podniků. Podnikatelská aktivita (počet živnostníků na 1 000 obyvatel) je v Pardubickém kraji při mezikrajském srovnání čtvrtá nejnižší. V rámci kraje je nadprůměrná v okrese Pardubice, výrazně podprůměrná v okrese Svitavy.

**Graf 3.4 Struktura ekonomických subjektů v Pardubickém kraji k 31. 12. v %**



**Graf 3.5 Nově vzniklé ekonomické subjekty v okresech Pardubického kraje**



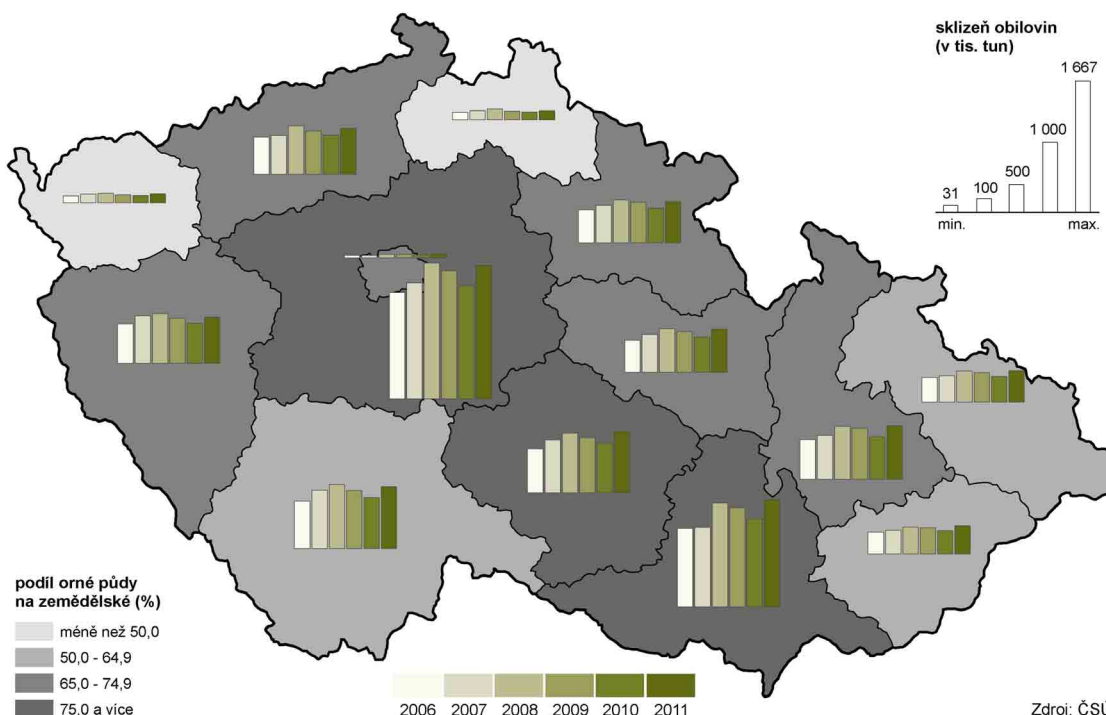
**Od roku 2010 převyšuje rostlinná produkce živočišnou**

Kraj se řadí k regionům s nadprůměrným podílem primárního sektoru na zaměstnanosti i na hrubé přidané hodnotě, přitom živočišná produkce se dlouhodobě podílela na celkové zemědělské produkci více než produkce rostlinná (s výjimkou roku 2007). Pokračující snižování živočišné produkce vedlo k tomu, že od roku 2010 převažuje rostlinná produkce nad živočišnou. Rostlinná produkce se ve finančním vyjádření od roku 2005 v kraji podílí na celkové zemědělské produkci v jednotlivých letech mezi 38 a 51 procenty, přitom v roce 2010 (poslední dostupná data) činil podíl 51 %. Rozhodující podíl na rostlinné produkci mají obiloviny (43 % v roce 2010), následují technické plodiny (24 %) a krmné plodiny (18 %). Malé zastoupení má zelenina (9 %), brambory (3 %) a ovoce (1 %).

**Sklizeň většiny plodin v roce 2011 překročila úroveň roku 2010**

Velikost osevních ploch jednotlivých plodin se v kraji mění ve vazbě na poptávku po jednotlivých zemědělských komoditách. Zatímco osevní plochy obilovin meziročně kolísají, plochy krmných plodin a pícnin na orné půdě se s klesající živočišnou výrobou dlouhodobě snižují. Avšak v roce 2011 plocha pícnin vzrostla. Do roku 2008 se zmenšovaly osevní plochy cukrovky. Podpora produkce biopaliv vedla v kraji ke zvětšování osevních ploch řepky; v roce 2011 se růst zastavil. Růst sklizně obilovin v kraji v roce 2011 v porovnání s rokem 2010 o 96,1 tis. tun byl umožněn kombinací větších osevních ploch (hlavně pšenice) a vyššího průměrného hektarového výnosu všech druhů obilovin.

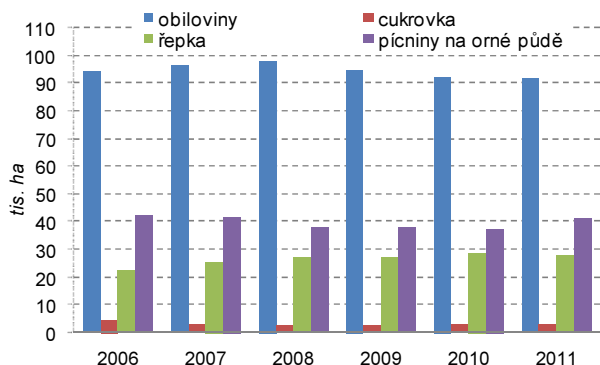
**Sklizeň obilovin v krajích v letech 2006 až 2011**



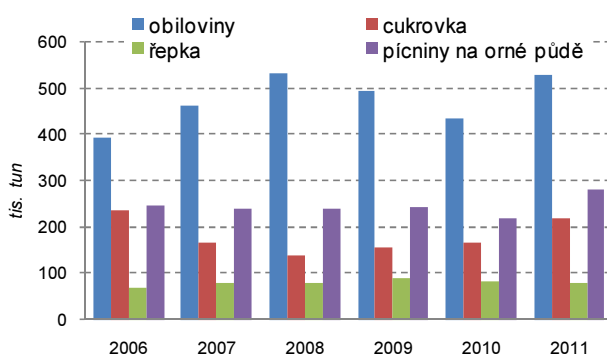
**Skližeň řepky se od roku 2010 snižuje**

Příčinou růstu produkce krmných plodin bylo hlavně zvýšení hektarových výnosů kukuřice na zeleno a píce na orné půdě. Menší osevní plochy řepky v kombinaci s nižším výnosem vedly v roce 2011 v kraji k poklesu její produkce o 4,1 tis. tun. Naproti tomu u cukrovky rostla jak produkční plocha, tak hektarový výnos; tím se meziročně zvýšila její sklizeň o 51,6 tis. tun.

**Graf 3.6 Osevní plochy vybraných plodin v Pardubickém kraji**



**Graf 3.7 Sklizeň vybraných plodin v Pardubickém kraji**



**Pokračovalo snižování stavu skotu**

Soupisem hospodářských zvířat (k 1. dubnu 2012) byl v Pardubickém kraji zjištěn meziroční růst stavů skotu, prasat, ovcí i drůbeže. Úbytek skotu z let 2008 až 2010 již dále nepokračoval. Po výrazném poklesu počtu prasat v letech 2007 a 2008, se pokles zpomalil a v posledních dvou letech došlo v Pardubickém kraji meziročně k růstu jejich stavu, přesto je v kraji chováno méně prasat než v roce 2008. Pokračoval dlouhodobý růst stavu ovcí, jejich počet je i nadále nižší než počátkem 90. let 20. století. Došlo k výraznému meziročnímu přírůstku stavu drůbeže.

**V odchovu hospodářských zvířat je kraj dlouhodobě nejlepší**

Záslouhou podprůměrného úhynu telat se v roce 2011 řadil Pardubický kraj počtem odchovaných telat na 100 krav na 1. místo v republice. Druhý nejvyšší počet narozených selat na prasnici v roce 2011 v kombinaci s nejnižším úhynem vedl v Pardubickém kraji k tomu, že zde byl v celorepublikovém srovnání zjištěn nejvyšší počet odchovaných selat na prasnici.

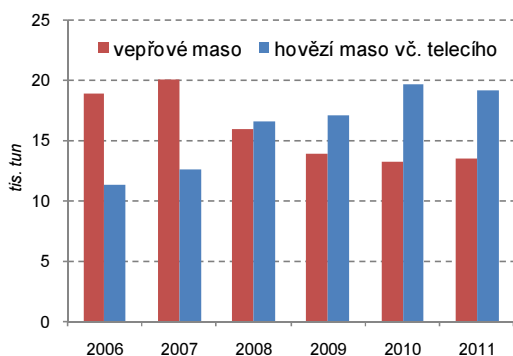
**Průměrná dojivost roste, výroba mléka klesá**

Výroba mléka se v kraji snížila v roce 2011 o 0,8 %, přitom celostátně výroba mléka vzrostla o 2,0 %. Současně se v kraji zvyšovala průměrná dojivost; hodnota 7 076 litrů na krávu za rok 2011 je o 1,4 % vyšší než v roce 2010.

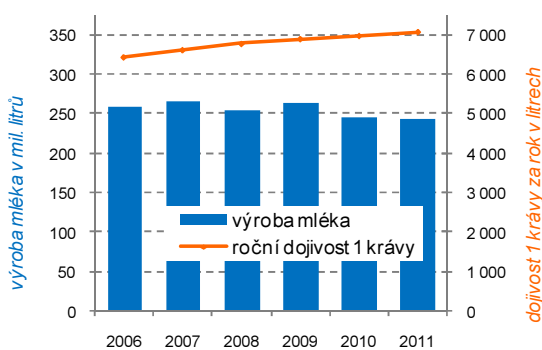
**Pokles výroby hovězího masa nahrazuje výroba vepřového masa**

V porovnání s rokem 2010 se v uplynulém roce v kraji snížily počty poraženého skotu, avšak rostla průměrná hmotnost porážených kusů. Odlišné tendence byly zjištěny u porážek prasat; vzrostl počet poražených zvířat při jejich nezměněné průměrné hmotnosti. O třetinu v kraji vzrostl počet poražených ovcí.

**Graf 3.8 Výroba masa v jatečné hmotnosti v Pardubickém kraji**



**Graf 3.9 Výroba mléka a průměrná roční dojivost v Pardubickém kraji**



**Snižuje se rozsah zalesňování i těžba dřeva**

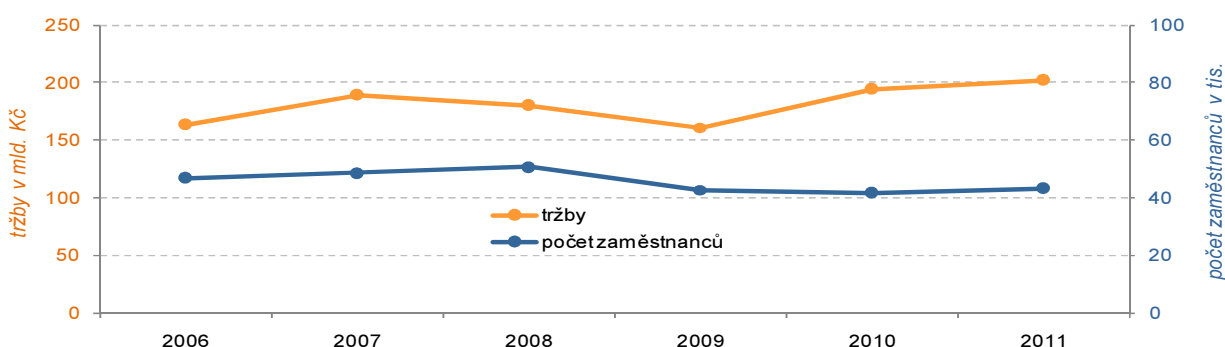
Zalesňování probíhalo v roce 2011 v kraji na menší ploše než v předchozím roce. Bylo zalesněno 1 202 ha (necelé 1 % lesních pozemků), to je o 15,6 % méně než v roce 2010. Méně se k zalesňování využíval především buk a smrk. Z jehličnatých dřevin si přesto smrk udržel dominantní postavení, zatímco mezi

listnatými dřevinami byl nejčastěji vysazován dub. V uplynulém roce poklesl meziročně objem vytěženého dřeva o 10,3 %. Snížila se zejména těžba vyvolána nutností vytěžit dřevo poškozené živelními pohromami (30 % celkové těžby v roce 2010, v roce 2011 méně než 10 % těžby).

**Tržby za prodej vlastních výrobků v průmyslu meziročně rostly pomaleji než v roce 2010**

V roce 2011 se v Pardubickém kraji snížil počet průmyslových podniků s více než 100 zaměstnanci o 3 na 137. Ekonomické oživení vedlo k meziročnímu růstu průměrného evidenčního počtu zaměstnanců podniků v kraji o 3,5 %, přitom ještě zdaleka nebyla dosažena zaměstnanost v průmyslu z roku 2009. Průměrná hrubá měsíční mzda se v uvedeném souboru podniků během roku 2011 zvýšila o 3,2 % na 23 276 Kč. Tato průměrná mzda dosahovala 88,6 % úrovně průměrné republikové mzdy v průmyslu a byla třetí nejnižší mezi kraji ČR. V roce 2011 dosáhly tržby velkých průmyslových společností v kraji za prodej vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy hodnoty 202,3 mld. Kč, v meziročním porovnání došlo k jejich růstu o 4,1 % (mezi kraji pátý nejnižší růst). Objem tržeb na zaměstnance byl v mezikrajském srovnání třetí nejvyšší za Ústeckým a Středočeským krajem.

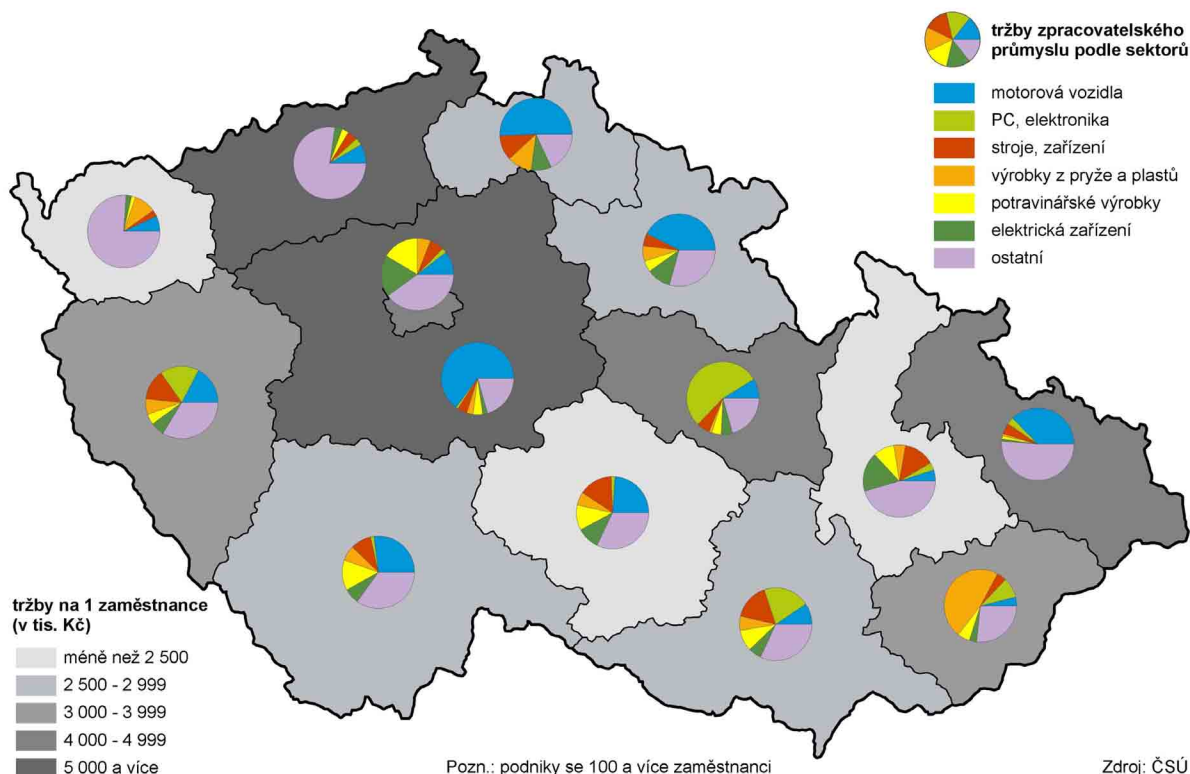
**Graf 3.10 Počet zaměstnanců a tržby z průmyslové činnosti v podnicích se 100 a více zaměstnanci se sídlem v Pardubickém kraji**



**Dominantní postavení ve výrobě elektroniky**

Pardubický kraj má jako jediný mezi kraji nadpoloviční podíl tržeb za výrobky z oblasti elektroniky a výpočetní techniky. Další v pořadí – Plzeňský kraj – má přitom podíl této komodity oproti Pardubickému kraji poloviční.

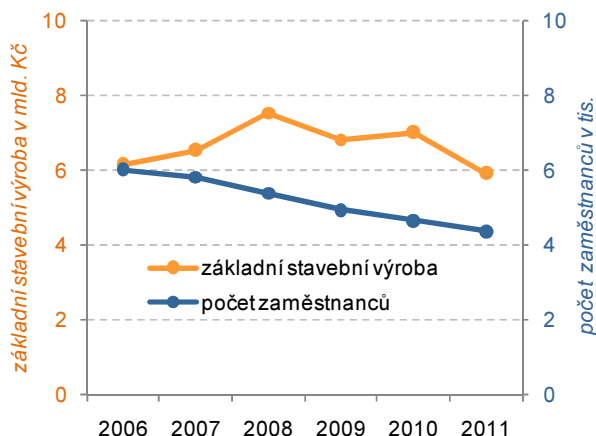
**Tržby z prodeje výrobků a služeb průmyslové povahy v krajích v roce 2011**



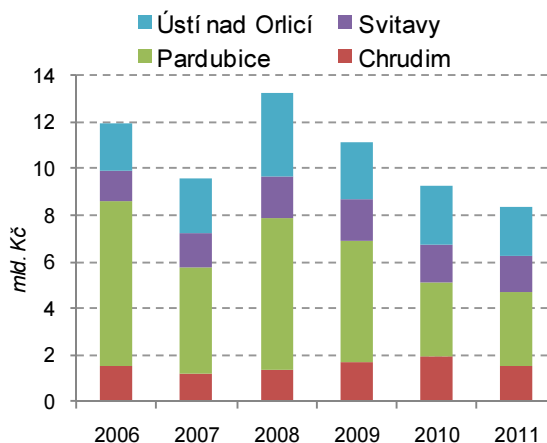
**Pokles počtu zaměstnanců ve stavebnictví se zastavil, stavební výroba klesala i nadále**

V Pardubickém kraji se v roce 2011 počet stavebních podniků zaměstnávajících 50 a více osob snížil o 4 na 39 a průměrný evidenční počet pracovníků meziročně poklesl o 6,3 %. Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců v těchto společnostech se meziročně zvýšila o 1,3 % na 23 846 Kč, tj. 81,7 % úrovně průměrné republikové mzdy ve stavebních podnicích dané velikosti. V komparaci s ostatními kraji ČR byla její výše nejnižší. Objem základní stavební výroby (ZSV) proti předchozímu roku poklesl o 15,7 %. Pokles byl ovlivněn snížením ZSV nejen v pozemním stavitelství, ale i v oblasti inženýrských staveb.

**Graf 3.11 Počet zaměstnanců a základní stavební výroba v podnicích s 50 zaměstnanci a více se sídlem v Pardubickém kraji**



**Graf 3.12 Stavební práce provedené na území okresů Pardubického kraje podniky s 20 a více zaměstnanci**



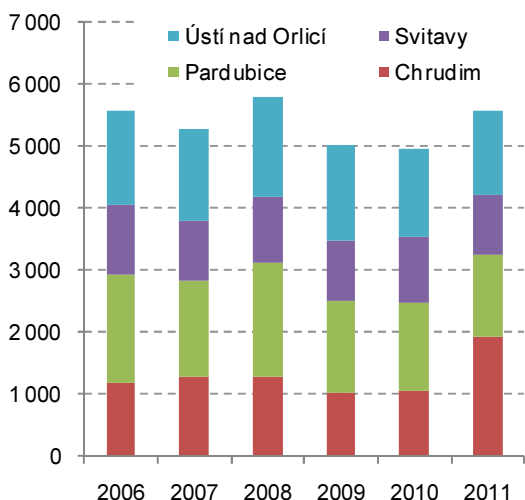
**Nejnižší intenzita výstavby je dlouhodobě na Svitavsku**

Pomaleji než objem ZSV provedené podniky se sídlem v kraji se v roce 2011 snižoval objem prací provedených podle dodavatelských smluv na území kraje (o 16 %, resp. o 9 %). Na území okresu Pardubice objem stavebních prací v uplynulém roce dokonce vzrostl. Rozhodující objem celokrajského poklesu připadal na stavby pro veřejné zadavatele a týkal se zejména inženýrských staveb. Pokles byl však zaznamenán i u bytových staveb a u oprav. V přepočtu na 1 obyvatele se dlouhodobě nejméně staví v okrese Svitavy.

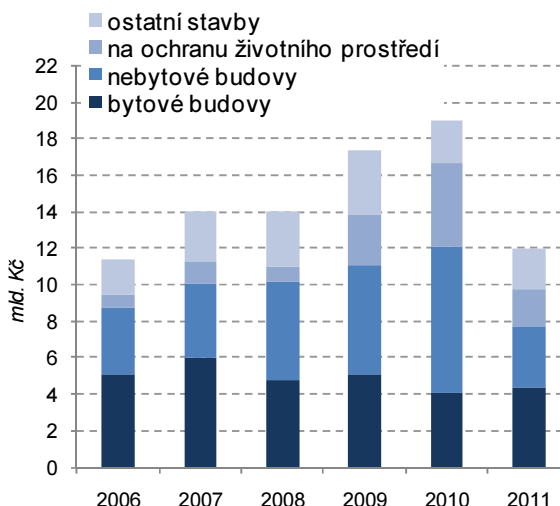
**Klesají celkové počty stavebních povolení a ohlášení v kraji**

S výjimkou okresu Chrudim pokračoval pokles počtu stavebních povolení a ohlášení, vydaných stavebními úřady. Zatímco v roce 2010 bylo nejvíce staveb povoleno v okrese Ústí nad Orlicí, v roce 2011 to bylo v okrese Chrudim. V kraji se zvýšil počet povolení na stavby bytových budov a stavby na ochranu životního prostředí.

**Graf 3.13 Vydaná stavební povolení a ohlášení v okresech Pardubického kraje**



**Graf 3.14 Předpokládaná hodnota povolených staveb v kraji podle druhu stavby**





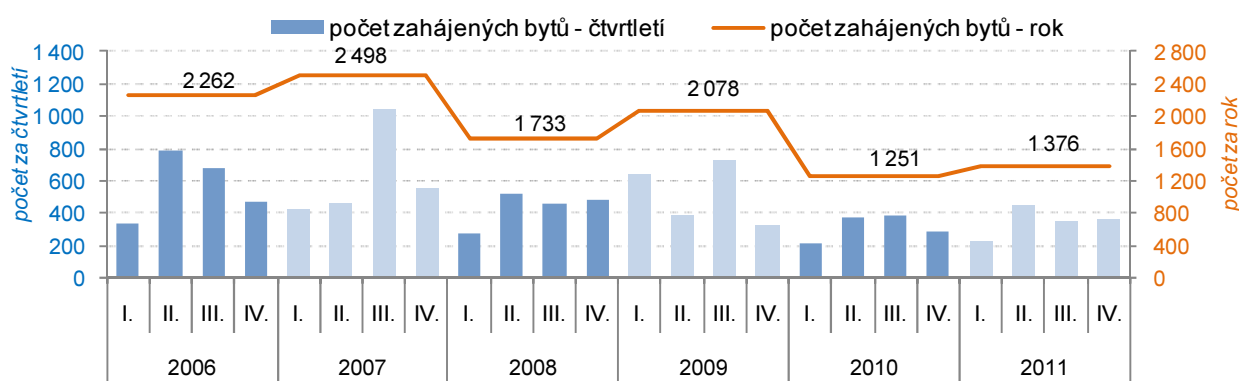
**Výrazný pokles průměrné hodnoty povolených staveb na ochranu životního prostředí**

Průměrná hodnota povolené (ohlášené) stavby se až do roku 2010 postupně zvyšovala, v roce 2011 byl zaznamenán v kraji pokles o 43 % na 2,2 mil. Kč. Nejvyšší průměrnou hodnotu měly v roce 2011 povolené stavby v okrese Svitavy (3,1 mil. Kč), nejmenší v okrese Chrudim (1,4 mil. Kč). Nejvyšší průměrnou hodnotu mají v kraji povolené stavby nebytových budov a stavby na ochranu životního prostředí, i když jejich průměrná hodnota nedosahovala v roce 2011 ani poloviny hodnoty staveb povolených v roce 2010. Orientační hodnota všech v roce 2011 povolených a ohlášených staveb v kraji byla 12 mld. Kč, tj. o 7 mld. Kč méně než v roce předchozím.

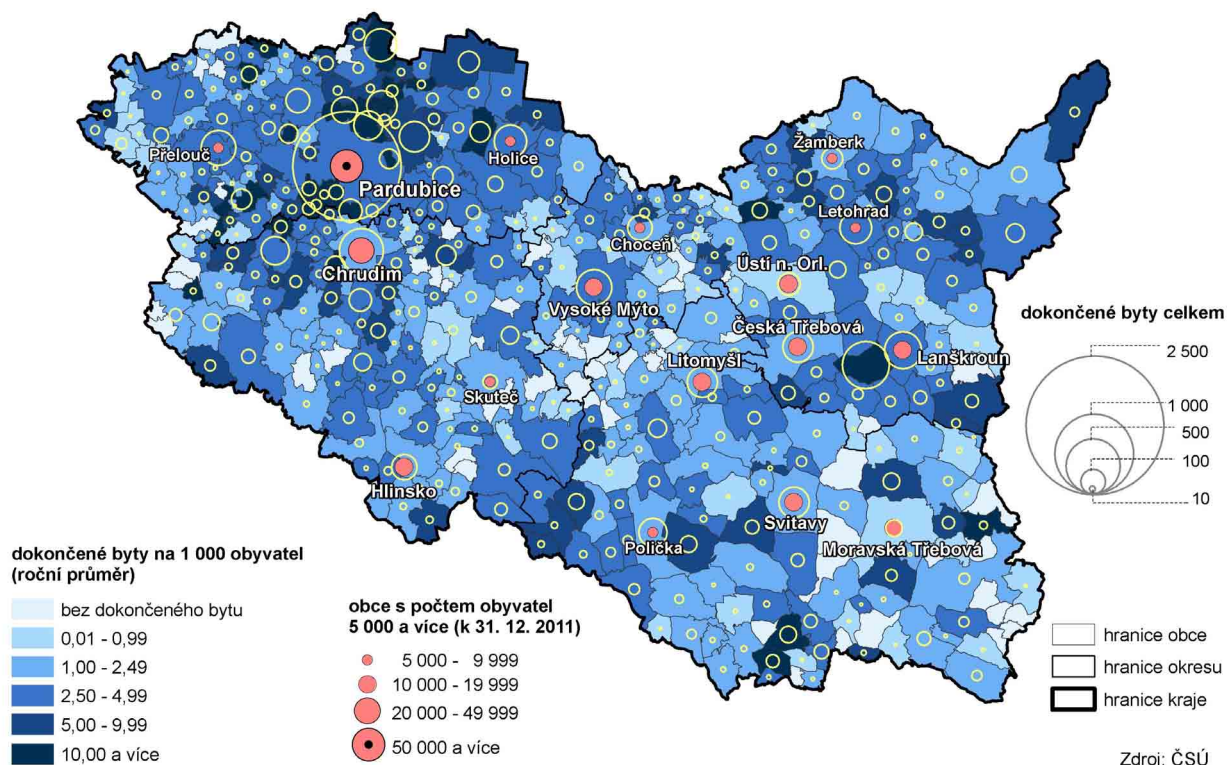
**Vyvrcholil útlum bytové výstavby**

Důsledkem hospodářské recese došlo v kraji k poklesu zájmu o koupi nového bytu, k poklesu cen nemovitostí a v důsledku toho též k dočasnému omezení výstavby bytů, zejména v bytových domech. Celkový počet bytů, jejichž výstavba začala v roce 2011, se již oproti roku 2010 mírně zvýšil. Méně bytů než v letech 2010 a 2011 se v kraji po roce 2000 začalo stavět jen v roce 2001, přitom v okrese Svitavy dokonce pouze počátkem 90. let 20. století.

**Graf 3.15 Zahajovaná výstavba bytů podle čtvrtletí v Pardubickém kraji**



**Bytová výstavba v obcích Pardubického kraje v letech 2006 až 2011**



**Nejmenší počet dokončených bytů od roku 2003**

V návaznosti na nižší intenzitu zahajování výstavby rodinných domů v letech 2009 a 2010 se v roce 2011 snížil celkový počet dokončených bytů oproti předchozímu roku o 22,5 %, přitom bytů v rodinných domech bylo dokončeno o 234 méně. Zanedbatelné zastoupení má výstavba bytů v rodinných domech určených k prodeji (pouze 4 %). V bytových domech bylo dokončeno 201 bytů (o 51 méně než v roce 2010), z toho pouze 11 družstevních bytů a žádné obecní. V přepočtu na 1 000 obyvatel se v rámci kraje výrazně více bytů dokončovalo v okrese Pardubice (projev suburbanizace v zázemí Pardubicko-hradecké aglomerace). V okrese Svitavy byla intenzita výstavby nejnižší, oproti okresu Pardubice poloviční. Růst průměrné hodnoty 1 m<sup>2</sup> obytné plochy bytů v rodinných domech se v roce 2011 zastavil. Naproti tomu se průměrná hodnota m<sup>2</sup> bytu v bytovém domě v kraji po poklesu v letech 2009 a 2010 vrátila na úroveň roku 2008.

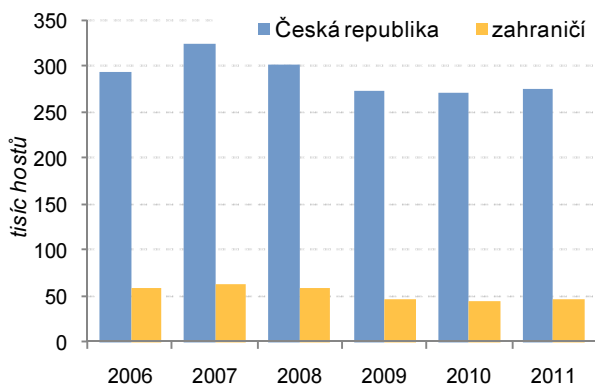
**Pokles přepravy osob i zboží vlivem ekonomické recese byl výraznější v silniční dopravě**

Odeznívání hospodářské recese se v letech 2010 a 2011 v kraji projevilo růstem počtu registrovaných vozidel; v roce 2010 přibývaly zejména osobní automobily, v roce 2011 osobní i nákladní automobily a přívěsy. Klesal počet tahačů a speciálních vozidel. V přepočtu na 100 obyvatel připadá nejvíce registrovaných osobních automobilů v okrese Chrudim (46), nejméně v okrese Svitavy (39). Pokračuje útlum veřejné dopravy. V roce 2010 (poslední dostupná data) se rychleji snižoval počet osob přepravených autobusy. Na 1 obyvatele kraje připadalo v průměru za rok 30,5 cesty autobusem (v rámci regionu) a 14,6 cesty vlakem. Počet přepravených osob vlakem klesá v Pardubickém kraji od roku 2007 (přitom za hranice kraje od roku 2009), cestujících autobusem ubývá od roku 2008. V porovnání s roky, kdy byly výkony nákladní dopravy před nástupem recese nejvyšší (silniční doprava 2007, železniční doprava 2008), se přeprava nákladů po silnici snížila téměř o třetinu a přeprava po železnici o necelou pětinu. Délka silnic se v kraji zkrátila v roce 2010 o 2,4 km, v roce 2011 o dalších 5,1 km. Většinou šlo o silnice 1. třídy (v roce 2010 v okrese Pardubice a v roce 2011 v okrese Svitavy).

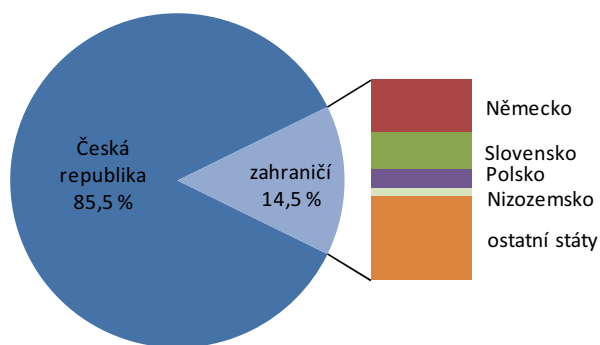
**Kraj má nízký počet ubytovacích zařízení pro náročnou klientelu**

V 365 hromadných ubytovacích zařízeních, která v roce 2011 poskytla informace o svých aktivitách, sloužilo v 7 089 pokojích cestovnímu ruchu 20 236 lůžek; v kraji bylo v 16 kempech 1 503 míst pro stany a karavany. Z mezikrajského srovnání vyplývá, že je v kraji nejméně ubytovacích zařízení s vysokým standardem (pouze 4 čtyř a vícehvězdičkové hotely). Nejrozšířenější jsou v kraji penziony, turistické ubytovny a tříhvězdičkové hotely. Využití lůžek v hotelích a podobných zařízeních bylo v roce 2011 třetí nejnižší po Ústeckém kraji a Kraji Vysočina; proti rokům 2009 a 2010 se již dále nesnižovalo.

**Graf 3.16 Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních (HUZ) v Pardubickém kraji**



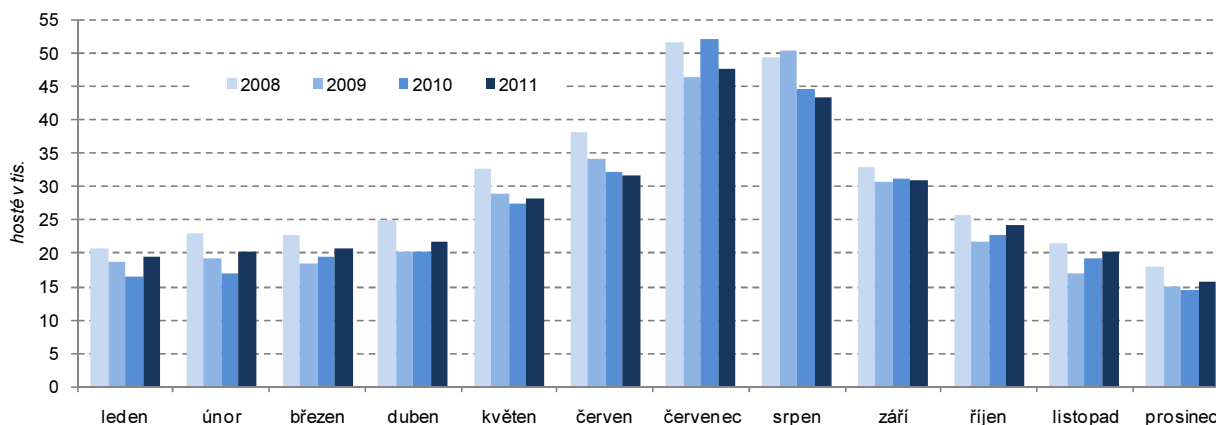
**Graf 3.17 Struktura hostů HUZ v Pardubickém kraji v roce 2011 podle zemí v %**



**Hostů nadále ubývá**

Počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních v kraji v roce 2011 meziročně vzrostl o 0,9 %, přitom počet hostů ze zahraničí se zvýšil o 1,4 %. Zastavil se tak pokles úbytku hostů, který započal v roce 2008; průměrná doba pobytu cizinců se i nadále zkracuje (již od roku 2007). Ze zahraničí využívají nejčastěji hromadná ubytovací zařízení v kraji hosté z Německa, Slovenska, Polska, Nizozemska, Rakouska a Francie.

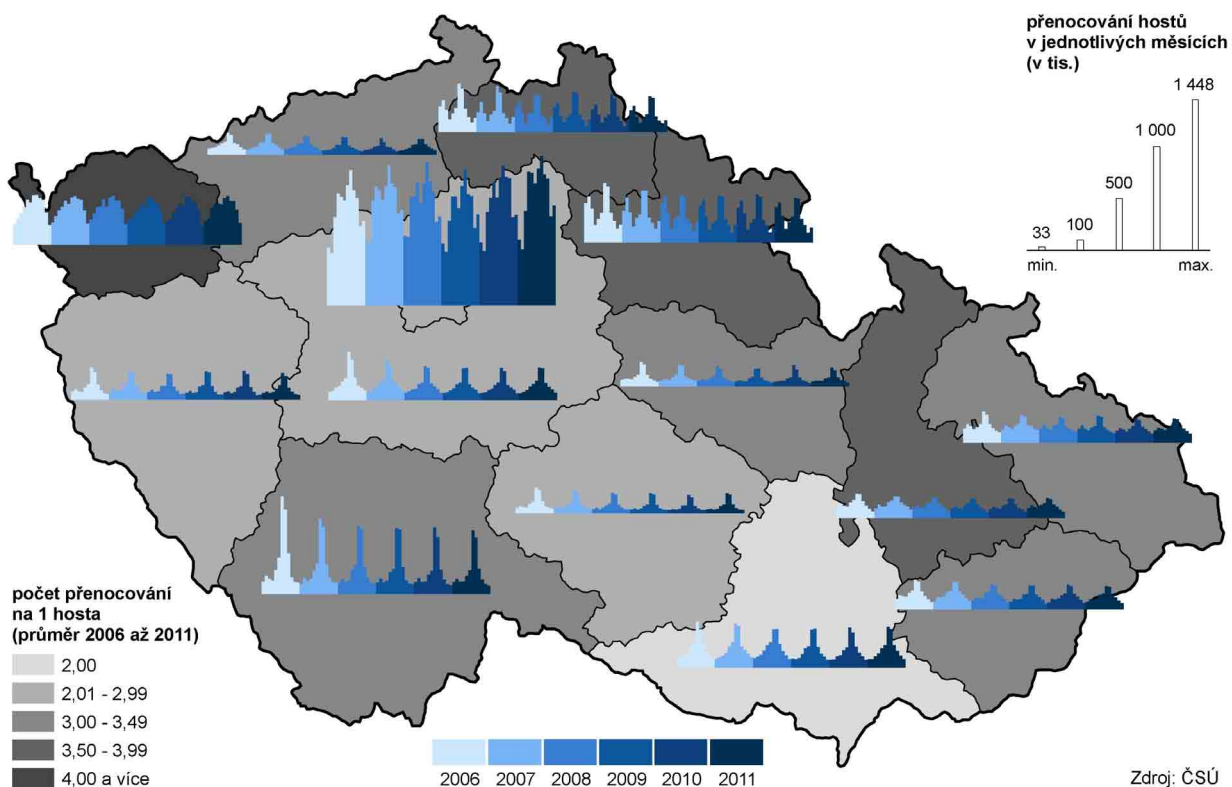
**Graf 3.18 Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních v Pardubickém kraji**



**Došlo k oživení cestovního ruchu v době zimní sezony**

Během roku využívají nejčastěji hosté ubytovací zařízení v Pardubickém kraji v červenci. Meziroční pokles počtu hostů byl v kraji v roce 2011 zaznamenán ve všech měsících letní sezóny počínaje červnem. Příznivý vývoj v zimních měsících byl umožněn rozšířením infrastruktury pro zimní sporty ve střediscích na východě kraje.

**Přnocování hostů v hromadných ubytovacích zařízeních v krajích v letech 2006 až 2011**





## 4. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

### Orné půdy ubývá

V Pardubickém kraji dlouhodobě ubývají plochy orné půdy, a to zejména ve prospěch trvalých travních porostů. Nejvýraznější byl tento trend v letech 2006 – 2011 ve správních obvodech ORP Králíky, Žamberk a Lanškroun. Pokračuje pozvolné zvyšování podílu zastavěných ploch (zejména na Pardubicku a Přeloučsku), v menší míře se na struktuře půdního fondu ve všech správních obvodech s výjimkou Pardubicka příznivě projevuje zalesňování.

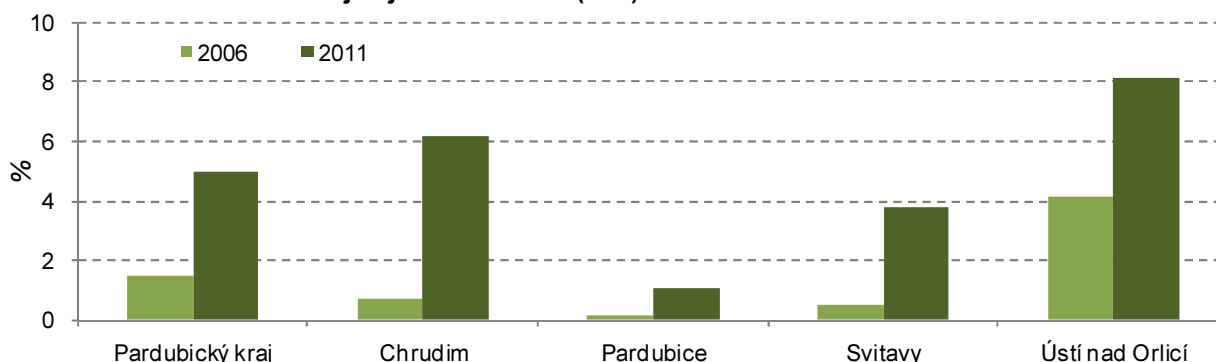
### Počet ekologických zemědělců stále roste...

V roce 2011 pokračoval nárůst počtu ekologických zemědělců. Největší počet ekologických zemědělců je tradičně na Orlickoústecku, což souvisí s intenzivnějším využíváním zemědělsky méně vhodných ploch (např. podhorských oblastí) pro jinou než klasickou produkci, která by v daných lokalitách byla ekonomicky neudržitelnou.

### ...stejně jako podíl ekologicky obhospodařované půdy

Podíl ekologicky obhospodařované půdy (tj. půdy v ekologickém zemědělství a přechodném období) se jen za poslední rok zvýšil o čtvrtinu a dosáhl v kraji 5 % celkové výměry zemědělské půdy, přičemž v okrese Ústí nad Orlicí překročil 8 %, naopak v okrese Pardubice dosáhl pouze 1 %. Oproti roku 2006 se v kraji tento podíl více než ztrojnásobil, přesto kraj díky své rozsáhlé tradiční zemědělské produkci za ostatními kraji z hlediska ekologického zemědělství dlouhodobě zaostává. Nižší podíl ekologicky obhospodařované půdy je pouze v Jihomoravském, Středočeském kraji a v Hlavním městě Praze.

**Graf 4.1 Podíl ekologicky obhospodařované zemědělské půdy na celkové výměře zemědělské půdy v Pardubickém kraji a jeho okresech (v %)**

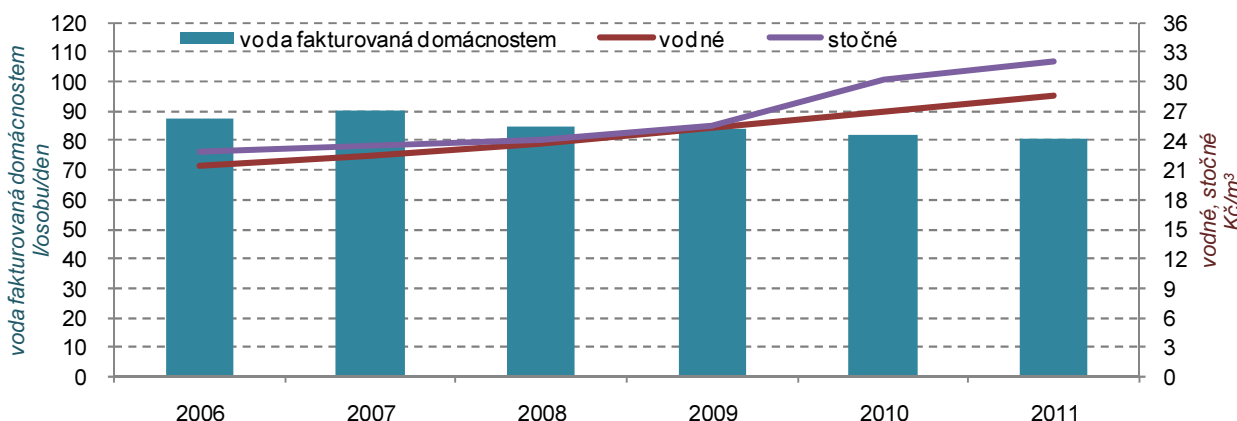


Zdroj: Ministerstvo zemědělství

### Specifické množství vody fakturované domácnostem klesá

V souvislosti se zvyšováním vodného a stočného klesá dlouhodobě v kraji (stejně jako v celé republice) specifické množství vody fakturované domácnostem. Za poslední rok se v Pardubickém kraji snížilo toto množství o 0,9 litru na osobu a den na 80,9 litru; od roku 2006 se toto množství snížilo o 6,5 litru.

**Graf 4.2 Specifické množství vody fakturované domácnostem (l/osobu/den), vodné a stočné<sup>1)</sup> (Kč/m<sup>3</sup>) v Pardubickém kraji**



<sup>1)</sup> vodné a stočné je uváděno v cenách bez DPH

### Roste podíl obyvatel napojených na kanalizaci s ČOV

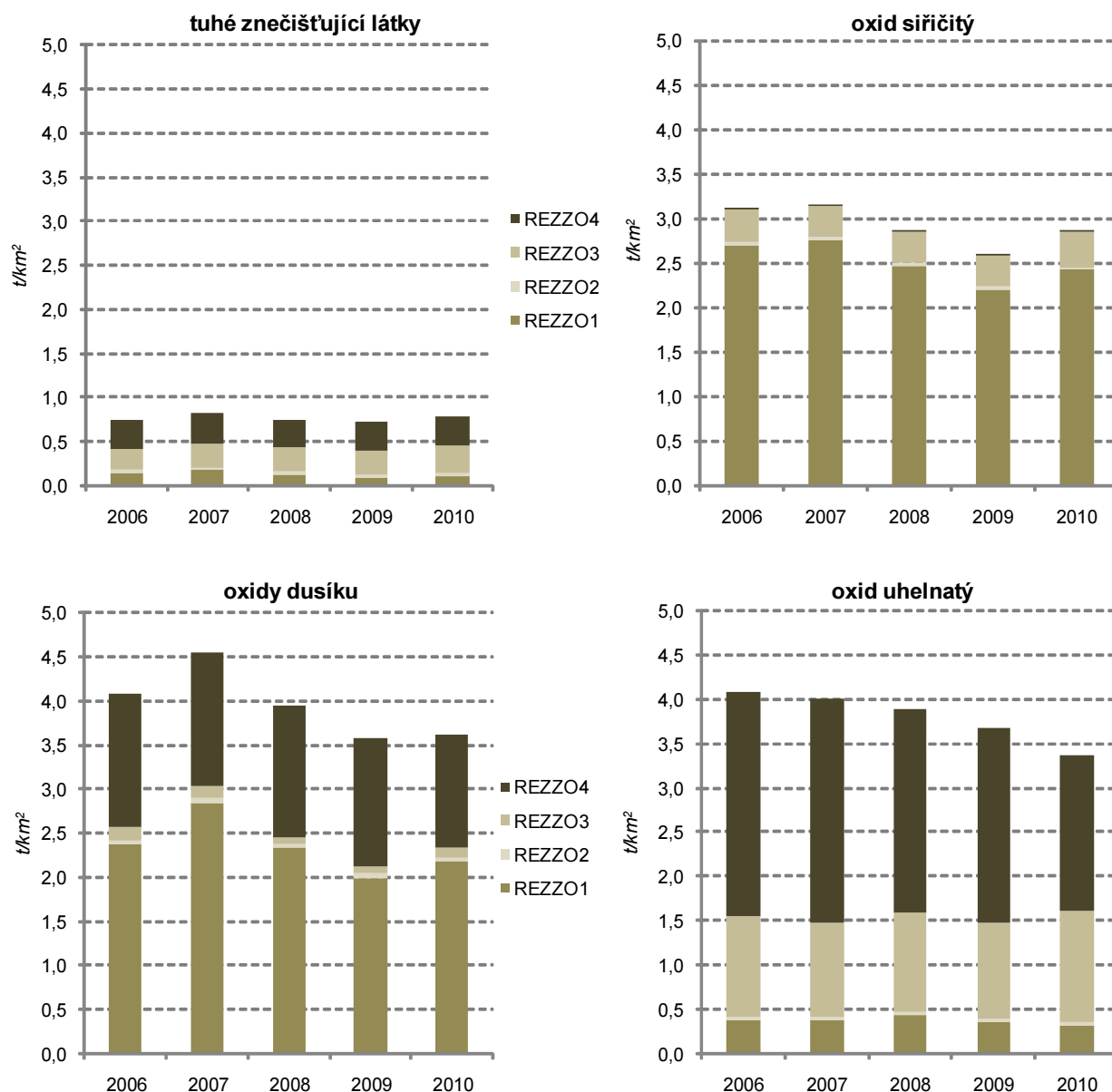
Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci v kraji dlouhodobě pozvolna stoupá; v roce 2010 dosáhl 72,1 % (o 0,3 p. b. více než v předešlém roce). Na kanalizaci s koncovou čistírnou odpadních vod byla v roce 2011

napojena obydlí 69,4 % obyvatel kraje (o 1,9 p. b. více než v roce 2010), přičemž v naprosté většině případů se jednalo o mechanicko-biologické čistírny odpadních vod. Podíl čistěných odpadních vod byl v roce 2011 o 1,4 procentního bodu nižší než v předchozím roce; dosáhl 95,1 %.

**Emise hlavních znečišťujících látek v delším časovém horizontu pozvolna klesají...**

Emise znečišťujících látek se v Pardubickém kraji v posledních pěti letech postupně snižovaly, a to zejména díky velkým stacionárním zdrojům (tj. REZZO 1). Největší pokles v roce 2010 nastal u měrných emisí oxidu uhelnatého (REZZO 1-4), a to o 9 % oproti roku předchozímu a o 18 % oproti roku 2006. Na jejich poklesu se podílely především mobilní zdroje (REZZO 4); v roce 2010 se produkce CO v dopravě snížila meziročně o pětinu, v porovnání s rokem 2006 téměř o třetinu.

**Graf 4.3 Měrné emise REZZO 1-4 podle zdroje znečištění v Pardubickém kraji (v t/km<sup>2</sup>)**



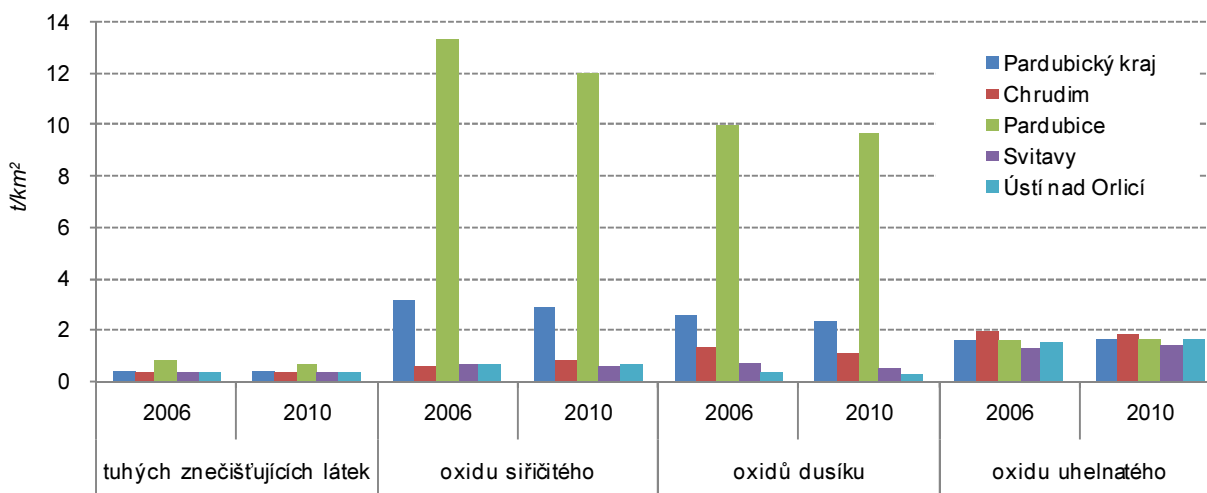
**...v roce 2010 však s výjimkou oxidu uhelnatého rostly**

Měrné emise tuhých znečišťujících látek v kraji v roce 2010 mírně vzrostly, dostaly se tak nad úroveň roku 2008. Obdobný vývoj byl u měrných emisí oxidu siřičitého. Velké stacionární zdroje znečištění se na emisích oxidu siřičitého podílejí v kraji dlouhodobě přibližně 85 % a ve srovnání s ostatními kraji vykazuje Pardubický kraj páté nejvyšší měrné emise této látky. Měrné emise oxidů dusíku v kraji vzrostly v roce 2010 oproti předešlému roku o 1,4 %, avšak oproti roku 2006 byly nižší o 11,5 %. K meziročnímu nárůstu došlo především u velkých stacionárních zdrojů, zatímco vliv dopravy poklesl. Pardubický kraj zaznamenává dlouhodobě nadprůměrné množství měrných emisí oxidů dusíku a jeho postavení mezi kraji je čtvrté nejnepríznivější.

**Zhoršená kvalita ovzduší přetrvává zejména v okrese Pardubice**

Z územního hlediska lze konstatovat, že emisemi je nejhůře postiženo území nejbližší zdrojům; v kraji se znečištění nejvíce dotýká okresu Pardubice. Zde mají negativní vliv na stav ovzduší ze stacionárních zdrojů především elektrárny v Opatovicích a ve Chvaleticích, dále pak průmyslové podniky v krajském městě a jeho okolí. Zhoršená kvalita ovzduší vlivem dopravy sužuje všechna větší města (zejména ta, kde se ve špičkách tvoří kolony aut z důvodu špatné průjezdnosti) a okolí hlavních dopravních tepen v kraji.

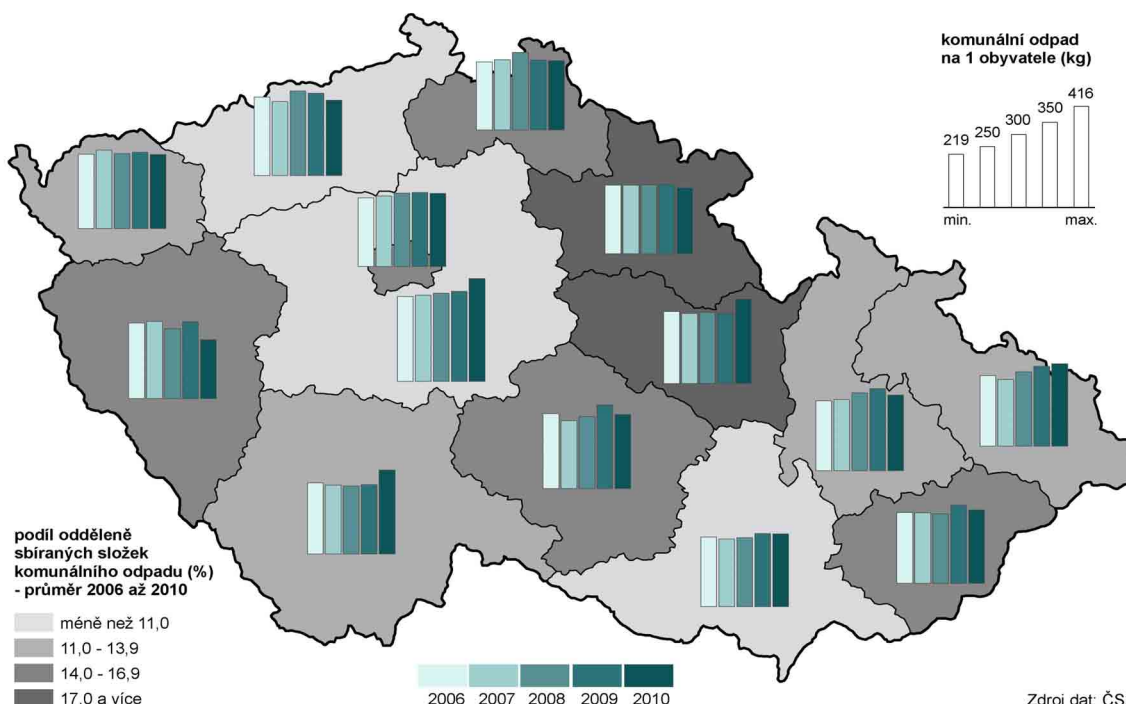
**Graf 4.4 Měrné emise znečišťujících látek v okresech Pardubického kraje (v t/km<sup>2</sup>)**



**Ke zvýšení emisí ze stacionárních zdrojů došlo v roce 2010 ve všech okresech**

Na úrovni okresů jsou k dispozici údaje pouze za kategorie stacionárních zdrojů (tj. REZZO 1 – velké zdroje, REZZO 2 – střední zdroje a REZZO 3 – malé stacionární zdroje znečištění). Emise čtyř sledovaných znečišťujících látek pocházejících z REZZO 1-3 ve všech okresech v roce 2010 rostly. Výjimkou byl pokles emisí oxidu uhelnatého v okrese Pardubice. Největší meziroční růst měrných emisí tuhých látek zaznamenal okres Chrudim (o 21 %) a u oxidu siřičitého okres Ústí nad Orlicí (o 27 %). V případě emisí oxidů dusíku a oxidu uhelnatého byl největší růst v roce 2010 oproti předešlému roku zjištěn v okrese Svitavy (o 32, resp. 15 %). Na zhoršení situace se podílel návrat části domácností k topení pevnými palivy v souvislosti s rostoucími cenami plynu a oživení hospodářské činnosti po odeznění recese.

**Komunální odpad v krajích v letech 2006 až 2010**



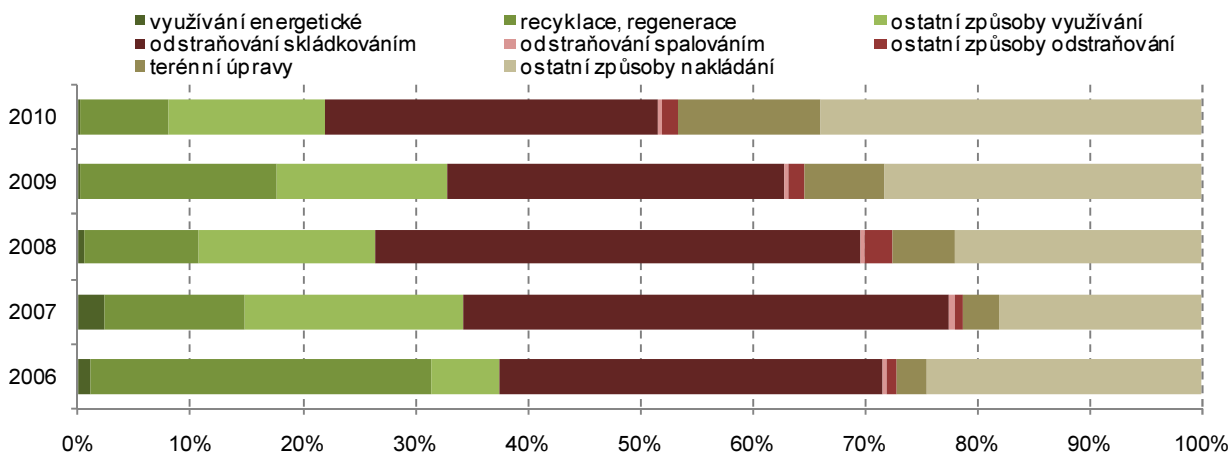
**Množství odděleně sbíraných složek komunálního odpadu vzrostlo**

Produkce komunálního odpadu vzrostla v roce 2010 oproti předchozímu roku v kraji o pětinu; v přepočtu na 1 obyvatele dosáhla 342 kg za rok. Toto množství je z celorepublikového hlediska nadprůměrné. Podíl odděleně sbíraných složek odpadu rostl až do roku 2008 na 20,0 %, v roce následujícím sice klesl na 14,4 %, avšak v roce 2010 se opět zvýšil.

**Produkce podnikového odpadu poklesla**

Vývoj celkové produkce podnikového odpadu v kraji rok od roku kolísá; v roce 2010 bylo vyprodukováno o 13 % méně podnikového odpadu než v předchozím roce a o 16 % méně než v roce 2006. Nižší objem odpadů vyprodukovalo především stavebnictví, zatímco oživení průmyslové produkce vedlo v tomto odvětví k růstu objemu vyprodukovaných odpadů. V přepočtu na regionální HDP v roce 2010 objem vyprodukovaného podnikového odpadu meziročně poklesl.

**Graf 4.5 Nakládání s odpady v Pardubickém kraji podle vybraných způsobů nakládání**



**Nakládání s nebezpečným odpadem tvoří jednu dvacetinu celkového objemu**

Celkové množství odpadu, se kterým bylo v kraji nakládáno, se do roku 2009 zvyšovalo, v roce 2010 byl jeho objem o 13 % menší než v předešlém roce, avšak o 16 % větší než v roce 2006. Objem nebezpečného odpadu se v kraji od roku 2007 postupně snižuje; v posledních letech představoval jeho podíl na celkovém nakládání více než 5 % objemu.

**Množství využitého odpadu pokleslo...**

Množství využitého odpadu v Pardubickém kraji do roku 2009 rostlo, podíl využitého odpadu v roce 2010 činil 22 % celkového objemu odpadu, se kterým bylo v tomto roce nakládáno, to je o třetinu méně než v roce předchozím. Při recyklaci či regeneraci bylo využito 8 % celkového množství odpadu, energetické využívání je svým podílem v kraji zanedbatelné.

**...podobně jako odstraněného odpadu**

V souvislosti s růstem celkového objemu odpadu rostlo i množství odstraněného odpadu, a to až do roku 2008 – v letech 2009 a 2010 došlo k jeho poklesu. Podíl odstraněného odpadu v roce 2010 dosáhl 31 % (o rok dříve 32 %), z čehož 30 % představovalo skládkování, zatímco spalování pouhých 0,4 %. V posledním roce, za který jsou k dispozici data, bylo v kraji ostatními způsoby nakládáno se 47 % odpadu, z toho na terénní úpravy připadlo 13 % celkového objemu.

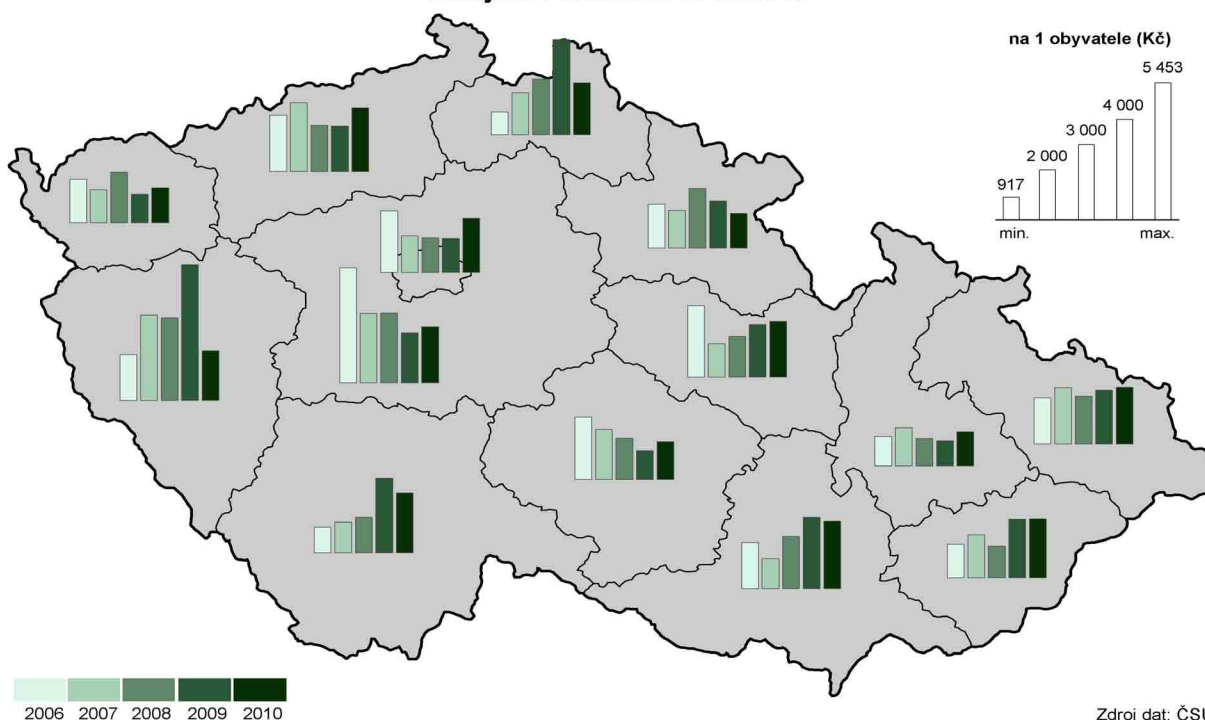
**Graf 4.6 Investice a neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí subjektů se sídlem v Pardubickém kraji podle účelu (v %; průměr let 2006 – 2010)**



**Výdaje na ochranu životního prostředí kolísají, v roce 2010 výrazně poklesly neinvestiční náklady**

Výdaje na ochranu životního prostředí meziročně kolísají. V roce 2010 dosáhly v Pardubickém kraji pořízené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice na 1 obyvatele částky 2 235 Kč, což bylo o 6 % více než v předchozím roce, avšak o 22 % méně než v roce 2006. V členění dle účelu jsou za kraje k dispozici pouze data podle sídla investora. V roce 2010 byly neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí meziročně téměř o polovinu nižší, pokles nastal především u nákladů vynaložených na nakládání s odpady. Z výše uvedeného grafu znázorňujícího pětiletý průměr je patrné, že struktura finančních prostředků určených na ochranu životního prostředí se zásadně liší u investic a neinvestičních nákladů. Největší podíl investic jde na nakládání s odpadními vodami, zatímco rozhodující objem neinvestičních nákladů směřuje do nakládání s odpady.

**Pořízené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice v krajích v letech 2006 až 2010**



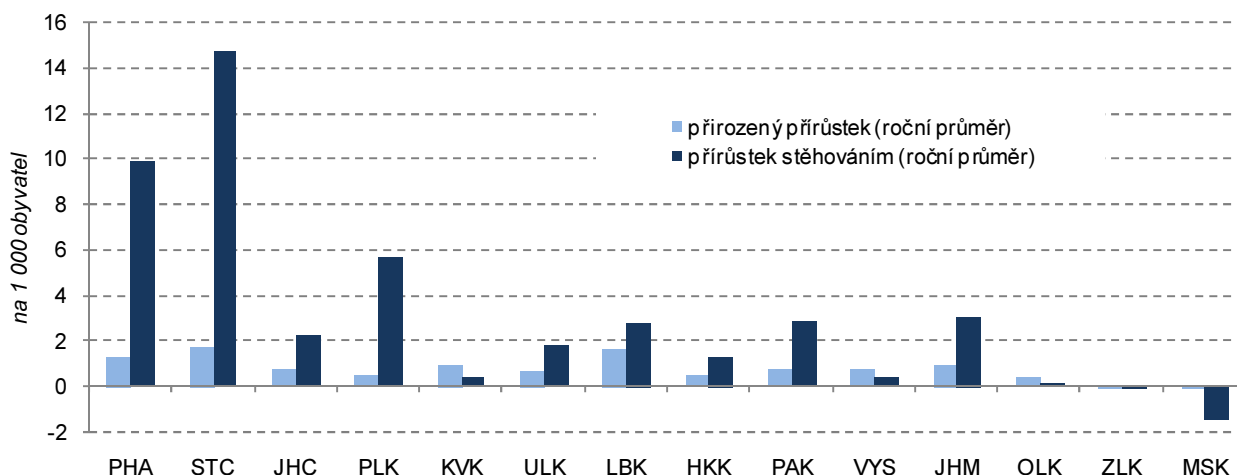
## 5. MEZIKRAJSKÉ SROVNÁNÍ

Do roku 2011 nevstupovaly kraje za stejných podmínek. Územní disparity se prohloubily v souvislosti se zpomalením ekonomického růstu již v roce 2008. V roce 2009, kdy se nejméně projevila ekonomická krize, se meziročně snížil objem hrubého domácího produktu (ve srovnatelných cenách) ve všech krajích. V roce 2010 pokles dále pokračoval v Karlovarském kraji, v ostatních krajích již došlo k nárůstu. Regionální makroekonomická data budou za rok 2011 k dispozici až koncem listopadu letošního roku. Z dlouhodobějšího pohledu (při srovnání s úrovní v roce 2005) ekonomická výkonnost nejméně vzrostla ve Středočeském kraji (HDP vzrostl o 30 %). Naopak Karlovarský kraj zůstal v roce 2010 mírně pod úrovní roku 2005 (objem HDP v tomto kraji od roku 2008 stále klesá). Dopady do sociální oblasti (růst nezaměstnanosti, růst podílu osob odcházejících do předčasného starobního důchodu, zpomalení růstu mezd) byly v roce 2010 patrné ve většině krajů. V současné době známé výsledky roku 2011 ukazují na určité zlepšení celkové situace, ale rozdíly mezi kraji zůstávají v podstatě nezměněny.

### **Lidé se stěhují do zázemí Prahy a dalších velkých měst**

Snížení přírůstu obyvatelstva se projevilo především v roce 2009 a pokračovalo také v dalších letech. Negativní výsledek stěhování, kdy převažoval počet vystěhovalých nad přistěhovanými, byl v posledních letech zaznamenán především v moravských krajích, s výjimkou Jihomoravského kraje, dále v Karlovarském, Ústeckém a do určité míry i v Královéhradeckém kraji. Naproti tomu pokračující suburbanizace zázemí Prahy vedla k vysokému růstu počtu obyvatel Středočeského kraje, i když přírůstek stěhování se zde v roce 2011 proti roku 2008 snížil na polovinu a přirozený přírůstek také poklesl. Středočeský kraj si však udržel svou vedoucí pozici v dynamice přirozeného a migračního přírůstu před Hlavním městem Prahou. K suburbanizaci docházelo v omezeném rozsahu i v jiných krajích, zejména v zázemí krajských měst.

**Graf 5.1 Přírůstek (úbytek) obyvatel v krajích v letech 2006 až 2011**



### **Porodnost již klesá ve všech krajích**

Přirozený přírůstek měl na vývoj počtu obyvatel mnohem menší vliv. Projevoval se v něm především vývoj počtu narozených dětí. Jejich počty se do roku 2008 ve všech krajích zvyšovaly (i když s různou intenzitou), ale od roku 2009 se začala tendence obracet a v roce 2011 již došlo ve všech krajích k poklesu. Naproti tomu vývoj počtu zemřelých není tak jednoznačný, lze říci, že ve všech krajích mírně kolísá.

### **Podíl cizinců se snižuje od roku 2009**

Zastoupení cizinců v populaci se začalo celostátně snižovat již v roce 2009, výjimku tvořilo Hlavní město Praha a Jihomoravský kraj, kde růst ještě pokračoval. V roce 2010 podíl cizinců nerostl v žádném kraji, během roku 2011 vzrostl výrazněji podíl pouze v Hlavním městě Praze, v ostatních krajích došlo ke stagnaci nebo k dalšímu poklesu.

### **Děti do 14 let je více než osob nad 65 let pouze ve Středočeském a Ústeckém kraji**

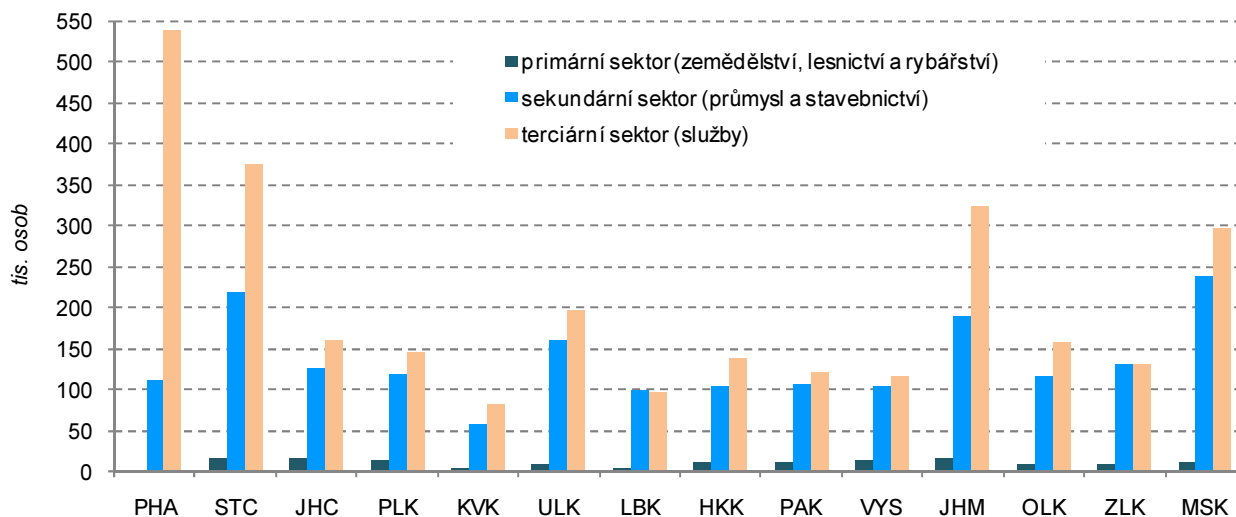
Nejstarší obyvatelstvo má Hlavní město Praha, je zde i nejvyšší index stáří (počet osob nad 65 let na 100 dětí ve věku 0 – 14 let). Naproti tomu Středočeský kraj má index stáří mezi kraji nejnižší a spolu s Ústeckým krajem jsou jedinými kraji s převahou dětské složky obyvatelstva nad počtem „seniorů“. Věkově starší populaci mají dále kraje Královéhradecký, Plzeňský, Zlínský a Jihomoravský.



**Nejnižší podíl  
zaměstnaných  
v sektoru služeb je  
v Libereckém  
a Zlínském kraji**

Struktura hospodářství není ve všech krajích stejná. Vytvářela se v dlouhodobém vývoji a samozřejmě se v ní projeví změny po roce 1990, kdy došlo k restrukturalizaci řady odvětví. V současné době je nejvýznamnější sektor služeb a jeho podíl se ve většině krajů dále mírně zvyšuje. Primární sektor má větší podíl pouze v Kraji Vysočina a v Jihočeském kraji. Naopak podíl terciárního sektoru je nejvýznamnější v Praze a ve Středočeském kraji, což je zřejmě dáno koncentrací těchto odvětví v Praze (ze Středních Čech tam zaměstnanci dojíždějí).

**Graf 5.2 Zaměstnaní podle kraje jejich bydliště a podle sektorů v roce 2011**



**Míra zaměstnanosti  
nadále nedosahuje  
úrovně roku 2006**

Nejvýznamnější dopady ekonomické recese jsou vždy v oblasti zaměstnanosti. I když trh práce reaguje na ekonomický vývoj obvykle s mírným zpožděním, došlo již v roce 2008 v téměř polovině krajů ke snížení zaměstnanosti (celostátní průměr ještě rostl). V roce 2009 se pokles zaměstnanosti už projevil v plné šíři, míra zaměstnanosti se snížila ve všech krajích s výjimkou Hl. města Prahy. V roce 2010 došlo ve čtyřech krajích ke změně trendu, v roce 2011 to bylo již v osmi krajích. Přesto se pouze v Moravskoslezském a Jihomoravském kraji dostala míra zaměstnanosti nad úroveň roku 2006.

**Od roku 2010 se  
ve vývoji míry  
nezaměstnanosti  
obnovila sezónnost**

Ekonomickým i sociálním problémem je nedostatek pracovních míst a z toho vyplývající nezaměstnanost. Po několika letech relativně stabilní úrovně (s víceméně pravidelnými sezónními výkyvy) začala v souvislosti s hospodářským poklesem míra nezaměstnanosti růst již na podzim roku 2008. Ve všech krajích pokračoval nepříznivý trend v průběhu celého roku 2009. Rok 2010 byl pak provázen obnovením určité sezónní cykličnosti s náznakem zlepšování vývoje. Ke konci roku 2011 byla míra nezaměstnanosti ve všech krajích (s výjimkou Prahy a Středočeského kraje) nižší než na konci roku 2009. Praha a Středočeský kraj však dlouhodobě patří k oblastem s nejnižší mírou nezaměstnanosti.

**Nezaměstnanost je  
nejvyšší v Ústeckém  
a Olomouckém kraji**

Při relativně vysokém růstu míry nezaměstnanosti a jejím následném poklesu ve všech krajích zůstaly zachovány její regionální rozdíly. Mezi koncem roku 2008 a 2010 vzrostla míra nezaměstnanosti v Hlavním městě Praze na dvojnásobek (v roce 2011 jen mírně poklesla), přesto je zde nezaměstnanost v ČR nejnižší. Obdobně protipól – Ústecký kraj zůstává (při zvýšení z 10,3 % na 13,9 %) a následném poklesu v roce 2011 na 12,9 % regionem s nejvyšší nezaměstnaností. Ani postavení ostatních krajů na pomyslném žebříčku se téměř nezměnilo. Jedinou výjimkou je Olomoucký kraj, který se vlivem silného růstu nezaměstnanosti v zimních měsících posunul hned za nejpostiženější Ústecko.

**Přetrvávají územní  
disparity  
nezaměstnanosti  
uvnitř krajů**

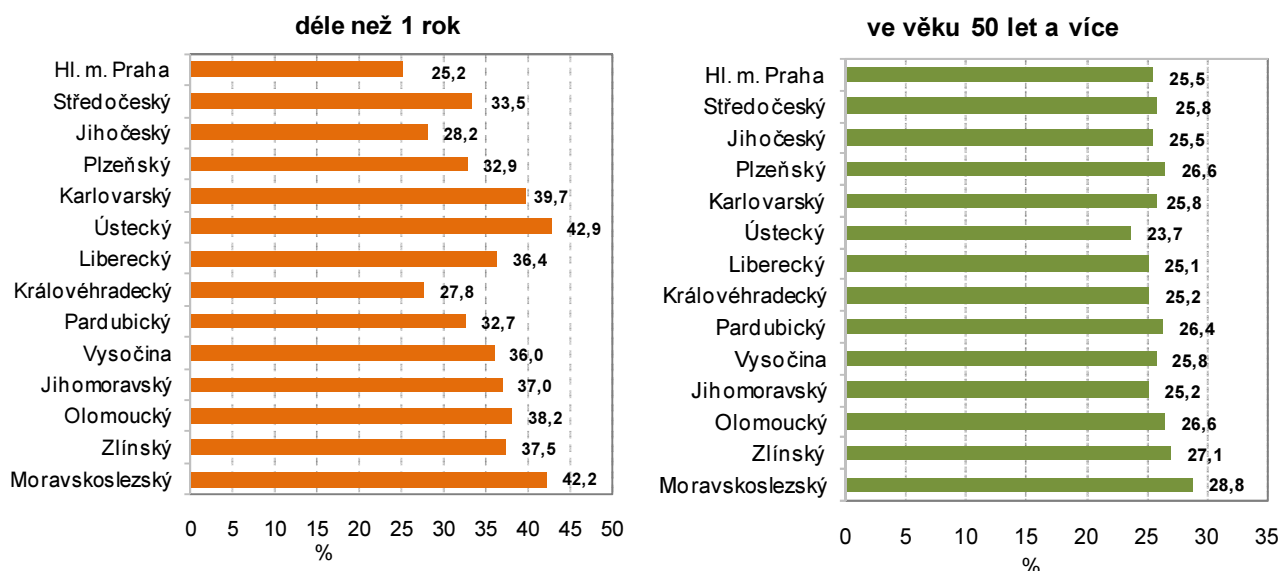
Při podrobnějším pohledu až do úrovně jednotlivých obcí zjišťujeme i nadále poměrně značné rozdíly uvnitř jednotlivých krajů. V celém státě je menší nezaměstnanost kolem větších měst a mnohem větší problémy se koncentrují v odlehlejších oblastech s nedostatkem pracovních příležitostí a špatnou

dopravní obslužností. Přitom tyto rozdíly zůstávají v časovém vývoji prakticky stabilní.

**Růst podílu dlouhodobě nezaměstnaných se zastavil**

V roce 2010 rostl podíl dlouhodobě nezaměstnaných na pracovní síle oproti celkové nezaměstnanosti rychleji (nárůst o téměř 1 procentní bod). V roce 2011 se pak tento nárůst prakticky zastavil. Nejvíce nezaměstnaných, kteří hledají práci déle než jeden rok, je v Ústeckém a Moravskoslezském kraji. Relativně nejvíce jich však v posledních letech přibýlo v Olomouckém kraji. Nejpomaleji rostl v posledních třech letech podíl dlouhodobě nezaměstnaných v Praze – zřejmě v souvislosti s širší nabídkou volných pracovních míst i lepší kvalifikační strukturou nezaměstnaných.

**Graf 5.3 Podíl neumístěných uchazečů o zaměstnání v krajích k 31. prosinci 2011**



**Pokles počtu zaměstnaných cizinců**

Pomalejší růst nezaměstnanosti byl v letech 2009 a 2010 částečně umožněn snižováním podílu zaměstnávaných cizinců. Jejich podíl na pracovní síle byl v roce 2011 nižší oproti stavu z roku 2008 ve všech krajích kromě Moravskoslezského. Nejvýraznější pokles podílu cizinců na pracovní síle byl v posledních třech letech zaznamenán v Plzeňském a Pardubickém kraji, tedy v krajích s vysokou zaměstnaností v průmyslu. Změny v zaměstnávání cizinců se koncentrovaly téměř v plné míře na osoby mimo státy Evropské unie. Zatímco evidence zahrnovala ke konci roku 2008 celkem 205 tisíc zaměstnanců ze států mimo Evropskou unii, pak k 31. 12. 2011 jich bylo již o 68 tisíc méně. Naproti tomu za uvedené období přibýlo 17 tisíc zaměstnaných osob ze zemí EU.

**Oživení hospodářství bylo provázeno mírným růstem mezd**

Relativně rychlý růst mezd se v roce 2011 značně zpomalil, až v roce 2011 bylo podle předběžných výsledků zaznamenáno mírné oživení. Nebylo však ve všech krajích stejné, meziroční nárůst průměrné mzdy se pohyboval od 0,1 % v Praze až po 3,3 % ve Středočeském kraji. Nárůst průměrných mezd především v letech 2009 a 2010 vycházel při omezení celkového objemu vyplacených mzdových prostředků ze změny struktury zaměstnanců (častěji propouštění zaměstnanci s nižšími mzdami) a poklesu nemocnosti.

**Mzdy v Praze o třetinu převyšují mzdy v ostatních krajích**

Z dlouhodobějšího pohledu nejsou mezi vývojem mezd v jednotlivých krajích významnější rozdíly. V podstatě tak zůstávají zachovány tradiční diference mezi krají. Nejvyšší průměrné hrubé měsíční mzdy byly v roce 2011 zaznamenány v Praze (31 109 Kč v přepočtu na plný pracovní úvazek) a naopak nejnižší v Karlovarském kraji (20 952 Kč). Obdobné rozpětí je i mezi mzdovým mediánem v těchto dvou krajích.

**Roste podíl příjemců předčasných důchodů**

Obtížné uplatňování osob starších 50 let na trhu práce vede dlouhodobě k vysokému počtu žadatelů o odchod do předčasného důchodu. Podíl příjemců předčasných důchodů se celostátně v roce 2011 meziročně zvýšil o 2,9 procentního bodu; tempo růstu bylo dvojnásobné v porovnání s dosud nejvyšším zaznamenaným přírůstkem z roku 2009. Nadprůměrný růst podílu



příjemců předčasných důchodů z celkového počtu příjemců starobních důchodů byl v roce 2011 registrován v deseti krajích, nejvíce v Olomouckém a Pardubickém kraji. Nejpomaleji přibývá předčasných důchodů v Hlavním městě Praze, kde jejich zastoupení jen mírně přesahuje polovinu republikového průměru. Naproti tomu na Vysočině je průměr ČR překročen o více než jednu čtvrtinu; v tomto kraji každý třetí příjemce „sólo“ starobního důchodu pobírá předčasný starobní důchod. Z hlediska pohlaví je vyšší podíl předčasných starobních důchodů u žen v devíti krajích.

#### ***V polovině krajů se snižují disponibilní příjmy domácností***

V souvislosti se mzdovým vývojem se růst příjmů domácností v roce 2009 značně zpomalil. Meziročně v roce 2009 poklesl čistý disponibilní důchod domácností připadající na 1 obyvatele v šesti krajích a v roce 2010 (poslední dostupný údaj) dokonce v sedmi krajích – nejvíce v Jihočeském a Olomouckém kraji. V posledních pěti letech disponibilní příjmy na obyvatele nejvýrazněji rostly vedle Jihomoravského kraje v krajích s nejnižší úrovní příjmů, tedy v Ústeckém, Karlovarském a Moravskoslezském kraji. Jako jednu z příčin tohoto vývoje lze spatřovat růst sociálních příjmů.

#### ***Problémy ve výrobních odvětvích vedly k omezování investic***

Hospodářské problémy byly provázány sníženou mírou investování. Zatímco v roce 2008 více než čtvrtina (26,8 %) HDP směřovala do tvorby hrubého fixního kapitálu (THFK), v roce 2009 poklesl tento podíl na 24,8 % a v roce 2010 na 24,4 %. Snížení podílu THFK na HDP zaznamenalo v roce 2008 celkem osm krajů, v roce 2009 k němu došlo dokonce v deseti případech, v roce 2010 v šesti krajích. Snížení míry investic ve všech 3 letech zaznamenaly dva kraje (Středočeský a Jihomoravský kraj), ale celkově k největšímu poklesu proti roku 2007 došlo v Hl. městě Praze, kde je přesto průměrná míra investování v posledních 5 letech nejvyšší a přesahuje 32 %.

#### ***Vyšší sklizeň většiny plodin***

Snížení zemědělské produkce se v roce 2009 nevyhnulo žádnému kraji, přitom v jedenácti krajích byla produkce na hektar zemědělské půdy nejnižší za posledních 5 let. Nižší rostlinná produkce ve srovnání s velmi úrodným rokem 2008 byla doprovázena poklesem živočišné produkce. V roce 2010 trend poklesu živočišné produkce dále pokračoval. Naproti tomu rostlinná produkce se vzhledem k vyšší sklizni meziročně zvýšila. Přesto celkový objem zemědělské produkce na 1 hektar nedosáhl v žádném kraji úrovně z let 2007 a 2008. Nejnižší produkce na hektar obhospodařované půdy zůstává dlouhodobě v Karlovarském a Libereckém kraji. Finanční výsledky roku 2011 zatím k dispozici nejsou. Lze předpokládat příznivý vliv vyšší sklizně většiny plodin a růstu produkce mléka a vaječ.

#### ***Růst tržeb v průmyslu***

Oživení průmyslu (podniky se 100 a více zaměstnanci a sídlem v kraji) z roku 2010 pokračovalo i v roce 2011, kdy ve všech krajích tržby z prodeje průmyslových výrobků rostly. Nad úroveň roku 2008 se již v roce 2010 dostaly tržby v průmyslových podnicích Středočeského, Pardubického, Moravskoslezského kraje a Hlavního města Prahy, tedy zejména v krajích s vysokým podílem výroby dopravních prostředků a elektroniky a zároveň s vysokým podílem vývozu. V roce 2011 k nim přibýly další čtyři kraje.

#### ***Pokles stavební výroby pokračoval ve většině krajů i v roce 2011***

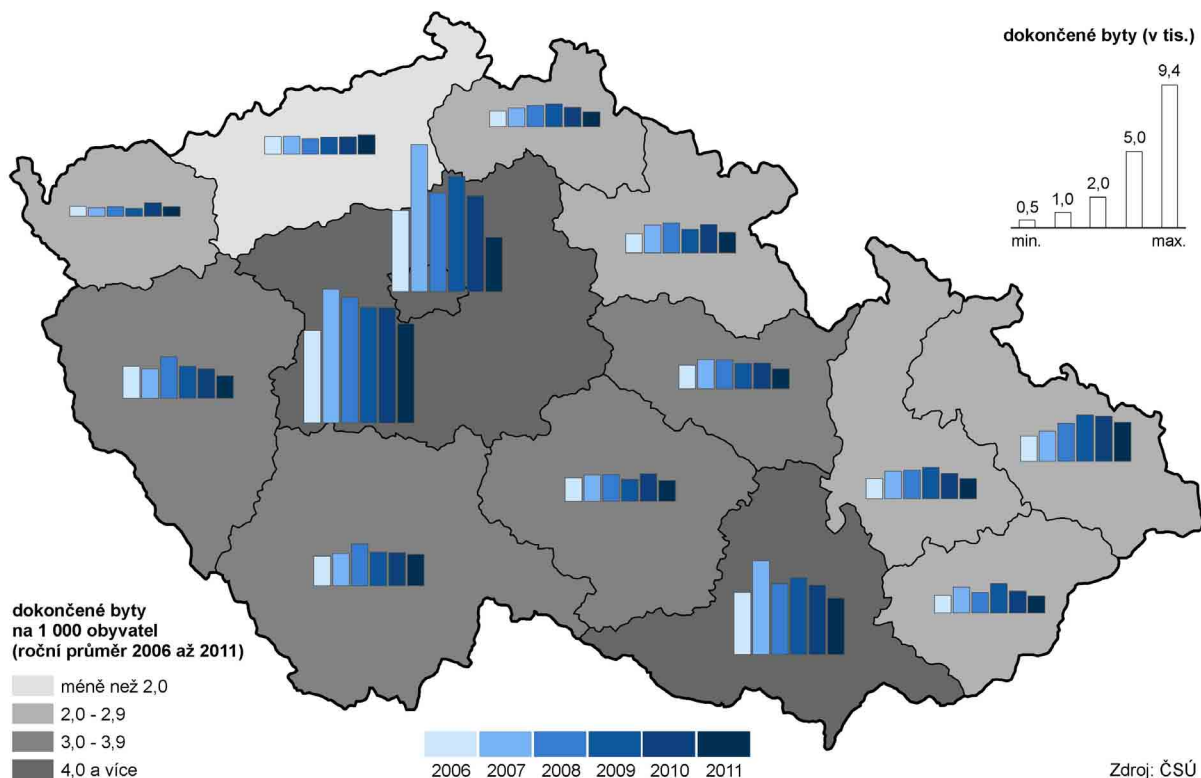
V roce 2009 se snížil objem stavebních prací v deseti krajích, v roce 2010 dokonce všude. Ani výsledky roku 2011 nejsou příznivější. Při celkovém meziročním poklesu o 5,7 % objem stavební prací meziročně vzrostl pouze na území Jihočeského kraje a Kraje Vysočina. Pokles intenzity výstavby se nevyhnul ani Hlavnímu městu Praze. Jestliže v roce 2005 zde činil objem stavebních prací na obyvatele 216 % republikového průměru, v roce 2011 to bylo „jen“ 181 %. Naproti tomu na obyvatele Královéhradeckého kraje byly „prostavěny“ jen necelé dvě třetiny průměru ČR. Kromě Královéhradeckého kraje je dlouhodobě nízký objem stavebních prací lokalizován do Libereckého, Pardubického a Zlínského kraje.

#### ***Počet dokončených bytů dosáhl maxima v letech 2007–2009***

Bytová výstavba, zejména zahajování výstavby nových bytů, je velmi těsně spojena s hospodářským vývojem, a to především v ekonomických centrech a jejich zázemí. Zatímco výstavba největšího počtu nových bytů v ČR v uplynulých 20 letech začala v roce 2007 (v přepočtu na 1 000 obyvatel již o rok dříve), v Praze a Středočeském kraji bylo maximum zaznamenáno již v roce 2005. Naproti tomu v pěti krajích bylo nejvíce bytů zahájeno v roce

2008 a v Karlovarském kraji dokonce až v roce 2009. Počet dokončených bytů kulminoval celostátně v roce 2007 zásluhou intenzivní výstavby v Hl. městě Praze, Středočeském a Jihomoravském kraji. V ostatních krajích byla maxima zaznamenána později. Celkově však od roku 2008 počet dokončených bytů spíše klesá, v roce 2011 došlo k poklesu ve všech krajích, s výjimkou Ústeckého kraje, kde je bytová výstavba dlouhodobě nejnižší.

### Bytová výstavba v krajích v letech 2006 až 2011



### V cestovním ruchu se vrátil počet hostů na úroveň před recesí

Oživení hospodářství se v roce 2010 a 2011 projevilo i v oblasti cestovního ruchu. Po dvouletém úbytku počtu hostů hromadných ubytovacích zařízení se jejich počet v roce 2010 meziročně zvýšil o 1,9 % a v roce 2011 o 5,6 %, což znamenalo, že počet hostů se znovu vrátil na úroveň před rokem 2009. Rozhodující vliv na růst počtu hostů mělo zvýšení počtu ubytovaných cizinců v hlavním městě. Praha si tak upevnila dominantní postavení; v roce 2010 i v roce 2011 zde nocovalo 39 % všech hostů hromadných ubytovacích zařízení v ČR, přitom u cizinců byl tento podíl dokonce 65 %. Naproti tomu se od roku 2007 postupně snižoval počet hostů v Jihočeském, Ústeckém, Libereckém a Královéhradeckém kraji, ve Středočeském kraji dokonce od roku 2005. Změna trendu nastala v roce 2010 v šesti krajích a v roce 2011 se přidaly i ostatní kraje.

### Z dlouhodobého pohledu se kvalita ovzduší zlepšuje; měrné emise tuhých látek však v roce 2010 vzrostly ve většině krajů a oxidu siřičitého v polovině krajů

Pozitivní vývoj v letech 2008 a 2009 v oblasti emisí souvisí s poklesem průmyslové výroby včetně výroby elektřiny z hnědého uhlí. Na pokles produkce oxidů dusíku mimo to působilo i snižování intenzity dopravy. Ke snížení měrných emisí oxidů dusíku došlo v roce 2009 ve všech krajích a v roce 2010 vzrostly pouze v Moravskoslezském a Pardubickém kraji. Měrné emise oxidu siřičitého (SO<sub>2</sub>) vzrostly v roce 2009 ve čtyřech krajích, v absolutním vyjádření zejména v Ústeckém a Plzeňském kraji, v roce 2010 však v obou krajích poklesly pod úroveň roku 2008. Opětovné hospodářské oživení vedlo v roce 2010 k růstu emisí oxidu siřičitého v sedmi krajích, nejvýrazněji v Pardubickém kraji. Nejpříznivější situace z hlediska emisí SO<sub>2</sub> zůstává na Vysočině a v Jihomoravském kraji, emisí oxidů dusíku v Jihočeském a Libereckém kraji. Naproti tomu nejkritičtější situace z hlediska emisí oxidu siřičitého přetrvává v Ústeckém a Moravskoslezském kraji, z hlediska emisí oxidů dusíku pak v Hlavním městě Praze a v Ústeckém kraji.

**Královéhradecký kraj produkuje dlouhodobě nejméně odpadu na obyvatele**

Na rozdíl od snížení produkce podnikového odpadu v roce 2009 v souvislosti s poklesem průmyslové a stavební výroby se produkce komunálního odpadu zvyšovala. Relativně největšími producenty komunálního odpadu (v přepočtu na obyvatele) byly v průměru let 2006 – 2010 Středočeský a Ústecký kraj. Nejnižší objem komunálního odpadu na obyvatele byl v tomto období zjištěn v Královéhradeckém kraji, tedy kraji s dlouhodobě nejvyšším podílem odděleně sbíraných složek komunálního odpadu. Naproti tomu Středočeský, Ústecký a Jihomoravský kraj mají podíl separovaného odpadu dlouhodobě podprůměrný.

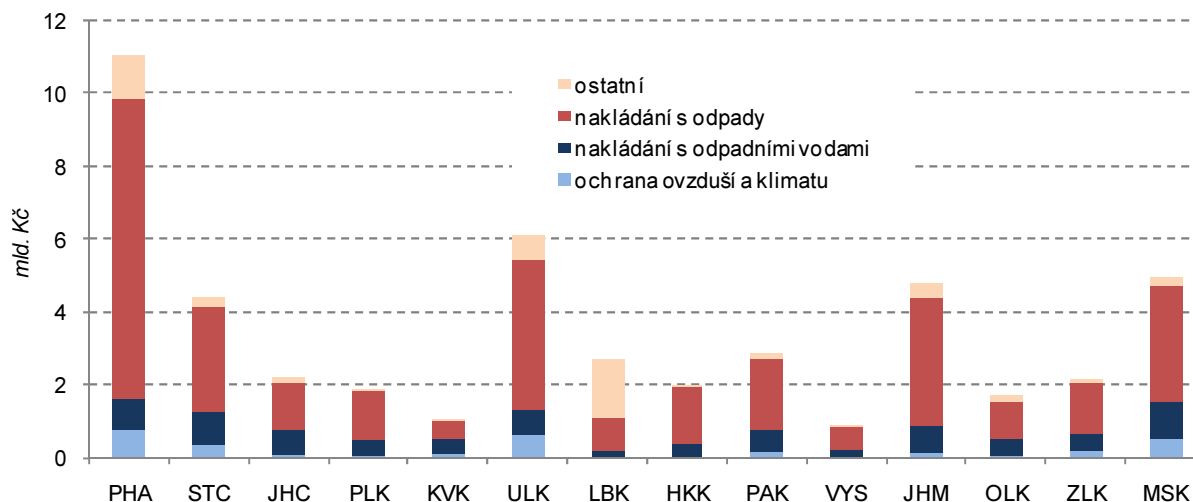
**V roce 2011 vzrostlo specifické množství vody fakturované domácnostem pouze v Praze, Jihomoravském a Moravskoslezském kraji**

Obdobně jako se od roku 2008 snižuje celkové množství fakturované vody dodané z vodovodů pro veřejnou potřebu, klesá i spotřeba vody v domácnostech. Meziroční pokles vody dodávané domácnostem byl v roce 2011 zaznamenán ve většině krajů, výjimkou bylo HI. město Praha, Jihomoravský a Moravskoslezský kraj. Ve Středočeském kraji klesala v posledních pěti letech spotřeba vody nejpomaleji. Tento jev může být mimo jiné i projevem suburbanizace. Zatímco ještě v roce 2006 byla ve Středočeském kraji spotřeba vody na obyvatele 9 % pod republikovým průměrem, od roku 2010 je zde spotřeba již nadprůměrná. Nejvyšší spotřebu vody v domácnostech má Hlavní město Praha, průměr ČR na obyvatele zde byl v roce 2011 překročen o 18,7 %. Naproti tomu nejnižší množství vody fakturované domácnostem v přepočtu na 1 obyvatele mají ve Zlínském kraji a na Vysočině, což zřejmě souvisí s tím, že část domácností čerpá užitkovou vodu z vlastních studní.

**Dlouhodobě bylo nejvíce investic na ochranu životního prostředí alokováno do Plzeňského kraje, v roce 2010 do Jihomoravského kraje**

Investiční výdaje na ochranu životního prostředí byly v průměru let 2006 – 2010 v přepočtu na 1 obyvatele nejvyšší v Plzeňském kraji a naopak nejnižší v Olomouckém a Karlovarském kraji (podle místa investice). V devíti krajích v roce 2010 (poslední dostupný údaj) meziročně objem investic vzrostl. Více prostředků bylo v roce 2010 vynaloženo na budování čistíren odpadních vod, postupně se snižuje objem prostředků vynakládaných na ochranu ovzduší. Nejvíce prostředků bylo na 1 obyvatele investováno v roce 2010 v Jihomoravském kraji.

**Graf 5.4 Neinvestiční výdaje na ochranu životního prostředí v letech 2006 až 2010 (podle kraje sídla subjektu, roční průměr)**



**Nejvíce neinvestičních výdajů je určeno na nakládání s odpady**

Zatímco investiční výdaje na ochranu životního prostředí v roce 2010 meziročně poklesly o 844 mil. Kč, vzrostly ve stejném období neinvestiční výdaje o 4,7 ml. Kč, nejvíce u subjektů v Ústeckém a Středočeském kraji. Nejvýraznější pokles neinvestičních výdajů (na polovinu) byl zaznamenán u subjektů z Pardubického kraje, a to především v oblasti nakládání s odpady. Právě do nakládání s odpady směřuje v posledních letech téměř ve všech krajích největší část neinvestičních výdajů. Výjimkou byl Liberecký kraj, kde bylo nejvíce neinvestičních výdajů použito na odstraňování dlouhodobých ekologických zátěží.

## SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

- [1] Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Pardubického kraje v roce 2010, ČSÚ - <http://www.pardubice.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/krajp/531364-11-xe>
- [2] Demografická ročenka krajů 2002 až 2011, ČSÚ, kód e-4027-12
- [3] Věkové složení obyvatelstva v roce 2011, ČSÚ, kód e-4003-12
- [4] Trh práce v ČR 1993 - 2011, ČSÚ, kód e-3103-12
- [5] Struktura mezd zaměstnanců v roce 2011, ČSÚ, kód e-3109-12
- [6] Vybrané údaje o sociálním zabezpečení v roce 2011, ČSÚ, kód e-3202-11
- [7] Makroekonomika za kraje v časové řadě, ČSÚ - [http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu\\_reg](http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu_reg)

### Internetové adresy:

Český statistický úřad - <http://www.czso.cz/>, <http://www.pardubice.czso.cz/>

Ministerstvo práce a sociálních věcí - <http://www.mpsv.cz/>

Integrovaný portál MPSV - <http://portal.mpsv.cz/>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy - <http://www.msmt.cz/>

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR - <http://www.uzis.cz/>

Český hydrometeorologický ústav (emise) - <http://www.chmu.cz/>

Ministerstvo zemědělství (ekologické zemědělství) - <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/>

**Tab. 1.1 Mezikrajské srovnání vybraných ukazatelů – demografický vývoj**

	Česká republika	kraje													
		Hl. město Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
<b>Přirozený přírůstek na 1 000 obyvatel (‰)</b>															
2006	0,1	0,2	0,6	0,3	-0,2	0,7	0,3	0,8	-0,4	0,2	0,7	-0,1	0,2	-0,5	-0,2
2007	1,0	0,8	1,7	1,1	0,8	1,7	1,2	1,7	1,0	1,1	1,0	0,5	0,7	0,3	0,6
2008	1,4	1,7	2,5	1,3	1,1	1,7	1,5	2,1	1,3	1,3	1,5	1,7	1,1	0,4	0,3
2009	1,0	1,7	2,0	0,9	1,0	0,9	0,9	2,0	0,6	1,2	0,7	1,4	0,7	-0,1	-0,0
2010	1,0	2,0	2,2	0,8	0,7	0,7	0,4	2,0	0,8	0,8	0,5	1,3	0,3	0,1	-0,2
2011	0,2	1,5	1,5	0,0	-0,6	-0,2	-0,2	1,0	-0,6	-0,1	0,1	0,8	-0,4	-1,0	-1,3
<b>Přírůstek stěhováním na 1 000 obyvatel (‰)</b>															
2006	3,4	5,3	14,1	3,2	5,7	0,3	-0,2	3,3	2,7	3,2	1,1	2,1	0,9	0,0	-1,0
2007	8,1	19,2	20,6	4,1	10,9	7,6	8,4	5,6	3,7	6,0	3,0	6,5	2,2	1,3	-0,1
2008	6,9	15,5	21,3	3,6	14,0	1,3	4,2	5,6	2,9	6,1	1,9	4,1	-0,5	0,6	-0,1
2009	2,7	11,0	11,6	1,2	2,9	-3,4	-0,5	1,8	-0,8	1,0	-1,5	2,6	-0,8	-0,6	-2,3
2010	1,5	4,5	11,7	0,9	-0,4	-1,3	-0,6	0,1	-0,1	0,8	-1,3	1,3	-0,8	-1,2	-3,2
2011	1,6	4,6	9,8	0,6	1,4	-1,9	-0,3	0,6	-0,7	0,4	-0,7	1,5	-0,2	-0,8	-2,0
<b>Živě narození mimo manželství (%)</b>															
2006	33,3	30,0	29,7	33,0	34,0	51,1	48,3	38,1	31,8	30,0	24,9	27,8	33,4	23,5	38,1
2007	34,5	30,8	31,3	33,1	35,1	51,0	49,6	40,2	35,0	30,0	25,2	28,8	34,5	25,8	39,4
2008	36,3	32,6	33,2	35,6	37,3	53,9	50,2	40,3	35,9	32,6	29,0	30,6	36,7	27,9	41,7
2009	38,8	33,7	34,5	38,0	40,9	55,1	53,6	44,6	38,8	35,7	32,1	33,8	39,5	30,5	44,2
2010	40,3	35,3	36,9	40,4	41,7	58,5	54,4	45,5	40,8	38,1	33,7	35,8	39,9	31,9	44,2
2011	41,8	36,6	38,0	42,5	43,8	58,3	56,1	47,4	42,4	39,8	35,7	36,7	43,0	32,8	46,5
<b>Index stáří (65 a více let / 0-14 let) (%)</b>															
2006	100,2	128,8	95,5	97,7	105,5	88,4	83,0	89,0	103,7	98,1	97,4	106,1	100,3	103,7	93,5
2007	102,4	129,4	95,3	100,2	107,3	90,9	85,0	91,2	106,1	100,6	100,6	108,9	103,5	107,2	97,2
2008	105,1	130,0	95,6	103,2	110,1	93,7	87,6	94,1	109,6	103,7	104,5	112,3	107,1	110,8	101,2
2009	107,0	129,5	95,4	105,5	112,3	96,3	90,0	96,0	111,7	106,2	107,5	114,2	109,4	113,6	104,3
2010	107,8	127,6	94,8	106,8	113,4	98,1	91,2	97,1	113,4	107,1	109,6	114,8	110,3	115,7	105,8
2011 <sup>1)</sup>	110,4	129,7	95,9	109,8	116,6	103,4	96,0	100,7	116,5	110,0	112,6	116,1	112,9	117,8	108,6
<b>Naděje dožití mužů při narození (roky) - dvouleté průměry</b>															
2006	73,2	75,2	73,0	73,7	73,4	72,3	71,2	73,0	74,4	73,4	73,9	73,2	73,2	72,6	71,9
2007	73,6	75,6	73,4	74,2	74,0	72,6	71,4	73,1	74,8	73,8	74,4	73,5	73,3	73,3	72,3
2008	73,8	75,9	73,8	74,3	74,4	72,8	71,7	73,3	75,0	74,2	74,5	74,1	73,5	73,4	72,3
2009	74,1	76,2	74,0	74,5	74,5	72,7	72,0	73,9	75,1	74,7	74,8	74,5	73,9	73,4	72,4
2010	74,3	76,3	74,3	74,8	74,9	72,7	72,3	74,4	75,2	74,8	75,1	74,7	74,0	73,5	72,6
2011	74,5	76,5	74,6	75,0	75,1	73,2	72,8	74,8	75,5	74,8	75,5	75,1	74,1	73,7	72,7
<b>Naděje dožití žen při narození (roky) - dvouleté průměry</b>															
2006	79,4	80,4	79,0	79,5	79,1	78,4	77,5	79,5	80,1	79,7	80,0	79,9	79,7	79,7	78,8
2007	79,8	80,7	79,6	79,9	79,6	78,8	78,1	79,4	80,0	79,5	81,1	80,3	79,9	80,2	79,3
2008	80,0	80,8	79,8	80,0	80,2	79,0	78,5	79,8	80,4	80,0	81,1	80,6	79,9	80,4	79,4
2009	80,1	80,8	79,9	80,1	80,2	79,1	78,5	80,1	80,6	80,5	81,0	80,8	80,0	80,5	79,4
2010	80,4	81,2	80,2	80,4	80,1	79,3	78,6	80,1	80,8	80,5	81,1	81,1	80,3	80,9	79,7
2011	80,7	81,7	80,6	80,8	80,4	79,5	78,7	80,8	81,3	80,3	81,3	81,5	80,7	81,3	79,9
<b>Podíl cizinců (bez azylantů) na obyvatelstvu (%)</b>															
2006	3,1	8,7	3,6	2,0	2,8	5,3	3,2	3,1	2,4	1,5	1,4	2,5	1,3	1,1	1,6
2007	3,8	10,6	4,2	2,4	3,7	6,3	4,0	3,5	2,8	2,1	1,7	2,9	1,6	1,3	1,8
2008	4,2	11,5	4,9	2,6	4,9	6,6	4,2	4,0	3,0	2,4	1,9	3,1	1,5	1,4	2,0
2009	4,1	11,9	4,7	2,4	4,8	6,4	3,8	3,9	2,7	2,3	1,7	3,2	1,5	1,4	1,9
2010	4,0	11,8	4,6	2,4	4,4	6,4	3,7	3,8	2,7	2,3	1,6	3,1	1,5	1,4	1,8
2011	4,1	12,9	4,5	2,3	4,2	6,4	3,7	3,8	2,5	2,2	1,5	3,1	1,5	1,4	1,9

<sup>1)</sup> promítnuty výsledky Sčítání lidu, domů a bytů, které se uskutečnilo k 26. 3. 2011

**Tab. 1.2 Mezikrajské srovnání vybraných ukazatelů – sociální vývoj**

	Česká republika	kraje													
		Hl. město Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
<b>Míra zaměstnanosti (%)</b>															
2006	55,0	60,3	57,1	56,5	56,7	55,3	52,2	54,6	56,1	55,3	55,4	53,2	53,5	54,3	50,5
2007	55,6	60,3	57,6	57,7	56,8	56,3	51,8	54,2	56,2	55,4	56,9	54,5	53,9	55,7	51,8
2008	55,9	60,2	58,0	57,9	57,8	56,2	52,6	53,8	55,9	56,0	56,4	54,5	53,6	55,7	53,1
2009	54,8	60,7	57,0	56,3	55,8	54,5	51,5	52,8	53,5	54,1	54,6	53,5	53,0	53,0	52,0
2010	54,2	59,9	56,6	55,0	55,6	55,0	51,1	53,9	53,5	53,3	54,1	53,7	50,6	52,0	50,9
2011	54,4	59,2	56,9	55,4	56,3	54,8	51,9	53,3	53,3	54,3	53,5	53,4	51,7	53,0	51,4
<b>Míra registrované nezaměstnanosti k 31. 12. (%) (MPSV)</b>															
2006	7,7	2,7	5,3	5,7	5,6	9,2	13,8	7,0	6,3	6,9	7,1	8,8	9,0	7,8	12,6
2007	6,0	2,2	4,2	4,5	4,4	7,3	11,0	6,1	4,7	5,4	5,6	6,9	6,7	6,0	9,6
2008	6,0	2,1	4,5	4,8	5,0	7,6	10,3	7,0	4,8	6,0	6,3	6,8	6,9	6,1	8,5
2009	9,2	3,7	7,0	7,8	8,2	11,1	13,6	11,2	8,0	9,6	10,3	10,6	12,2	10,8	12,1
2010	9,6	4,1	7,7	8,5	8,2	11,4	13,9	10,5	8,4	9,9	10,7	10,9	12,5	10,7	12,4
2011	8,6	3,9	7,1	7,5	7,0	9,8	12,9	9,5	7,5	8,4	9,4	9,8	11,4	9,4	11,2
<b>Dlouhodobá nezaměstnanost k 31. 12. (%)<sup>1)</sup> (MPSV)</b>															
2006	3,4	0,7	1,9	1,9	2,1	4,2	7,4	2,7	2,2	2,5	2,9	3,9	3,8	3,4	6,8
2007	2,5	0,5	1,4	1,3	1,5	3,2	5,7	2,2	1,4	1,9	2,1	2,8	2,7	2,5	5,1
2008	1,8	0,4	1,0	1,0	1,2	2,5	4,1	1,8	0,8	1,5	1,7	2,2	2,0	1,9	3,6
2009	2,2	0,4	1,3	1,3	1,6	3,1	4,5	2,6	1,2	2,0	2,3	2,6	2,5	2,5	3,8
2010	3,1	0,9	2,1	2,1	2,4	4,2	5,5	3,6	1,9	2,9	3,4	3,6	4,3	3,8	4,9
2011	3,2	1,0	2,4	2,2	2,4	4,0	5,7	3,6	2,2	2,8	3,5	3,7	4,5	3,6	5,0
<b>Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele (tis. Kč)</b>															
2006	164,1	221,1	175,8	160,7	161,2	148,4	146,8	154,7	159,8	155,0	154,6	157,2	150,3	159,1	146,1
2007	174,4	230,6	187,1	168,1	172,9	156,1	153,0	163,0	168,9	165,3	165,7	171,2	160,6	168,5	157,1
2008	185,0	239,8	196,2	180,5	182,9	163,2	163,6	171,0	180,4	175,2	176,9	182,4	170,5	176,3	171,2
2009	186,8	239,0	196,1	180,3	186,7	171,8	171,6	176,6	182,0	175,0	176,5	184,7	171,8	173,8	173,8
2010	187,7	246,1	198,6	177,2	185,2	174,2	170,7	178,5	181,2	173,6	178,7	185,4	169,2	175,3	172,3
2011	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<b>Medián mezd (Kč) (MPSV, MF)</b>															
2006	19 512	24 941	20 086	17 950	19 555	18 025	18 947	18 622	17 912	17 620	17 971	18 628	18 518	17 909	18 933
2007	20 908	26 090	21 891	19 312	20 921	19 380	20 211	20 521	19 327	18 927	19 737	19 969	19 992	19 238	20 365
2008	22 217	27 900	23 133	20 259	22 154	20 103	21 156	21 730	20 637	20 486	20 961	21 287	21 345	20 280	21 564
2009	22 229	28 386	23 158	19 984	22 191	19 875	21 487	21 855	20 670	20 828	20 435	21 621	21 296	20 017	21 144
2010	22 608	28 392	23 386	20 479	22 634	20 110	21 860	22 289	21 174	20 721	21 059	22 139	21 423	20 666	21 883
2011 <sup>2)</sup>	21 826	26 896	22 570	20 594	21 453	19 229	20 581	21 084	20 338	20 636	20 461	21 238	20 805	20 336	21 603
<b>Podíl zaměstnaných cizinců na pracovní síle k 31. 12. (%) (MPSV)</b>															
2006	4,6	11,2	5,8	2,9	5,7	5,0	2,5	4,6	3,5	3,7	2,5	4,1	1,5	2,0	2,4
2007	5,6	13,0	6,9	3,7	8,3	5,8	3,1	5,4	4,6	6,2	3,1	4,6	1,9	2,3	2,6
2008	6,4	15,2	8,1	3,9	9,0	6,7	3,7	5,5	5,0	6,8	3,4	5,9	2,0	2,6	2,9
2009	5,6	13,6	7,2	3,1	7,1	5,8	3,3	5,0	4,2	4,2	2,2	5,4	1,7	2,2	2,7
2010	5,4	12,7	6,2	3,1	6,8	5,7	3,3	4,9	4,1	4,3	2,2	5,5	1,7	2,4	2,8
2011	5,4	14,1	6,1	3,2	6,4	5,5	3,3	4,9	4,0	4,1	2,2	4,7	1,9	2,4	3,0
<b>Podíl příjemců předčasného starobního důchodu na počtu příjemců plného starobního důchodu (%)<sup>3)</sup> (ČSSZ)</b>															
2006	19,7	12,0	17,8	19,4	23,9	21,0	22,3	17,2	19,1	23,0	25,9	18,8	20,1	20,5	23,0
2007	20,7	12,2	18,5	20,7	25,0	22,2	23,7	18,2	20,1	24,4	27,3	19,7	21,5	21,5	24,3
2008	21,6	12,4	19,2	21,8	25,9	23,3	25,0	19,3	21,2	25,5	28,5	20,4	22,9	22,3	25,6
2009	23,1	12,8	20,1	23,7	27,4	25,0	26,7	21,0	23,0	27,4	30,2	21,8	24,9	23,9	27,4
2010 <sup>4)</sup>	24,3	12,9	21,1	25,0	28,5	26,0	27,8	22,5	24,5	29,0	31,8	22,9	26,6	25,5	28,9
2011 <sup>4)</sup>	27,2	14,2	24,0	28,4	31,2	29,3	30,7	25,8	27,8	32,5	34,9	25,8	30,2	28,8	31,9

<sup>1)</sup> podíl dlouhodobě nezaměstnaných (12 měsíců a déle) na pracovní síle

<sup>2)</sup> rok 2011 není srovnatelný s předchozími roky; na rozdíl od nich zahrnuje i data za podniky s 1-9 zaměstnanci, fyzické osoby a neziskové instituce

<sup>3)</sup> předčasným důchodem se rozumí přiznání starobního důchodu podle § 30 a § 31 zákona č. 155/1995 Sb.; stav v prosinci

<sup>4)</sup> v letech 2010 a 2011 výpočet z příjemců starobního důchodu celkem bez příjemců starobního důchodu vzniklého přeměnou invalidního důchodu po dosažení věku 65 let



**Tab. 1.3 Mezikrajské srovnání vybraných ukazatelů – ekonomický vývoj**

	Česká republika	kraje													
		Hl. město Praha	Středočeský	Jihočeský	Píseňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
<b>Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele (tis. Kč)</b>															
2006	326,6	687,1	306,2	294,8	310,8	243,9	267,4	265,5	276,9	273,0	273,3	297,1	241,0	265,6	271,6
2007	354,8	759,8	330,7	307,0	328,7	262,9	285,8	274,2	301,8	297,5	297,8	325,2	262,4	288,5	297,3
2008	369,0	797,5	341,3	308,5	315,3	264,0	295,5	276,9	313,5	300,5	296,3	347,4	275,4	313,4	314,6
2009	356,4	760,9	319,1	306,4	309,1	263,7	299,4	265,4	309,6	287,9	293,2	336,9	268,3	305,9	293,3
2010	359,0	777,0	322,8	306,8	306,6	259,6	299,4	268,5	308,9	283,7	292,7	336,0	271,0	301,4	297,2
2011	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<b>Tvorba hrubého fixního kapitálu na 1 obyvatele (tis. Kč)</b>															
2006	83,8	221,9	79,7	62,8	103,2	56,4	62,7	53,3	46,9	47,4	53,7	80,4	54,4	57,5	63,5
2007	95,9	267,9	79,3	66,6	93,2	61,9	86,1	56,2	53,4	63,5	73,8	94,0	62,3	58,7	68,7
2008	98,9	281,9	74,8	67,7	75,6	67,4	81,0	75,7	54,3	70,9	57,5	95,8	62,1	59,0	85,7
2009	88,4	241,3	68,8	66,3	84,9	61,0	80,7	52,2	56,5	53,3	57,8	81,9	74,7	50,5	65,5
2010	87,8	207,2	66,7	77,9	77,5	73,0	105,3	54,3	54,2	65,1	59,9	78,6	72,7	55,3	69,9
2011	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<b>Zemědělská produkce na 1 ha obhospodařované půdy (tis. Kč)</b>															
2006	28,7	30,4	25,7	24,6	14,0	26,8	19,5	32,6	31,1	31,2	34,9	29,8	27,3	26,9	
2007	33,4	36,9	29,8	29,2	15,3	29,0	22,5	37,3	36,0	37,7	40,1	34,5	32,1	30,2	
2008	33,5	37,4	29,7	29,7	16,8	30,9	22,5	36,9	36,6	36,1	40,5	33,3	33,2	29,8	
2009	27,6	30,8	24,4	24,7	13,3	24,1	18,7	31,2	30,9	29,2	33,2	26,9	27,1	24,9	
2010 <sup>1)</sup>	29,1	33,4	26,6	26,5	16,2	24,4	18,8	32,6	31,5	31,3	33,9	29,1	27,3	25,6	
2011	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
<b>Vývoj tržeb z prodeje vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy (předchozí rok = 100)</b>															
2006	112,5	113,6	110,3	108,1	124,7	105,5	111,1	114,0	101,5	118,4	122,5	109,1	115,0	114,3	109,5
2007	110,5	109,6	110,1	114,8	108,1	101,5	109,0	107,8	106,2	115,9	111,2	129,0	115,1	112,9	102,7
2008	101,0	106,3	92,3	112,5	104,6	102,6	110,4	92,5	93,3	95,2	94,2	99,6	99,2	100,5	108,8
2009	87,1	107,7	92,7	84,0	83,5	84,0	78,7	88,6	81,3	89,0	76,0	82,5	76,9	89,9	81,0
2010	110,6	94,6	111,1	98,5	111,5	105,7	118,8	109,2	115,9	121,0	112,8	105,1	98,2	105,1	126,8
2011	108,3	101,9	101,9	112,2	102,7	101,7	111,2	105,0	134,5	104,1	110,8	114,5	113,9	107,8	114,7
<b>Stavební práce podle místa stavby na 1 obyvatele (tis. Kč)</b>															
2006	29,0	57,6	24,6	27,3	32,8	28,0	27,1	19,5	24,4	23,6	24,1	29,7	25,1	20,1	21,6
2007	31,2	63,1	27,3	33,7	32,3	31,7	31,5	19,2	24,0	18,9	24,9	27,5	29,9	20,2	26,7
2008	32,0	64,6	26,6	34,4	30,1	31,3	27,8	22,7	21,3	25,8	24,6	32,5	24,2	22,1	29,5
2009	29,3	53,5	27,0	31,0	25,1	37,7	31,3	20,5	22,9	21,6	22,0	28,8	21,1	20,9	25,7
2010	25,7	46,2	19,6	27,3	23,1	36,2	27,4	19,6	17,6	17,9	17,2	26,5	19,9	20,7	24,9
2011	24,3	43,9	18,1	35,4	22,1	24,4	27,2	18,8	15,1	16,2	19,6	22,1	16,8	16,9	25,0
<b>Zahájené byty na 1 000 obyvatel</b>															
2006	4,3	6,7	7,2	4,3	4,1	2,5	2,2	3,7	3,7	4,5	3,4	5,2	2,8	2,9	2,3
2007	4,2	6,6	6,9	4,1	3,8	1,9	2,3	2,9	3,8	4,9	3,3	4,9	3,4	3,4	2,6
2008	4,2	5,6	7,8	4,5	4,3	2,5	2,2	3,7	4,3	3,4	3,1	3,7	3,6	2,7	3,1
2009	3,6	4,6	6,1	3,0	3,6	2,7	2,0	3,5	3,5	4,0	2,7	3,8	2,9	2,2	2,5
2010	2,7	2,3	5,1	2,8	3,6	2,0	1,5	2,6	2,3	2,4	2,2	3,0	1,8	2,1	2,0
2011	2,6	2,2	4,6	3,4	2,9	2,4	1,4	1,9	2,3	2,7	2,4	2,9	2,0	1,9	2,2
<b>Vývoj počtu hostů v hromadných ubytovacích zařízeních (předchozí rok = 100)</b>															
2006	102,9	100,8	99,6	107,6	104,0	113,6	101,9	104,5	101,0	107,2	104,8	101,2	103,8	104,0	102,2
2007	101,9	108,3	93,0	88,9	105,4	101,4	95,9	88,4	92,6	110,0	102,7	110,2	101,0	104,7	105,5
2008	99,0	102,3	93,2	95,6	94,8	100,1	97,4	99,2	99,3	93,0	94,5	100,6	98,1	93,4	99,6
2009	93,4	94,8	97,0	98,0	98,3	98,0	91,7	92,8	89,7	88,9	90,7	87,8	88,4	90,1	91,5
2010	101,9	109,1	97,8	97,4	101,1	100,7	86,2	96,9	99,3	98,8	93,7	100,1	100,1	103,2	90,0
2011	105,6	106,5	109,9	103,3	102,6	104,9	116,4	100,0	102,7	102,1	106,6	107,0	105,2	101,4	108,5

<sup>1)</sup> semidefinitivní údaje

**Tab. 1.4 Mezikrajské srovnání vybraných ukazatelů – vývoj životního prostředí**

	Česká republika	kraje													
		Hl. město Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Kraj Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
<b>Měrné emise oxidu siřičitého REZZO 1-4 (t/km<sup>2</sup>)</b>															
2006	2,7	4,6	2,1	1,0	1,5	5,1	13,4	1,1	1,7	3,1	0,4	0,6	1,1	1,8	5,5
2007	2,7	3,0	2,1	1,0	1,4	6,4	14,3	0,9	1,6	3,1	0,4	0,6	1,0	1,6	5,6
2008	2,2	3,6	2,1	1,0	1,2	3,0	11,2	1,0	1,5	2,9	0,4	0,6	0,8	1,4	4,3
2009	2,2	3,4	2,0	1,0	1,4	2,8	11,7	0,9	1,2	2,6	0,4	0,5	0,9	1,4	4,1
2010	2,2	3,1	2,1	1,0	1,0	2,9	10,9	0,8	1,3	2,9	0,4	0,5	0,8	1,2	4,1
2011	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<b>Měrné emise oxidů dusíků REZZO 1-4 (t/km<sup>2</sup>)</b>															
2006	3,6	19,2	3,7	1,4	1,9	3,6	13,2	1,6	2,0	4,1	2,1	2,7	2,3	2,1	5,9
2007	3,6	18,1	3,8	1,4	1,9	3,7	13,1	1,6	2,0	4,6	2,1	2,7	2,3	2,1	6,0
2008	3,4	17,3	3,6	1,4	1,8	3,6	11,9	1,5	1,9	3,9	2,0	2,7	2,2	2,1	5,3
2009	3,2	16,3	3,4	1,3	1,6	3,3	11,8	1,4	1,8	3,6	2,0	2,6	2,1	2,0	5,0
2010	3,0	13,9	3,2	1,2	1,6	3,2	10,8	1,3	1,7	3,6	1,8	2,4	2,0	1,9	5,1
2011	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<b>Produkce komunálního odpadu na 1 obyvatele (kg)</b>															
2006	296	280	343	289	306	302	319	277	279	291	305	283	283	288	287
2007	293	288	349	281	313	320	300	286	279	283	276	275	289	287	272
2008	305	299	357	276	283	305	343	315	281	288	294	281	316	283	302
2009	315	302	364	283	311	311	335	284	280	283	340	297	333	318	325
2010	317	297	416	342	239	301	307	282	267	342	302	296	307	298	335
2011	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<b>Podíl odděleně sbíraných složek komunálního odpadu (%)</b>															
2006	10,8	12,5	8,1	9,1	14,4	7,2	8,6	12,0	17,1	12,2	13,3	9,6	10,8	11,8	9,4
2007	12,8	14,1	9,5	10,5	18,2	11,9	8,9	13,9	19,1	17,0	14,7	8,9	14,8	14,2	12,8
2008	14,3	15,0	11,1	12,1	14,3	9,6	13,1	19,6	21,4	20,0	15,0	10,8	16,0	14,0	15,3
2009	13,9	15,8	11,4	16,3	16,9	11,8	10,3	13,4	19,2	14,4	16,3	11,3	12,5	16,6	14,2
2010	15,9	16,0	11,6	17,5	18,6	14,2	13,5	13,3	18,4	.	16,7	12,5	14,3	16,5	15,8
2011	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<b>Podíl recyklovaného odpadu (vč. regenerace) z celkového nakládání s odpady (%)</b>															
2006	17,6	10,2	14,2	24,8	18,9	8,3	6,4	7,5	5,2	30,3	9,6	35,3	24,6	18,7	21,5
2007	19,3	10,5	9,2	16,2	30,0	1,9	23,7	12,1	14,0	12,5	11,8	29,9	25,0	9,3	32,0
2008	18,6	17,2	8,6	22,1	27,5	11,8	9,4	7,4	14,2	10,2	8,2	24,2	11,6	17,5	30,0
2009	19,0	15,0	9,8	29,1	19,1	4,4	10,0	3,7	12,1	17,5	7,6	22,8	16,6	16,0	40,1
2010	17,6	10,0	13,0	21,9	17,1	9,1	9,7	4,3	12,0	7,9	6,2	25,3	19,4	12,2	32,7
2011	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<b>Specifické denní množství vody fakturované domácnostem na 1 obyvatele (l)</b>															
2006	97,5	130,0	89,1	89,5	96,8	100,5	98,3	95,5	92,3	87,4	84,1	93,2	87,7	83,7	101,9
2007	98,5	128,7	92,5	92,0	99,8	97,6	97,3	98,3	91,2	90,1	84,6	97,2	87,8	83,8	101,8
2008	94,2	122,0	90,2	88,1	96,1	95,6	87,5	89,3	88,0	84,9	83,4	93,2	86,5	81,6	98,1
2009	92,5	114,1	88,5	86,8	93,1	90,7	85,0	89,9	87,7	84,3	82,4	94,1	87,2	79,6	98,3
2010	89,5	104,4	90,0	86,4	90,6	88,5	83,2	87,0	86,7	81,8	80,1	90,1	84,3	79,0	94,3
2011	88,6	105,2	89,3	85,7	83,4	84,3	81,7	86,5	82,7	80,9	79,8	91,3	83,7	78,5	94,4
<b>Pořízené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice na 1 obyvatele (Kč)</b>															
2006	2 189	2 478	4 619	1 033	1 842	1 740	2 270	917	1 771	2 866	2 510	1 852	1 180	1 355	1 866
2007	1 928	1 470	2 782	1 229	3 425	1 311	2 760	1 692	1 514	1 329	2 014	1 200	1 526	1 728	2 275
2008	1 949	1 396	2 802	1 418	3 330	2 025	1 845	2 249	2 395	1 629	1 661	2 090	1 102	1 279	1 925
2009	2 239	1 371	1 999	2 994	5 453	1 132	1 814	3 826	1 891	2 101	1 152	2 860	1 002	2 348	2 160
2010	2 153	2 177	2 246	2 403	1 994	1 391	2 555	2 089	1 386	2 235	1 511	2 709	1 371	2 357	2 288
2011	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

**Tab. 2.1 Vybrané ukazatele za Pardubický kraj – demografický vývoj**

	Měřicí jednotka	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Obyvatelstvo k 31. 12. <sup>1)</sup>	osoby	507 751	511 400	515 185	516 329	517 164	516 411
v tom: muži		249 217	251 418	253 973	254 545	255 117	254 961
ženy		258 534	259 982	261 212	261 784	262 047	261 450
z toho podíl cizinců (bez azylantů)	%	1,5	2,1	2,4	2,3	2,3	2,2
Sňatky	počet	2 603	2 765	2 470	2 223	2 166	2 228
Rozvody	počet	1 330	1 400	1 292	1 361	1 281	1 258
Rozvody na 100 sňatků	počet	51,1	50,6	52,3	61,2	59,1	56,5
Živé narození	osoby	5 248	5 709	5 752	5 644	5 721	5 312
z toho mimo manželství	%	30,0	30,0	32,6	35,7	38,1	39,8
Úhrnná plodnost <sup>2)</sup>		1,350	1,474	1,490	1,480	1,523	1,459
Potraty	počet	1 568	1 666	1 753	1 647	1 591	1 622
z toho umělá přerušeni těhotenství		864	847	922	852	824	833
Potraty na 100 narozených	počet	29,8	29,1	30,4	29,1	27,7	30,4
Zemřelí celkem	osoby	5 164	5 134	5 087	5 003	5 320	5 365
z toho podle příčin smrti:							
nemoci oběhové soustavy		2 593	2 713	2 526	2 483	2 684	2 701
novotvary		1 356	1 256	1 308	1 270	1 324	1 288
Přirozený přírůstek	osoby	84	575	665	641	401	-53
Přistěhovalí celkem	osoby	5 525	7 688	7 120	4 726	4 473	3 927
z toho z ciziny		1 837	3 465	2 977	1 054	708	530
Vystěhovalí celkem	osoby	3 882	4 614	4 000	4 223	4 039	3 723
z toho do ciziny		403	624	56	270	395	210
Přírůstek stěhováním celkem	osoby	1 643	3 074	3 120	503	434	204
z toho s cizinou		1 434	2 841	2 921	784	313	320
Celkový přírůstek	osoby	1 727	3 649	3 785	1 144	835	151
Na 1 000 obyvatel středního stavu:							
živě narození	‰	10,4	11,2	11,2	10,9	11,1	10,3
zemřelí	‰	10,2	10,1	9,9	9,7	10,3	10,4
přirozený přírůstek	‰	0,2	1,1	1,3	1,2	0,8	-0,1
přistěhovalí	‰	10,9	15,1	13,9	9,2	8,7	7,6
vystěhovalí	‰	7,7	9,1	7,8	8,2	7,8	7,2
přírůstek stěhováním	‰	3,2	6,0	6,1	1,0	0,8	0,4
celkový přírůstek	‰	3,4	7,2	7,4	2,2	1,6	0,3
Mrtvorozenost	‰	2,3	2,4	2,6	2,5	3,3	3,9
Kojenecká úmrtnost	‰	2,9	2,6	4,0	2,7	2,1	3,0
Novorozenecká úmrtnost	‰	2,3	2,1	2,6	1,8	1,4	1,3
Obyvatelstvo k 31. 12. ve věku <sup>1)</sup> :							
0-14 let	osoby	76 023	75 354	74 997	75 260	76 015	77 030
%		15,0	14,7	14,6	14,6	14,7	14,9
15-64 let	osoby	357 121	360 216	362 393	361 150	359 758	354 670
%		70,3	70,4	70,3	69,9	69,6	68,7
65 a více let	osoby	74 607	75 830	77 795	79 919	81 391	84 711
%		14,7	14,8	15,1	15,5	15,7	16,4
Průměrný věk k 31. 12. <sup>1)</sup>	roky	40,0	40,2	40,4	40,6	40,8	41,0
v tom: muži		38,5	38,6	38,8	39,0	39,2	39,5
ženy		41,5	41,7	41,9	42,1	42,2	42,5
Index stáří (65 a více let / 0-14 let) <sup>1)</sup>	%	98,1	100,6	103,7	106,2	107,1	110,0
Index ekonomického zatížení (0-14 let + 65 a více let / 15-64 let) <sup>1)</sup>	%	42,2	42,0	42,2	43,0	43,8	45,6
Naděje dožití při narození (dvouleté průměry) <sup>1)</sup>							
muži	roky	73,44	73,82	74,24	74,65	74,83	74,84
ženy	roky	79,70	79,52	79,95	80,51	80,46	80,34
Naděje dožití ve věku 65 let (dvouleté průměry) <sup>1)</sup>							
muži	roky	14,69	14,94	15,28	15,55	15,60	15,53
ženy	roky	17,80	17,67	17,95	18,43	18,35	18,38

<sup>1)</sup> v roce 2011 promítnuty výsledky Sčítání lidu, domů a bytů, které se uskutečnilo k 26. 3. 2011

<sup>2)</sup> počet živě narozených dětí, které by se narodily jedné ženě za předpokladu, že by míry plodnosti podle věku zaznamenané ve sledovaném roce zůstaly během jejího reprodukčního věku (15-49 let) neměnné

**Tab. 2.2 Vybrané ukazatele za Pardubický kraj – sociální vývoj**

	Měřicí jednotka	2006	2007	2008	2009	2010	2011
<b>VÝBĚROVÉ ŠETŘENÍ PRACOVNÍCH SIL (VŠPS)</b>							
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let	tis. osob	429,6	433,4	437,7	440,9	440,9	440,9
z toho podle dosaženého vzdělání:							
základní a bez vzdělání	%	19,4	18,8	17,4	16,9	16,0	16,3
střední bez maturity	%	42,0	41,9	41,5	40,5	39,6	38,4
střední s maturitou	%	29,5	31,0	31,3	31,7	33,6	33,0
vysokoškolské	%	9,1	8,3	9,7	11,0	10,8	12,3
Pracovní síla	tis. osob	251,3	251,3	254,3	254,9	253,4	253,3
v tom: zaměstnaní v NH		237,6	240,1	245,1	238,5	235,0	239,2
z toho ženy		101,4	101,9	104,1	102,4	99,1	103,7
nezaměstnaní		13,7	11,2	9,2	16,4	18,4	14,1
z toho ženy		7,7	6,3	5,9	8,7	9,8	7,8
Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo	tis. osob	178,3	182,1	183,4	186,0	187,5	187,5
z toho: studující (vč. učňů)		37,6	39,3	40,6	43,9	41,5	41,5
důchodci		105,6	115,0	118,1	119,4	122,7	123,8
Zaměstnaní v NH podle sektorů:							
zemědělství	%	4,5	4,9	4,6	4,7	4,4	4,6
průmysl a stavebnictví	%	45,4	45,0	46,0	45,6	44,9	45,0
služby	%	50,1	50,1	49,5	49,7	50,7	50,4
Zaměstnaní v NH podle postavení v zaměstnání:							
zaměstnanci	%	86,8	85,1	85,6	85,6	83,5	83,6
zaměstnavatelé	%	3,0	3,7	4,3	3,5	3,3	2,6
pracující na vlastní účet	%	9,8	10,6	9,6	10,1	12,8	13,5
Míra ekonomické aktivity	%	58,5	58,0	58,1	57,8	57,5	57,5
v tom: muži		68,2	67,9	67,6	66,7	67,0	65,8
ženy		49,4	48,6	49,1	49,3	48,4	49,5
Míra zaměstnanosti	%	55,3	55,4	56,0	54,1	53,3	54,3
v tom: muži		65,3	65,6	66,0	63,1	63,0	62,8
ženy		45,9	45,8	46,5	45,5	44,0	46,0
Míra nezaměstnanosti	%	5,5	4,4	3,6	6,4	7,2	5,6
v tom: muži		4,2	3,4	2,3	5,3	6,0	4,4
ženy		7,1	5,8	5,4	7,9	9,0	7,0
<b>NEZAMĚŠTNANOST k 31. 12. (MPSV)</b>							
Uchazeči o zaměstnání evidovaní úřady práce	osoby	19 369	15 417	16 998	26 817	27 359	23 631
z toho: ženy		10 218	8 259	8 644	12 479	12 226	11 317
absolventi škol a mladiství		1 519	1 088	1 355	2 011	1 784	1 777
osoby se zdravotním postižením		3 862	3 580	3 486	4 087	3 996	3 528
s nárokem na podporu v nezaměstnanosti		6 853	6 164	7 963	10 610	10 329	7 191
dosažitelní		18 381	14 440	16 334	26 446	26 815	23 072
v tom podle věku:							
15-24 let		3 335	2 435	3 050	5 018	4 437	4 388
25-34 let		4 660	3 401	3 889	6 346	6 284	5 214
35-44 let		3 856	3 066	3 365	5 510	5 941	5 367
45-54 let		4 846	3 932	3 990	5 992	6 116	5 236
55 a více let		2 672	2 583	2 704	3 951	4 581	3 426
průměrný věk	roky	39,5	40,6	39,7	39,1	40,0	39,2
v tom podle dosaženého vzdělání:							
základní a bez vzdělání	osoby	5 415	4 320	4 494	6 597	6 584	5 907
střední bez maturity	osoby	9 097	7 160	7 967	13 197	13 461	11 132
střední s maturitou	osoby	4 098	3 326	3 748	5 806	6 218	5 485
vysokoškolské	osoby	759	611	789	1 217	1 096	1 107

**Tab. 2.2 Vybrané ukazatele za Pardubický kraj – sociální vývoj**

pokračování

	Měsíční jednotka	2006	2007	2008	2009	2010	2011
z toho podle klasifikace zaměstnání:							
nemanuální pracovníci	osoby						
vysoce kvalifikovaní (třídy 1 - 3)		2 538	2 051	2 285	3 673	3 605	2 868
s nižší kvalifikací (třídy 4 a 5)		4 314	3 589	3 776	6 269	6 463	6 462
manuální pracovníci	osoby						
kvalifikovaní (třídy 6 - 8)		5 974	4 487	5 117	8 979	9 511	6 979
nekvalifikovaní (třída 9)		5 927	4 744	5 098	6 816	6 694	5 954
z toho podle délky evidence:							
do 3 měsíců	osoby	6 389	5 534	7 493	9 466	10 809	8 285
3-6 měsíců	osoby	3 317	2 605	3 238	6 069	4 670	4 217
6-12 měsíců	osoby	2 884	2 310	2 257	5 792	4 087	3 406
od 1 roku do 2 let	osoby	2 369	1 657	1 438	2 994	4 420	3 402
více než 2 roky	osoby	4 410	3 311	2 572	2 496	3 373	4 321
Průměrná měsíční podpora v nezaměstnanosti	Kč	4 463	4 748	5 367	5 504	5 504	5 396
Míra registrované nezaměstnanosti	%	6,9	5,4	6,0	9,6	9,9	8,4
v tom: muži		5,8	4,5	5,1	9,0	9,6	7,7
ženy		8,4	6,7	7,1	10,4	10,3	9,4
Dlouhodobá nezaměstnanost <sup>1)</sup>	%	2,5	1,9	1,5	2,0	2,9	2,8
Volná pracovní místa	počet	7 296	9 541	3 654	1 813	2 165	2 609
Uchazeči na 1 volné pracovní místo	počet	3	2	5	15	13	9
<b>ZAMĚSTNANOST CIZINCŮ</b>							
Zaměstnaní cizinci k 31. 12.	osoby	9 837	16 597	18 604	11 520	11 670	11 258
z toho ze zemí mimo EU <sup>2)</sup>		4 127	7 948	12 431	6 939	6 155	5 351
v tom podle postavení na trhu práce:							
evidovaní na úřadech práce	osoby	8 161	14 876	16 736	9 129	8 873	8 648
z toho ženy		2 793	4 991	5 626	3 183	3 194	3 159
s platným živnostenským oprávněním	osoby	1 676	1 721	1 868	2 391	2 797	2 610
z toho ženy		385	405	450	584	740	705
<b>ČISTÝ DISPONIBILNÍ DŮCHOD DOMÁCNOSTÍ</b>							
celkem	mil. Kč	78 548	84 137	90 019	90 283	89 727	.
na 1 obyvatele	Kč	154 986	165 325	175 235	175 012	173 629	.
průměr ČR = 100	%	94,4	94,8	94,7	93,7	92,5	.
<b>VÝBĚROVÉ ŠETŘENÍ MEZD<sup>3)</sup></b>							
Průměrná hrubá měsíční mzda	Kč	19 943	21 520	23 382	24 120	23 537	.
v tom: muži		21 976	23 887	26 208	27 261	26 401	.
ženy		17 245	18 264	19 546	19 996	19 852	.
Medián mezd	Kč	17 620	18 927	20 486	20 828	20 721	.
v tom: muži		18 778	20 464	22 229	22 409	22 404	.
ženy		15 861	16 630	17 931	18 277	18 242	.
<b>STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORA</b>							
Příznané dávky celkem	počet	1 697 828	1 536 124	942 354	792 493	690 063	592 750
z toho přídavek na dítě		1 170 831	1 114 839	586 834	440 566	336 172	308 057
Hodnota vyplacených dávek celkem	tis. Kč	1 753 856	2 438 572	2 055 826	1 986 307	1 954 629	1 727 307
z toho přídavek na dítě		611 237	568 193	344 399	255 855	204 437	186 653
Hodnota vyplacených dávek státní sociální podpory na 1 obyvatele	Kč	3 461	4 792	4 002	3 850	3 782	3 346
<b>DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ (stav v prosinci)</b>							
Příjemci důchodů celkem	počet	135 361	137 465	139 308	141 608	142 802	145 942
z toho ženy		83 388	84 347	85 018	85 979	86 270	87 633
Příjemci starobního důchodu celkem <sup>4)</sup>	počet	71 801	73 092	74 753	77 012	82 273	86 799
z toho ženy		40 073	40 751	41 359	42 302	44 552	46 784
Příjemci předčasného starobního důchodu <sup>5)</sup>	počet	16 504	17 801	19 058	21 105	22 897	27 096
z toho ženy		9 456	10 039	10 711	11 795	12 628	14 683
Podíl příjemců předčasného starobního důchodu na počtu příjemců starobního důchodu celkem <sup>6)</sup>	%	23,0	24,4	25,5	27,4	29,0	32,5
v tom: muži		22,2	24,0	25,0	26,8	28,6	32,6
ženy		23,6	24,6	25,9	27,9	29,2	32,4

**Tab. 2.2 Vybrané ukazatele za Pardubický kraj – sociální vývoj**

dokončení

	Měřicí jednotka	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Průměrná měsíční výše důchodu celkem	Kč	7 884	8 413	9 268	9 638	9 716	10 117
v tom: muži		8 357	8 912	9 804	10 229	10 325	10 751
ženy		7 590	8 100	8 926	9 256	9 318	9 695
Průměrná měsíční výše starobního důchodu celkem (sólo)	Kč	7 997	8 545	9 437	9 835	9 909	10 333
v tom: muži		8 855	9 463	10 397	10 854	10 919	11 377
ženy		7 316	7 817	8 661	8 998	9 054	9 440
Podíl průměrné výše starobního důchodu celkem (sólo) na mzdovém mediánu	%	45,4	45,1	46,1	47,2	47,8	50,1
<b>NEMOCENSKÉ POJIŠTĚNÍ</b>							
Výdaje na dávky nemocenského pojištění celkem z toho dávky:	tis. Kč	1 486 835	1 547 102	1 441 648	1 166 583	960 240	888 756
nemocenské		1 237 065	1 245 134	1 119 882	813 233	619 770	551 407
peněžitá pomoc v mateřství		210 333	260 208	281 814	317 453	321 930	308 700
ošetřovné		39 248	41 520	39 823	35 720	18 507	28 491
<b>ZDRAVOTNICTVÍ</b>							
Lékaři celkem (vč. smluvních) <sup>7)</sup>	počet	1 691	1 827	1 910	1 962	1 964	2 009
z toho lékaři v nestátních zařízeních		1 643	1 779	1 875	1 925	1 934	1 979
Lékaři <sup>7)</sup> na 1 000 obyvatel	počet	3,3	3,6	3,7	3,8	3,8	3,9
Nemocnice							
lůžka	počet	2 698	2 681	2 681	2 682	2 641	2 584
hospitalizovaní pacienti	tis. osob	88 237	89 762	89 480	88 650	88 001	87 695
průměrná ošetřovací doba	dny	8,3	7,9	7,7	7,6	7,6	7,4
využití lůžek	dny	269	266	256	252	251	251
<b>ŠKOLSTVÍ</b>							
Děti, žáci a studenti k 30. 9.	počet						
mateřských škol		15 323	15 549	16 074	16 629	17 490	17 994
základních škol		45 852	44 046	42 521	41 266	40 955	41 184
středních škol vč. konzervatoří (denní studium)		26 761	26 435	26 156	25 867	25 062	23 549
vyšších odborných škol (denní studium)		1 391	1 283	1 070	1 038	1 078	1 135
Studenti vysokých škol k 31. 12.	počet						
s trvalým bydlištěm v kraji		13 712	14 913	15 941	16 898	17 248	17 217
s místem výuky v kraji		8 444	8 958	9 424	10 264	10 604	10 759
z toho v prezenčním studiu	%	77,0	75,7	76,8	77,8	78,9	80,2
Absolventi vysokých škol s místem výuky v kraji	počet	1 371	1 710	1 881	1 979	1 912	2 085
<b>KRIMINALITA, NEHODY</b>							
Zjištěné trestné činy	počet	9 587	10 483	10 062	9 226	8 877	9 160
na 1 000 obyvatel		18,9	20,6	19,6	17,9	17,2	17,7
Objasněné trestné činy	počet	4 716	4 794	4 694	4 571	4 234	4 685
Usmrcené osoby při dopravních nehodách	počet	52	64	55	47	60	48

<sup>1)</sup> podíl dlouhodobě nezaměstnaných (12 měsíců a déle) na pracovní síle

<sup>2)</sup> v letech 2005-2007 mimo EU 25, v letech 2008-2011 mimo EU 27

<sup>3)</sup> Zdroj: MPSV ČR (Informační systém o průměrném výdělku) a MF ČR (Informační systém o platu a služebním příjmu); rok 2011 není srovnatelný s předchozími roky, na rozdíl od nich zahrnuje i data za podniky s 1-9 zaměstnanci, fyzické osoby a neziskové instituce

<sup>4)</sup> příjemci tzv. "sólo" starobních důchodů - bez souběhu s vdovským nebo vdovečským důchodem; od 1. 1. 2010 jsou do počtu příjemců starobních důchodů zahrnuti i příjemci invalidního důchodu po dosažení věku 65 let

<sup>5)</sup> předčasným důchodem se rozumí přiznání kráceného starobního důchodu (sólo) podle § 30 a § 31 zákona č. 155/1995 Sb.

<sup>6)</sup> v letech 2010 a 2011 výpočet z příjemců starobního důchodu celkem bez příjemců starobního důchodu vzniklého přeměnou invalidního důchodu po dosažení věku 65 let

<sup>7)</sup> v roce 2006 bez smluvních lékařů



**Tab. 2.3 Vybrané ukazatele za Pardubický kraj – ekonomický vývoj**

	Měřicí jednotka	2006	2007	2008	2009	2010	2011
<b>MAKROEKONOMIKA</b>							
Hrubý domácí produkt (HDP)	mil. Kč	138 343	151 391	154 384	148 528	146 614	.
Vývoj HDP ve stálých cenách (předchozí rok = 100)	%	109,0	105,5	101,0	95,2	101,0	.
Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele	Kč	272 969	297 475	300 531	287 918	283 710	.
průměr ČR = 100	%	83,6	83,8	81,4	80,8	79,0	.
Hrubý domácí produkt na 1 zaměstnaného	Kč	585 962	620 212	617 443	625 676	631 977	.
průměr ČR = 100	%	87,1	86,1	83,5	86,0	84,6	.
Hrubá přidaná hodnota (HPH)	mil. Kč	125 328	136 584	139 601	133 880	132 223	.
v tom sektory:							
primární	%	3,6	3,9	3,8	3,5	3,0	.
sekundární	%	42,9	43,8	43,7	43,4	45,1	.
terciární	%	53,4	52,2	52,6	53,1	52,0	.
Tvorba hrubého fixního kapitálu	mil. Kč	24 037	32 318	36 446	27 479	33 637	.
Tvorba hrubého fixního kapitálu na 1 obyvatele	Kč	47 428	63 503	70 948	53 267	65 090	.
průměr ČR = 100	%	56,6	66,2	71,8	60,3	74,2	.
Zaměstnaní v hlavním pracovním poměru (včetně sebezaměstnaných) podle místa pracoviště <sup>1)</sup>	osoby	236 096	244 096	250 037	237 387	231 993	.
z toho zaměstnanci		204 471	207 159	212 017	201 969	192 170	.
<b>NÁKLADY PRÁCE</b>							
Měsíční náklady práce na 1 zaměstnance	Kč	25 215	25 011	28 958	27 740	28 270	.
z toho: přímé náklady		18 143	17 902	20 890	20 036	20 469	.
sociální požitky		320	337	334	274	300	.
sociální náklady a výdaje		6 475	6 560	7 483	7 217	7 317	.
personální náklady a výdaje		318	267	283	262	254	.
<b>VĚDA A VÝZKUM</b>							
Výdaje na vědu a výzkum celkem	mil. Kč	1 932	2 018	2 002	1 939	2 228	.
z toho: mzdové		726	912	856	885	983	.
financované z veřejných zdrojů		444	457	446	541	545	.
Zaměstnaní ve vědě a výzkumu celkem	přep. os.	2 145	2 193	2 218	2 092	2 160	.
z toho výzkumní pracovníci		1 117	1 159	1 176	1 142	1 053	.
<b>INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE</b>							
Domácnosti používající: <sup>2)</sup>							
osobní počítač	%	37,7	42,7	49,6	56,1	61,1	.
internet	%	25,8	31,4	38,8	48,2	55,7	.
<b>REGISTR EKONOMICKÝCH SUBJEKTŮ</b>							
Registrované subjekty k 31. 12.	počet	105 304	106 972	109 524	109 449	112 121	114 072
z toho fyzické osoby		86 236	87 183	88 893	87 598	89 085	90 760
z toho živnostníci		74 526	75 795	77 464	81 069	83 228	84 917
Z celku jednotky typu podnik k 31. 12. <sup>3)</sup>	počet	55 862	54 163	58 866	59 086	60 954	63 019
z toho fyzické osoby		44 920	43 135	46 419	47 344	47 912	49 671
z toho živnostníci		38 993	37 405	40 686	42 964	43 318	45 019
Vzniklé subjekty	počet	3 297	3 901	4 410	4 790	5 202	4 520
z toho fyzické osoby		2 352	2 854	3 229	3 361	3 695	3 530
z toho živnostníci		2 256	2 737	3 099	3 191	3 423	3 404
<b>ZEMĚDĚLSTVÍ</b>							
Zemědělská produkce celkem <sup>4)</sup>	mil. Kč	7 220	8 355	8 532	7 171	7 300	.
z toho: rostlinná produkce		3 152	4 169	3 920	3 437	3 721	.
živočišná produkce		3 784	3 930	4 351	3 502	3 411	.
Obhospodařovaná zemědělská půda	ha	231 934	232 164	232 928	231 853	231 993	229 581
z toho orná		182 054	180 995	181 170	180 197	179 487	176 906
Sklizeň: obilovin	t	392 495	463 601	530 816	494 457	433 131	529 267
brambor	t	33 101	39 074	36 723	34 457	31 002	38 769

**Tab. 2.3 Vybrané ukazatele za Pardubický kraj – ekonomický vývoj**

dokončení

	Měřicí jednotka	2006	2007	2008	2009	2010	2011
<b>Stavy hospodářských zvířat</b>							
k 1. 4. následujícího roku: skot	počet	120 382	122 134	118 735	114 680	111 473	111 722
prasata	počet	171 531	148 309	122 988	119 580	127 478	140 888
drůbež	počet	2 203 717	2 150 713	1 665 112	1 861 756	1 223 110	2 917 681
Výroba masa v jatečné hmotnosti celkem (bez drůbežního)	t	30 228	32 629	32 622	30 991	32 859	32 664
z toho: hovězí (včetně telecího)		11 340	12 599	16 596	17 070	19 583	19 101
vepřové		18 848	19 990	15 988	13 885	13 241	13 515
Výroba mléka	tis. l	253 414	253 895	256 105	262 247	245 390	243 502
Snáška vajec (komzumních)	tis. ks	76 340	125 779	126 401	123 206	103 171	118 143
<b>LESNICTVÍ</b>							
Zalesňování	ha	862	832	821	1 168	1 425	1 202
Těžba dřeva	m <sup>3</sup> b. k.	946 720	693 795	1 164 212	889 943	919 329	824 771
z toho nahodilá živelní		276 727	355 913	853 213	306 633	277 365	72 099
<b>PRŮMYSL</b>							
(za subjekty se 100 a více zaměstnanci se sídlem v kraji)							
Průměrný počet subjektů	počet	133	143	147	150	140	137
Tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy celkem	mil. Kč	163 532	189 526	180 478	160 571	194 306	202 294
na 1 zaměstnance	tis. Kč	3 489	3 898	3 566	3 769	4 654	4 680
Průměrný evidenční počet zaměstnanců	fyz. os.	46 868	48 621	50 609	42 608	41 752	43 225
Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance	Kč	17 900	19 160	20 876	21 795	22 563	23 276
<b>STAVEBNICTVÍ</b>							
(za subjekty s 50 a více zaměstnanci se sídlem v kraji)							
Průměrný počet subjektů	počet	54	55	45	44	43	39
Základní stavební výroba celkem	mil. Kč	6 166	6 549	7 527	6 813	7 027	5 925
na 1 zaměstnance	tis. Kč	1 025	1 126	1 399	1 379	1 508	1 357
Průměrný evidenční počet zaměstnanců	fyz. os.	6 018	5 816	5 379	4 941	4 659	4 367
Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance	Kč	17 863	19 851	22 558	22 536	23 552	23 846
Stavební práce dle dodavatelských smluv v tuzemsku podle místa stavby celkem <sup>5)</sup>	mil. Kč	11 945	9 619	13 231	11 121	9 227	8 384
z toho pro veřejné zadavatele		5 953	3 815	4 993	5 729	3 721	3 083
<b>STAVEBNÍ POVOLENÍ A OHLÁŠENÍ</b>							
Orientační hodnota staveb celkem	mil. Kč	11 382	14 050	13 972	17 354	18 967	12 035
z toho: budov (bytových a nebytových)		8 705	10 016	10 121	11 048	12 047	7 742
na ochranu životního prostředí		771	1 279	833	2 723	4 608	2 059
Průměrná hodnota na 1 stavební povolení	tis. Kč	2 041	2 668	2 413	3 447	3 819	2 161
<b>BYTOVÁ VÝSTAVBA</b>							
Zahájené byty	počet	2 262	2 498	1 733	2 078	1 251	1 376
z toho v rodinných domech		1 322	1 281	1 256	985	952	965
Dokončené byty	počet	1 515	1 866	1 847	1 612	1 644	1 274
z toho v rodinných domech		685	932	1 153	995	1 116	882
Průměrná hodnota 1 m <sup>2</sup> obytné plochy dokončeného bytu							
v rodinném domě	Kč	26 908	27 071	29 292	30 745	32 922	32 509
v bytovém domě	Kč	33 482	27 820	30 453	25 177	23 594	30 867
<b>CESTOVNÍ RUCH</b>							
Hromadná ubytovací zařízení k 31. 12.	počet	277	362	338	359	336	365
Lůžka v hromadných ubytovacích zařízeních	počet	15 970	17 984	19 607	20 544	18 793	20 236
Hosté celkem	osoby	353 089	388 240	360 903	320 972	317 087	323 867
z toho ze zahraničí		58 586	63 724	58 742	46 503	45 516	46 987
Průměrná doba pobytu	dny	4,4	4,0	3,9	4,0	4,0	3,9
z toho hostů ze zahraničí		4,6	4,2	3,8	3,6	3,6	3,6

<sup>1)</sup> odhad celkového počtu zaměstnaných podle metodiky ESA95 (Evropský systém účtů 1995)

<sup>2)</sup> tříleté klouzavé průměry (např. údaj roku 2010 je vypočten z dat roku 2009, 2010 a 2011)

<sup>3)</sup> subjekt, který podle statistického zjišťování nebo administrativních zdrojů vykazuje ekonomickou aktivitu

<sup>4)</sup> v roce 2010 semidefinitivní výsledky

**Tab. 2.4 Vybrané ukazatele za Pardubický kraj – vývoj životního prostředí**

	Měřicí jednotka	2006	2007	2008	2009	2010	2011
<b>PŮDA (ČÚZK)</b>							
Zemědělská půda k 31. 12.	ha	273 283	273 029	272 811	272 430	272 179	271 914
z toho: orná půda		199 935	199 832	199 532	198 929	198 403	197 792
zahrady a ovocné sady		13 172	13 160	13 157	13 159	13 152	13 139
trvalé travní porosty		60 177	60 036	60 122	60 343	60 624	60 981
Nezemědělská půda k 31. 12.	ha	178 576	178 836	179 055	179 433	179 697	179 972
z toho: lesní pozemky		133 225	133 319	133 398	133 569	133 692	133 787
zastavěné plochy a nádvoří		7 189	7 215	7 234	7 256	7 285	7 320
<b>EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ (MZe)</b>							
Ekologičtí zemědělci	počet	36	45	59	94	126	163
Výměra půdy v ekologickém zemědělství	ha	3 050	3 346	4 346	4 729	5 704	7 730
Výměra půdy v přechodném období	ha	1 034	1 266	1 575	3 408	4 994	5 812
Podíl ekologicky obhospodařované půdy na celkové výměře zemědělské půdy	%	1,5	1,7	2,2	3,0	3,9	5,0
<b>VODOVODY A KANALIZACE</b>							
Specifické množství vody fakturované domácnostem na 1 obyvatele	litr/den	87,4	90,1	84,9	84,3	81,8	80,9
Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na veřejnou kanalizaci	%	68,7	69,6	69,7	70,2	71,8	72,1
z toho na kanalizaci s koncovou ČOV	%	63,0	64,0	64,6	65,4	67,5	69,4
Podíl čistěných odpadních vod	%	95,0	95,3	93,6	96,9	96,5	95,1
<b>OVZDUŠÍ</b>							
Měrné emise tuhých znečišťujících látek (REZZO 1-4) <sup>1)</sup>	t/km <sup>2</sup>	0,75	0,82	0,75	0,73	0,78	.
z toho: velké stacionární zdroje (REZZO 1)		0,15	0,18	0,13	0,09	0,11	.
mobilní zdroje (REZZO 4)		0,33	0,34	0,32	0,33	0,33	.
Měrné emise oxidu siřičitého (REZZO 1-4)	t/km <sup>2</sup>	3,10	3,15	2,87	2,59	2,86	.
z toho velké stacionární zdroje (REZZO 1)		2,69	2,75	2,47	2,19	2,42	.
Měrné emise oxidů dusíku (REZZO 1-4)	t/km <sup>2</sup>	4,09	4,55	3,94	3,57	3,62	.
z toho: velké stacionární zdroje (REZZO 1)		2,37	2,85	2,33	1,99	2,19	.
mobilní zdroje (REZZO 4)		1,53	1,53	1,48	1,45	1,29	.
Měrné emise oxidu uhelnatého (REZZO 1-4)	t/km <sup>2</sup>	4,09	4,00	3,89	3,69	3,36	.
z toho: velké stacionární zdroje (REZZO 1)		0,37	0,38	0,44	0,36	0,33	.
mobilní zdroje (REZZO 4)		2,53	2,52	2,31	2,20	1,76	.
<b>ODPADY</b>							
Produkce podnikového odpadu na 1 obyvatele	kg	865	821	690	819	710	.
Produkce komunálního odpadu na 1 obyvatele	kg	291	283	288	283	342	.
Podíl odděleně sbíraných složek komunálního odpadu	%	12,2	17,0	20,0	14,4	.	.
Odděleně sbírané složky komunálního odpadu na 1 obyvatele	kg	35,4	48,1	57,4	40,7	.	.
Nakládání s odpady celkem	tis. t	400	438	429	536	464	.
z toho nebezpečné odpady	%	4,7	8,5	7,0	5,3	5,4	.
Podíl využitých odpadů	%	37,5	34,2	26,4	32,8	22,0	.
z toho recyklovaných (vč. regenerace)	%	30,3	12,5	10,2	17,5	7,9	.
Podíl odstraněných odpadů	%	35,3	44,5	46,0	31,8	31,4	.
<b>VÝDAJE NA OCHRANU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ</b>							
Pořízené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice na 1 obyvatele	Kč	2 866	1 329	1 629	2 101	2 235	.
Investice na ochranu životního prostředí podle sídla investora	tis. Kč	1 160 634	599 590	923 362	1 054 660	910 769	.
z toho: ochrana ovzduší a klimatu	%	16,8	23,2	33,9	6,4	16,7	.
nakládání s odpadními vodami	%	65,6	50,6	41,2	82,4	70,6	.
nakládání s odpady	%	11,3	20,7	21,6	9,7	11,5	.
Neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí podle sídla investora	tis. Kč	2 545 907	3 458 306	3 014 863	3 478 523	1 769 184	.
z toho: ochrana ovzduší a klimatu	%	7,7	5,6	7,4	5,1	7,3	.
nakládání s odpadními vodami	%	24,8	22,1	18,1	16,7	31,2	.
nakládání s odpady	%	61,1	66,5	69,4	73,5	52,8	.

<sup>1)</sup> od roku 2007 včetně emisí z chovů hospodářských zvířat, od roku 2008 navíc včetně emisí ze stavebních činností

**Tab. 3.1 Vybrané ukazatele podle okresů Pardubického kraje**

	Rok, roční průměr	Kraj celkem	v tom okresy			
			Chrudim	Pardubice	Svitavy	Ústí nad Orlicí
Obyvatelstvo k 31. 12.	2006	507 751	103 476	161 849	104 586	137 840
	2011 <sup>1)</sup>	516 411	104 371	167 750	105 112	139 178
z toho cizinci (bez azylantů) (%)	2006 <sup>2)</sup>	1,5	1,1	1,9	1,1	1,6
	2011	2,2	1,4	3,4	1,2	2,2
Přírůstek na 1 000 obyvatel:						
přirozenou měnou	2006-08	0,9	0,1	0,8	0,7	1,6
	2009-11	0,6	-0,5	1,1	0,4	1,2
stěhováním	2006-08	5,1	3,4	11,2	0,5	2,7
	2009-11	0,7	0,3	3,5	0,1	-1,9
Podíl obyvatel k 31. 12. ve věku (%):						
0-14 let	2006	15,0	15,1	13,8	15,7	15,8
	2011 <sup>1)</sup>	14,9	14,8	14,4	15,3	15,4
15-64 let	2006	70,3	70,0	70,5	70,5	70,3
	2011 <sup>1)</sup>	68,7	68,6	68,5	68,9	68,8
65 a více let	2006	14,7	14,9	15,7	13,9	13,9
	2011 <sup>1)</sup>	16,4	16,6	17,2	15,8	15,8
Průměrný věk k 31. 12.	2006	40,0	40,0	41,0	39,4	39,3
	2011 <sup>1)</sup>	41,0	41,1	41,6	40,7	40,5
Index stáří (%) (65 a více let / 0-14 let)	2006	98,1	99,1	114,0	88,7	88,3
	2011 <sup>1)</sup>	110,0	112,3	119,4	103,6	102,5
Index ekonomického zatížení (%) (0-14 let + 65 a více let / 15-64 let)	2006	42,2	42,9	41,9	41,9	42,2
	2011 <sup>1)</sup>	45,6	45,7	46,0	45,1	45,4
Uchazeči o zaměstnání celkem k 31. 12.	2006	19 369	4 096	4 719	5 692	4 862
	2011	23 631	5 294	5 921	6 090	6 326
z toho:						
ženy	2006	10 218	2 117	2 542	2 938	2 621
	2011	11 317	2 469	2 975	2 814	3 059
absolventi škol a mladiství	2006 <sup>2)</sup>	1 519	343	394	400	382
	2011	1 777	409	478	467	423
osoby se zdravotním postížením	2006	3 862	885	1 057	1 037	883
	2011	3 528	874	697	880	1 077
s nárokem na podporu v nezaměstnanosti	2006 <sup>2)</sup>	6 853	1 565	1 838	1 708	1 742
	2011	7 191	1 877	1 941	1 671	1 702
dosažitelní	2006	18 381	3 852	4 490	5 491	4 548
	2011	23 072	5 145	5 688	6 055	6 184
Podíl uchazečů o zaměstnání z celkového počtu uchazečů k 31. 12. (%):						
ve věku 50 a více let	2006	28,6	26,5	30,0	28,0	29,7
	2011	26,4	26,0	25,9	25,8	27,6
evidovaných 12 a více měsíců	2006	35,0	29,4	29,4	43,1	35,7
	2011	32,7	29,1	23,2	40,4	37,1
Míra registrované nezaměstnanosti k 31. 12. (%)	2006	6,9	7,3	5,2	10,3	6,2
	2011	8,4	9,6	6,1	11,7	8,2
v tom: muži	2006	5,8	6,2	4,3	8,8	5,0
	2011	7,7	9,0	5,4	10,7	7,6
ženy	2006	8,4	8,6	6,5	12,1	7,8
	2011	9,4	10,3	7,1	13,1	9,0
Dlouhodobá nezaměstnanost k 31. 12. (%) <sup>3)</sup>	2006	2,5	2,3	1,6	4,6	2,4
	2011	2,8	2,9	1,5	4,8	3,1

**Tab. 3.1 Vybrané ukazatele podle okresů Pardubického kraje**

dokončení

	Rok, roční průměr	Kraj celkem	v tom okresy			
			Chrudim	Pardubice	Svitavy	Ústí nad Orlicí
Podíl příjemců předčasného starobního důchodu na počtu příjemců starobního důchodu celkem - stav v prosinci (%) <sup>4)</sup>	2006 <sup>2)</sup>	23,0	19,3	21,4	26,0	25,6
	2011	32,5	29,2	29,9	36,3	35,3
v tom: muži	2006 <sup>2)</sup>	22,2	18,5	20,3	24,7	25,6
	2011	32,6	29,1	29,5	36,6	36,0
ženy	2006 <sup>2)</sup>	23,6	20,0	22,1	27,1	25,6
	2011	32,4	29,2	30,3	36,0	34,6
Zjištěné trestné činy na 1 000 obyvatel	2006 <sup>2)</sup>	18,9	16,0	24,0	16,8	16,7
	2011	17,7	15,6	21,5	16,7	15,7
z toho násilné a mravnostní	2006 <sup>2)</sup>	1,2	1,0	1,3	1,1	1,2
	2011	1,4	1,0	1,7	1,6	1,1
Soukromí podnikatelé (živnostníci) - počet vzniklých na 1 000 obyvatel	2006-08 <sup>2)</sup>	5,3	5,7	5,6	4,6	5,1
	2009-11	6,5	6,9	6,7	6,0	6,2
Podíl zaměstnaných cizinců na pracovní síle k 31. 12. (%)	2006 <sup>2)</sup>	3,7	1,8	6,4	1,8	3,3
	2011	4,1	2,4	6,9	1,8	3,4
Stavební práce dle dodavatelských smluv v tuzemsku podle místa stavby na 1 obyvatele (tis. Kč) <sup>5)</sup>	2006-08 <sup>2)</sup>	22,7	13,2	36,9	14,9	19,2
	2009-11	18,6	16,5	23,0	15,6	16,9
Počet bytů na 1 000 obyvatel:						
zahájených	2006-08 <sup>2)</sup>	4,2	3,0	6,6	2,9	3,4
	2009-11	3,0	3,8	4,1	1,9	2,0
dokončených	2006-08	3,4	2,1	5,1	2,5	3,0
	2009-11	2,9	3,1	3,8	1,9	2,6
Hromadná ubytovací zařízení:						
lůžka	2006 <sup>2)</sup>	15 970	4 300	3 311	2 937	5 422
	2011	20 236	4 492	5 741	3 489	6 514
lůžka na 1 000 obyvatel	2006 <sup>2)</sup>	31,5	41,6	20,5	28,1	39,4
	2011	39,2	43,0	34,3	33,2	46,8
Podíl na celkové výměře k 31. 12. (%):						
orné půdy	2006	44,2	45,3	49,2	45,9	38,1
	2011	43,8	45,1	48,7	45,6	37,3
zastavěných ploch, nádvorí a dopravních ploch	2006	4,9	5,0	6,0	4,3	4,7
	2011	5,0	5,1	6,3	4,3	4,8
Měrné emise (t/km <sup>2</sup> ) (REZZO 1-3):						
tuhých znečišťujících látek	2006 <sup>2)</sup>	0,4	0,3	0,8	0,3	0,3
	2010	0,4	0,3	0,6	0,3	0,3
oxidu siřičitého	2006 <sup>2)</sup>	3,1	0,5	13,3	0,6	0,6
	2010	2,9	0,8	12,0	0,5	0,6
oxidů dusíku	2006 <sup>2)</sup>	2,6	1,3	10,0	0,7	0,3
	2010	2,3	1,1	9,7	0,4	0,2
oxidu uhelnatého	2006 <sup>2)</sup>	1,6	1,9	1,6	1,3	1,5
	2010	1,6	1,8	1,7	1,4	1,6

<sup>1)</sup> promítnuty výsledky Sčítání lidu, domů a bytů, které se uskutečnilo k 26. 3. 2011

<sup>2)</sup> údaje za rok 2006 nejsou přepočteny na území okresů platné od 1. ledna 2007

<sup>3)</sup> podíl dlouhodobě nezaměstnaných (12 měsíců a déle) na pracovní síle

<sup>4)</sup> údaje za příjemce tzv. "sólo" důchodů - bez souběhu s vdovským nebo vdoveckým důchodem; předčasným důchodem se rozumí přiznání kráceného starobního důchodu podle § 30 a § 31 zákona č. 155/1995 Sb.

<sup>5)</sup> za subjekty s 20 a více zaměstnanci